

Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie

Preferencje i oczekiwania
zawodowe uczniów w województwie
zachodniopomorskim

Szczecin 2011

Niniejsza publikacja została sfinansowana ze środków
projektu „Zachodniopomorskie Obserwatorium Rynku Pracy”
współfinansowanego przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa.
Poddziałanie 6.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 - 2013.

Copyright 2011, Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie
Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie
Kopiowanie i rozpowszechnianie może być dokonane z podaniem źródła.

Wydawca:

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie
ul. A. Mickiewicza 41, 70-383 Szczecin
e-mail: sekretariat@wup.pl
www.wup.pl

Recenzja:

dr hab. Mirosław Grewiński

Redakcja:

Renata Błasiak-Grudzień
Paweł Nowak

Autorzy:

dr inż. Andrzej Sobczyk: Rozdziały I,II
Bartosz Surma: Wstęp, Rozdział III, Wnioski

Skład, oprawa graficzna i druk:

PPH ZAPOL S.J.
al. Piastów 42 , 71-062 Szczecin
zapol@zapol.com.pl

Nakład: 750 egzemplarzy

ISBN: 978-83-61985-08-2

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
ROZDZIAŁ I PREFERENCJE I OCZEKIWANIA ZAWODOWE UCZNIÓW – ZAGADNIENIA TEORETYCZNE	6
1.1. Opis metodologii badania	7
1.2. Opis celów szczegółowych badań oraz przykładowe hipotezy badawcze	9
ROZDZIAŁ II OGÓLNE INFORMACJE NA TEMAT SYSTEMU SZKOLNICTWA W POLSCE	20
2.1. Reforma wprowadzająca system gimnazjalny i kontrowersje z nią związane	20
2.2. Egzamin gimnazjalny i jego wyniki	21
2.3. Ogólne informacje na temat szkół ponadgimnazjalnych	27
2.3.1. Szkoły ogólnokształcące	27
2.3.2. Szkoły zawodowe i technika	28
ROZDZIAŁ III RAPORT Z BADANIA PREFERENCJE I OCZEKIWANIA ZAWO- DOWE UCZNIÓW W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM	32
3.1. Plany i preferencje zawodowe gimnazjalistów	36
3.2. Plany i preferencje zawodowe uczniów szkół ponadgimnazjalnych	54
3.3. Szkolny system doradztwa zawodowego	78
3.3.1. Doradztwo zawodowe w opiniach uczniów	78
3.3.2. Doradztwo zawodowe w opiniach doradców zawodowych	80
Wnioski	91
Bibliografia	94
Spis rysunków	95
Spis tabel	97
Załączniki	99

Wstęp

Wybór szkoły i zawodu jest jedną z najważniejszych decyzji w życiu każdego człowieka, która niesie za sobą konsekwencje społeczno-ekonomiczne, nie tylko dla samej jednostki, ale także dla ogółu ludzi, wśród których ta jednostka egzystuje – społeczeństwa. W związku z tym do dokonania tego, niekiedy „milowego” kroku, młode osoby powinny być przygotowywane już od wczesnych lat życia. Decyzje te zależą jednak od wielu czynników, m.in. takich jak: pochodzenie społeczne rodziców, poziom ich wykształcenia, pozycji społecznej, czy też światopogląd.¹ Stanowią one swoiste źródło aspiracji zarówno zawodowych, jak i edukacyjnych, które są ze sobą ściśle powiązane i tworzą związek przyczynowo-skutkowy. „Aspiracje są czynnikiem silnie determinującym zachowania człowieka, współdecydują o planach życiowych, a także o bliższych i dalszych zamierzeniach (...). W wysokim stopniu pobudzają jednostkę do aktywności związanej z realizacją jej planów życiowych.”² Dla młodych ludzi aspiracje są czymś szczególnym, w dużej mierze bowiem wyznaczają całą przyszłą drogę życia. Sprawą oczywistą jest konieczność poznania planów życiowych ludzi młodych, którzy decydować będą o wizerunku naszego społeczeństwa, a nawet o jego przyszłości. „Aspiracje, są jednym z ważniejszych motywów ludzkiego działania, kierują procesem uczenia się jednostki, jej działalnością twórczą oraz mają silny wpływ na podejmowanie przez jednostkę działań innowacyjnych, zmierzających do przekształcania i doskonalenia samego siebie oraz swego środowiska. Ważne jest, więc dla prawidłowego rozwoju jednostki, aby posiadała ona aspiracje, które będzie mogła osiągać i realizować, gdy są one na miarę jej możliwości. Wówczas jednostka znajduje w sobie siły do osiągnięcia planowanego celu i do pokonania trudności napotkanych po drodze do tego celu. Aspiracje (...), współdecydują także o planach życiowych oraz bliższych i dalszych zamierzeniach, pragnieniach, a także warunkują w wysokim stopniu aktywność jednostki związaną z realizacją jej planów życiowych. Posiadane aspiracje mogą stymulować rozwój jednostki w kierunku jej dalszego doskonalenia i sięgania po coraz trudniejsze cele, czasami mogą jednak być czynnikiem hamującym jej rozwój.”³ Obecnie młody człowiek ma bardzo szeroki wachlarz możliwości wyboru przyszłej drogi i w tym zakresie jawi się problem wypracowania kompromisu pomiędzy wspomnianymi już indywidualnymi aspiracjami danej osoby, a potrzebami współczesnego rynku pracy. Zatem badanie tych cech jest niezwykle wartościowe z punktu widzenia różnych instytucji rynku pracy, czy też środowiska przedsiębiorców, jako prognostyk przyszłych zasobów pracowniczych.

Prezentowany materiał składa się z czterech części. W rozdziale pierwszym przedstawiono metodologię oraz cel badania, którym było wyjaśnienie zjawisk i procesów związanych z planami i preferencjami zawodowymi uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, a także poziomu korzystania oraz oceny doradztwa zawodowego. Kolejny, drugi rozdział to zbiór informacji na temat szkolnictwa w Polsce; m.in. dane statystyczne obrazujące stan ilościowy uczniów zachodniopomorskich szkół oraz uzyskane przez nich wyniki egzaminów jako swoiste tło dla dalszej, badawczej części opracowania. Rozdział trzeci pokazuje zatem, jak kształtują się postawy młodych

---

¹ <http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU3619> [dostęp: 28.04.2011 r.]

² www.lcez.lublin.pl/pliki/Wartosci_i_aspiracje_mlodziy.doc [dostęp: 28.04.2011 r.]

³ www.lcez.lublin.pl/pliki/Wartosci_i_aspiracje_mlodziy.doc [dostęp: 28.04.2011 r.]

ludzi w kwestii wyborów i oczekiwań co do kierunków edukacji lub kariery. Ostatnia część w sposób zwięzły podsumowuje efekt prac badawczych oraz formułuje podstawowe wnioski, dzięki którym możliwa staje się komparatywność względem poprzednich edycji badania.

Oddajemy w Państwa ręce niniejszą publikację z nadzieją, że będzie ona z jednej strony stanowić źródło elementarnej wiedzy, dotyczącej planów i preferencji uczniów województwa zachodniopomorskiego, z drugiej natomiast, zachęci Czytelników do pogłębionego zainteresowania zjawiskiem i skłoni do lektury obszernych raportów badawczych opublikowanych przez ZORP.

ROZDZIAŁ I PREFERENCJE I OCZEKIWANIA ZAWODOWE UCZNIÓW – ZAGADNIENIA TEORETYCZNE

Po pierwsze cel badania. Celem badania było poznanie i zdiagnozowanie planów i preferencji edukacyjnych i zawodowych młodzieży szkół ponadgimnazjalnych (ostatnich klas) oraz szkół gimnazjalnych. Szczególnym celem było rozpoznanie planów, dotyczących dalszego kształcenia (w tym kształcenia zawodowego, wyboru uczelni), a także zanalizowanie stopnia korzystania młodzieży z usług poradnictwa zawodowego. Badanie miało na celu dostarczenie m.in. informacji ułatwiających podejmowanie decyzji na szczeblach administracji lokalnej, placówek edukacyjnych oraz instytucji rynku pracy w zakresie wsparcia systemu edukacji, tak by był on skutecznym narzędziem stymulacji wzrostu zatrudnienia w regionie. Badanie w założeniu miało obejmować kilka elementów tj.:

- rozmiar potencjalnej podaży pracowników z terenu powiatu na regionalny rynek pracy;

Wykorzystując informacje na temat planów kontynuacji nauki w poszczególnych typach szkół ponadgimnazjalnych, planów podejmowania pracy zarobkowej w różnych formach, a także planów migracji zarobkowych możliwe będzie oszacowanie, kiedy obecni uczniowie szkół zamierzają wkroczyć na rynek pracy, na jakim etapie edukacji oraz z jakim wachlarzem kompetencji. Dodatkowo wyniki ankiety pozwolą ocenić jakiego typu kwalifikacje będą posiadać uczniowie oraz w jakich branżach i na jakich warunkach chcieliby pracować.

- postawy i przekonania młodzieży ponadgimnazjalnej;

Postawy i strategię zachowania się osób – w tym przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych w życiu codziennym, mają swoje przełożenie na przyszłe podejście do pracy zawodowej. W Polsce do niedawna wybór zawodu uważany był za decyzję podejmowaną raz w życiu i z tego powodu był rozumiany na ogół, jako pewien moment wyraźnie zaakcentowany w biografii człowieka. Obecnie, w szybko zmieniającej się rzeczywistości, wybór zawodu może być dokonywany przez człowieka kilka razy w życiu. „Bez względu na to, ile razy człowiek będzie zmieniał zawód istotne jest dla jego rozwoju zawodowego, jak dalece świadomie i z jakim poczuciem odpowiedzialności podejmował pierwszą decyzję. W zależności bowiem od tego, jaki był start w życie zawodowe, dalsze etapy życia mogą być naznaczone świadomością pierwszych niepowodzeń, porażek albo mogą być przyjęte ze zrozumieniem wymagań zmieniającego się życia społeczno-ekonomicznego i wynikającej z nich potrzeby zmian swoich decyzji zawodowych”⁴

- ocena możliwości i potrzeby wsparcia decyzji o wyborze uczelni, szkoły, zawodu;

Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych mają na ogół w jakimś stopniu, sprecyzowane ścieżki rozwoju zawodowego. Wynikają one przede wszystkim z refleksji nad szansami podjęcia pracy po ukończeniu wybranej szkoły oraz podyktowane są chęcią rozwoju własnych zainteresowań.

---

⁴ <http://www.szkola.net/awans/download.php?type=doc.zip&id=1119&autor=1119.zip&tytul=Podejmowanie+decyzji+zawodowych+przez+m%B3odzie%BF> [dostęp: 28.04.2011 r.]

W mniejszym stopniu są one określone na podstawie danych i rzetelnych informacji o aktualnej sytuacji na rynku pracy i podaży miejsc pracy o określonych parametrach. Z tego powodu na tym etapie życia ucznia, istotne jest, aby mógł on uzyskać fachową pomoc i wsparcie ze strony np. instytucji szkolnych takich jak rada rodziców czy samorząd szkolny. W tym kontekście uwaga badaczy powinna być skierowana na to, aby wyniki badania wykorzystane zostały do zaplanowania skutecznego i użytecznego dla młodych ludzi systemu doradztwa zawodowego, pozwalającego rzetelnie określić własne predyspozycje i preferencje zawodowe, a także wybrać ścieżkę rozwoju umożliwiającą wykorzystanie tych predyspozycji na lokalnym/regionalnym rynku pracy.

1.1. Opis metodologii badania

W celu zebrania materiału empirycznego, w oparciu o który postawić można diagnozę zjawiska, konieczne jest przyjęcie określonej metody pracy badawczej oraz zastosowanie odpowiadającej wybranej metodzie techniki oraz narzędzi badawczych. Dobór metod i technik badawczych jest ściśle związany z celami badań, przyjętą procedurą badawczą oraz samym przedmiotem badań. W literaturze fachowej znaleźć można wiele definicji metody. Przykładowo Łobocki stwierdza, że, (...) metody są z reguły pewnym schematem reguł dotyczących organizowania określonej działalności badawczej, tj. szeregu operacji poznawczych i praktycznych, kolejności ich zastosowania, jak również specjalnych środków i działań skierowanych z góry na założony cel badawczy⁵. Zaczyński określa metodę jako, „określony sposób poznania wybranego wycinka rzeczywistości, który cechuje się tym, że jest celowy, planowy, obiektywny”⁶. Z kolei w rozumieniu Kamińskiego, metoda to „zespół teoretycznie uzasadnionych zabiegów koncepcyjnych i instrumentalnych, obejmujących najogólniej całość postępowania badawczego, zmierzającego do rozwiązania określonego problemu naukowego”⁷.

Do przeprowadzenia badań stosujemy metodę sondażu diagnostycznego. Wroczyński o sondażu pisze, że „(...) jest metodologicznie proponowanym rozeznaniem pewnej sytuacji. Rozeznanie to ma na celu ustalenie diagnozy, czyli stanu danej sytuacji”⁸.

Metoda sondażu diagnostycznego, to sposób gromadzenia wiedzy o przedmiotach strukturalnych i funkcjonalnych oraz dynamice zjawisk społecznych, opiniach, poglądach wybranej zbiorowości, nasilenia się kierunku określonych zjawisk, o wszelkich innych zjawiskach funkcjonalnie nie zlokalizowanych, posiadających znaczenie wychowawcze – w oparciu o specjalnie obraną grupę reprezentującą populację generalną, w której badane zjawisko występuje⁹. Łobocki podkreśla istotną rolę technik badawczych wobec metod i podaje ich ogólną definicję: „Techniki badawcze są bliżej skonkretyzowanymi sposobami realizowania zamierzonych badań”¹⁰. Podobne

⁵ Łobocki M.: Metody badań pedagogicznych. Warszawa 1982, PWN, s. 115.

⁶ Zaczyński W.: Praca badawcza nauczyciela. Warszawa 1968, PZWS, s. 14.

⁷ Kamiński A.: Metoda, technika procedura badań w pedagogice empirycznej. „STUDIA PEDAGOGICZNE”, Wrocław 1970, T.XIX. s. 16.

⁸ Wroczyński R.: Pedagogika społeczna. Warszawa 1979, PWN, s. 125.

⁹ Pilch T.: Zasady badań pedagogicznych. Wrocław – Warszawa – Gdańsk 1977, WSiP, s. 16.

¹⁰ Łobocki M.: Metody badań pedagogicznych. Warszawa 1982, PWN, s. 10.

stanowisko zajmuje Okoń, określając technikę badawczą, jako „ustalony, powtarzalny sposób zbierania obserwacji o rzeczach i zdarzeniach w celu rozwiązania problemu badawczego”¹¹.

Z powyższych definicji wynika, że „metody i techniki badawcze wzajemnie się uzupełniają. Metoda podaje pewien ogólny sposób realizowania badań, natomiast technika sposób ten konkretyzuje, sprowadzając do danej czynności”¹². W grupie technik stosowanych w badaniach sondażowych wyróżnić można: obserwację, wywiad, badanie ankietowe, analizę literatury i dokumentów (pot. z j. angielskiego desk research), pomiar środowiska, techniki socjometryczne i statyczne.

Wywiad to ukierunkowana rozmowa, której celem jest zebranie informacji od dobranych odpowiednio osób (respondentów). Zadaniem osoby prowadzącej wywiad jest takie sformułowanie pytań, aby zachowując pozór zwykłej rozmowy uzyskać możliwie dokładne informacje i opinie. Wywiad stosuje się najczęściej jako technikę uzupełniającą. Informację zbieramy często przy pomocy analizy dokumentacji źródłowej, która polega na uzyskiwaniu informacji aktualnych i dokumentów utworzonych dla celów badawczych. Na potrzeby badania sugeruje się zastosowanie kwestionariusza ankiety. „Ankieta audytoryjna to jedna z technik badawczych w socjologii i innych naukach społecznych polegająca na zebraniu w pewnej przestrzeni, zazwyczaj w pomieszczeniu, które w jakiś sposób związane jest z badaną kategorią (hala produkcyjna, klasa szkolna itd.) wybranej lub wylosowanej grupy osób i rozdaniu im ankiet do wypełnienia. Ankieter w takiej sytuacji nie przeprowadza wywiadu osobiście z każdym respondentem, ani nie odczytuje pytań, jedynie ogranicza się do podania celu prowadzonych badań i ewentualnie tłumaczy, jak ankietę należy wypełnić. W odróżnieniu od innych technik ankietowych w tym przypadku uzyskuje się prawie stuprocentową zwrotność materiału”¹³. Model eksplanacyjny pozwala na abstrakcyjne przedstawienie rzeczywistości społecznej. Z tego względu jest swego rodzaju uproszczeniem, poprzez wskazanie podstawowych cech tej rzeczywistości. W badaniach socjologicznych nad planami i preferencjami zawodowymi młodzieży najczęściej, wskazuje się na czynniki środowiskowe związane z rodziną i jednostkami edukacyjnymi, zwłaszcza artykułowany jest swoisty determinizm wynikający z powielania wzorów pracy i kariery zawodowej wyniesiony z rodzinnego domu. W tym kontekście cel badań można określić, jako wskazanie czynników określających preferencje zawodowe oraz aspirację uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W opracowaniu należy przeprowadzić analizę zależności statystycznych wszystkich zmiennych zawartych w kwestionariuszu ankiety (każda zmienna ze wszystkimi pozostałymi). Łączna liczba badanych związków liczyć będzie $(k(k-1))/2$, gdzie k , to liczba zmiennych. Ponieważ wszystkie zmienne mają charakter jakościowy należy zastosować miary siły związku dla tego typu zmiennych, a więc d Hellwiga oraz współczynnik kontyngencji C Pearsona. Analizie merytorycznej powinny zostać podane tzw. istotne zależności statystyczne (wartości obu testów powyżej 0,3). Badanie zrealizowano na próbie uczniów szkół ponadgimnazjalnych z terenu wszystkich powiatów województwa (w zależności od ilości szkół będą to uczniowie wszystkich szkół, wszystkich ostatnich klas). W przypadku doboru próby – dobór może być

¹¹ Okoń W.: Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej. Warszawa 1987, PWN, s. 115.

¹² <http://www.zpisdn-raciborz.pl/pliki/43/problemy%20alkoholowe%20rodziców.doc>, s. 4 [dostęp: 28.04.2011 r.]

¹³ <http://www.innowacyjna-wielkopolska.pl/files/45/d1b8d618-5dae-4e0e-be95-1bd2f419507b.pdf>, s. 20 [dostęp: 28.04.2011 r.]

warstwowo-losowy. Warstwy zostaną wydzielone z uwzględnieniem następujących parametrów: lokalizacja szkoły, rodzaj szkoły (publiczna, niepubliczna), typ szkoły (liceum, liceum profilowane, technikum, szkoła zawodowa). W ramach każdej z tak wydzielonych warstw zostanie przeprowadzone losowanie placówek z zachowaniem proporcji, co do liczebności warstwy. Głównym elementem realizacji badania jest badanie ilościowe w formie wywiadów audytoryjnych. Podstawowym narzędziem badawczym jest ankieta audytoryjna. Po identyfikacji respondentów przedstawiciele zespołu badawczego przeprowadzają badanie audytoryjne. W uzgodnionym z dyrektorem danej szkoły czasie rozdane zostaną kwestionariusze wszystkim respondentom. Ankieta wypełniana będzie niezwłocznie po otrzymaniu w obecności ankietera. Zastosowany kwestionariusz miał charakter ustrukturalizowany, a pytania ustaloną, zamkniętą kafeterię odpowiedzi, a niektóre z nich dodatkową możliwość wskazania na inną niż podane odpowiedzi. Zastosowanie pytań zamkniętych wynika m.in. ze względu na łatwość analizy danych, ograniczony czas na realizację badania. Daje to jednak możliwość ponownego zastosowania kwestionariusza w badaniach po upływie czasu i porównania zmian zaszłych w tym okresie. Kwestionariusz zawierał również obszerną część metryczkową, gromadzącą informacje o charakterze zmiennych niezależnych. Ankieta była anonimowa.

1.2. Opis celów szczegółowych badań oraz przykładowe hipotezy badawcze

Podstawowym warunkiem podejmowania wszelkich prac badawczych i naukowych jest sformułowanie problemów i hipotez. Etap ten ma zasadnicze znaczenie dla badań, H. Muszyński¹⁴ uważa, że sformułowanie problemu:

- pozwala wyznaczyć teren badań i zakres zjawisk badawczych,
- zapoczątkowuje proces myślenia naukowego,
- w dużym stopniu decyduje o wartości badań.

S. Nowak określa problem badawczy, jako „pewne pytanie lub zespół pytań, odpowiedzi na które mają dostarczyć badania”¹⁵.

W. Okoń stwierdza, że „(...) badanie naukowe to staranne i obiektywne poszukiwania rozwiązania problemów; oparcie się na sprawdzonych faktach i uogólnieniach”¹⁶.

J. Peter rozszerza swoją interpretację pojęcia pisząc, że „(...) problemy badawcze są to pytania, na które szukamy odpowiedzi na drodze badań naukowych. Wysuwając je zadajemy pytanie „przyrodzie” i „otoczeniu”, a nie osobie drugiej. Staramy się znaleźć odpowiedzi na postawione przez nas pytanie poprzez własny wysiłek, nie zaś przez oczekiwanie gotowej odpowiedzi od innego człowieka”¹⁷.

J. Sztumski pisze, że „(...) problemem badawczym nazywamy to, co jest przedmiotem wysiłków badawczych, czyli po prostu to, co orientuje nasze przedsięwzięcie poznawcze”¹⁸.

Według M. Łobockiego: „Problemy badawcze są to pytania, na które szukamy odpowiedzi na drodze badań naukowych”¹⁹.

¹⁴ Muszyński H.: Wstęp do metodologii pedagogiki. Warszawa 1967, PWN, s. 177.

¹⁵ Nowak S.: Metodologia badań socjologicznych. Warszawa 1970, PWN, s. 214.

¹⁶ Okoń W.: U podstaw problemu uczenia się. Warszawa 1971, PWN, s. 177.

¹⁷ Peter J.: Ogólna metodologia pracy naukowej. Wrocław - Warszawa 1967, Ossolineum, s. 67.

¹⁸ Sztumski J.: Wstęp do metod i technik badań społecznych., Warszawa 1984, PWN, s. 28.

¹⁹ Łobocki M.: Metody badań pedagogicznych. Warszawa 1978, PWN, s. 56.

Podobnie problem badawczy definiuje H. Muszyński, który twierdzi, że przez problem należy rozumieć „ (...) pytanie, które badacz stawia sam sobie, a na które można odpowiedzieć na podstawie postępowania badawczego”²⁰.

Przytoczone wyżej definicje mają podobne znaczenie. Wynika z nich, że problem to pytanie, a znalezienie odpowiedzi i rozwiązanie problemu jest możliwe na drodze poszukiwań badawczych. Badacz musi jednak pamiętać, że sformułowane problemy mają spełniać pewne warunki. „Problemy powinny być jasne, czyli tak sformułowane, aby było możliwe ich jednoznaczne zrozumienie, co wymaga dużej dyscypliny terminologicznej i na ogół sprawia dużo trudności. Mają być wyraźne, to znaczy mające określone granice oraz realne czyli dostępne możliwe do rozwiązania przy posiadanym arsenale metod i środków badania naukowego”²¹. Według J. Brzezińskiego „(...) problem badawczy to tyle, co pewne pytanie lub zespół pytań, na które odpowiedzi ma dostarczyć badanie”²². Problem badawczy powinno się prezentować oraz analizować w świetle literatury i dokumentów.

Odpowiedziami na sformułowane problemy będą hipotezy badawcze. „Hipoteza – zdanie nie w pełni uzasadnione, rozwiązywane jako racja pewnych uznanych już zdań, założenie oparte na prawdopodobieństwie, wymagające sprawdzenia, mające na celu odkrycie nieznanego zjawiska lub praw”²³. T. Kotarbiński twierdzi, że „(...) przez hipotezę rozumie się na ogół w metodologii takie przypuszczenia dotyczące zachodzenia pewnych zjawisk lub zależności między nimi, które pozwala wyjaśnić jakiś niewytłumaczony dotąd zespół faktów będących dotąd problemem”²⁴. M. Łobocki twierdzi, że „(...) hipotezy są oczekiwanymi przez badacza wynikami planowanych badań”²⁵. Z kolei Z. Zaborowski określa hipotezę jako: „... pewne przypuszczenia, co do kierunku i charakteru zależności między zjawiskami”²⁶. Z. Skorny uważa, że „... hipoteza to przypuszczalna, przewidywalna odpowiedź na pytanie zawarte w problemie badań. Może ona przy tym dotyczyć związków zachodzących w danej dziedzinie rzeczywistości, kierujących nią prawidłowości, mechanizmów funkcjonowania badanych zjawisk lub istotnych właściwości”²⁷.

Według H. Muszyńskiego: „(...) hipotezy badawcze spełniają trzy funkcje. Po pierwsze – hipoteza jest dokładniejszym w stosunku do problemu wyznacznikiem zakresu rzeczywistości, na którym toczyć się będą badania. Po drugie – wysunięcie hipotezy stanowić będzie zapoczątkowanie całego toku myślowego zmierzającego do rozwiązania postawionego problemu. Po trzecie – znaczenie hipotezy polega na zarysowaniu warunków ich realizacji”²⁸.

²⁰ Muszyński H.: Wstęp do metodologii pedagogiki. Warszawa 1967, PWN, s. 177.

²¹ Zaczynski W.: Praca badawcza nauczycieli. Warszawa 1967, PZWS, s. 45.

²² Brzeziński J.: Elementy metodologii badań psychologicznych., Warszawa 1984, PWN, s. 50.

²³ Szymczak S. (red): Słownik języka polskiego. Warszawa 1988, PWN, s. 59.

²⁴ Kotarbiński T.: Elementy teorii poznania, logiki formalnej i metodologii nauk. Warszawa 1961, Ossolineum, s. 34.

²⁵ Łobocki M.: Metody badań pedagogicznych. Warszawa 1978, PWN, s. 74.

²⁶ Zaborowski Z.: Wstęp do metodologii badań empirycznych. Wrocław – Warszawa 1973, Ossolineum, s. 145.

²⁷ Skorny Z.: Prace magisterskie z psychologii i pedagogiki. Warszawa 1984, WSiP, s. 72-73.

²⁸ Muszyński H.: Wstęp do metodologii pedagogiki. Warszawa 1967, PWN, s. 35.

W. Zaczyński²⁹ podaje, że dobrze wysunięta hipoteza:

- tłumaczy w sposób dostateczny znane fakty;
- jest możliwa do zweryfikowania przez konsekwencje praktyczne z niej wynikające;
- dotyczy istotnych dla danej nauki zdarzeń i umożliwia sformułowanie teorii;
- jest zdaniem wysoce prawdopodobnym, którego słuszność wstępna polega na tym, że jest zdaniem;
- niesprzecznym z udowodnionymi już twierdzeniami danej dyscypliny naukowej;
- jest jednoznacznie i dostatecznie szczegółowo sformułowana.

W badaniu młodzieży szkolnej można wyróżnić następujące problemy badawcze oraz odpowiadające im hipotezy badawcze:

1. Rozpoznanie potrzeb informacyjnych w zakresie planów i preferencji uczniów szkół ponadgimnazjalnych:

- zdefiniowanie zakresu dostępnych informacji na temat planów i preferencji edukacyjnych i zawodowych młodzieży;
- określenie zakresu tematycznego odnośnie planów i preferencji edukacyjnych i zawodowych młodzieży, w którym brakuje informacji.

Hipotezy badawcze:

- instytucje rynku pracy, szkoły, samorząd lokalny dysponują wyrywkowymi informacjami na temat planów i preferencji edukacyjnych i zawodowych młodzieży;
- brakuje wypracowanych mechanizmów współpracy między ww. instytucjami w zakresie systemu wsparcia i doradztwa zawodowego dla młodzieży.

„W Polsce doświadczamy skutków niedostatecznie rozwiązanych problemów jakości oferty edukacyjnej. Nie chodzi tu o jakość rozumianą w sensie metod i warunków nauczania, ale przede wszystkim o nowoczesne programy, dostarczające nie tylko wiedzy, ale także umiejętności³⁰, a przede wszystkim odpowiadające oczekiwaniom równocześnie młodych ludzi – uczniów jak i pracodawców. Problemy z niedostateczną jakością kształcenia polegają na braku ukierunkowania programów nauczania na kształcenie umiejętności kluczowych z punktu widzenia pracodawców (fundamentalnych na rynku pracy). Wynika to z kilku przyczyn. Po pierwsze sami uczniowie nie mają do końca sprecyzowanych planów co do przyszłej pracy, nie mają przede wszystkim dostępu do informacji na temat możliwych do wykonywania zawodów, szczególnie tych nowych związanych z nowoczesnymi technologiami, ani na temat kierunków kształcenia, które umożliwiłyby im zdobycie potrzebnych w przyszłości kwalifikacji. Z drugiej strony instytucje zajmujące się doradztwem i wsparciem wyborów młodzieży nie mają pełnej informacji na temat tego czym młodzi ludzie się interesują i jakie są ich preferencje zawodowe oraz postawy i przekonania co do życia społecznego. Tworzy się zatem zamknięty krąg niedoinformowania obu stron. Instytucje, które mogłyby mieć bezpośredni lub pośredni wpływ na możliwości wyboru ścieżki edukacji i dalej ścieżki

²⁹ Zaczyński W.: Praca badawcza nauczycieli. Warszawa 1967, PZWS, s. 32.

³⁰ [http://www.wsiz.rzeszow.pl/pl/Dokumenty_WSiIZ/dzialalnosc_naukowa/badania_rynk/\(7377\)%20raport1.pdf](http://www.wsiz.rzeszow.pl/pl/Dokumenty_WSiIZ/dzialalnosc_naukowa/badania_rynk/(7377)%20raport1.pdf), s. 40 [dostęp: 28.04.2011 r.]

zawodowej uczniów szkół gimnazjalnych nie dysponują kompletnymi informacjami służącymi opracowaniu systemu wsparcia młodzieży. A taki system jest niezbędny aby móc w końcu przerwać ten zamknięty krąg.

2. Rozpoznanie planów dotyczących dalszego kształcenia (w tym zwłaszcza kształcenia zawodowego) młodzieży:

- określenie kontynuacji ścieżki nauki;
- określenie postaw wobec nauki, pracy, uczestnictwa w życiu społecznym;
- określenie kwalifikacji i umiejętności;
- określenie preferencji zawodowych.

Hipotezy badawcze:

- młodzież ponadgimnazjalna ma w większości sprecyzowane plany odnośnie własnej przyszłości zawodowej, tym niemniej wybór ten oparty jest przede wszystkim na intuicji ucznia odnośnie własnych preferencji zawodowych i oczekiwań przyszłych pracodawców;
- młodzież przy wyborze dalszej drogi życiowej (kierunków studiów, podjęcia pracy) nie ma rozeznania rzeczywistej sytuacji na rynku pracy w regionie, z tego powodu obserwowane są późniejsze problemy ze znalezieniem pracy odpowiadającej ich kwalifikacjom;
- kwalifikacje absolwentów szkół zawodowych i technicznych są zbyt niskie, aby po zakończeniu nauki zdobyć satysfakcjonującą pracę w swoim wyuczonym zawodzie;
- młodzi ludzie niechętnie wybierają studia techniczne lub związane z naukami ścisłymi, mimo, iż w perspektywie ich ukończenie może zagwarantować uzyskanie satysfakcjonującej pracy;
- młodzi ludzie są przekonani, że o uzyskaniu w przyszłości satysfakcjonującej pracy decydujące znaczenie będzie miała ukończona szkoła średnia i wyższa. W mniejszym stopniu wiążą to z posiadanymi rzeczywście umiejętnościami i doświadczeniem zawodowym;
- sukces w życiu prywatnym jest w opinii uczniów szkół ponadgimnazjalnych ściśle powiązany z wykonywaniem satysfakcjonującej pracy.

Wielu uczniów ma problem z wyborem kierunku szkoły średniej i później studiów, gdyż nie zdaje sobie sprawy z aktualnego i przyszłego zapotrzebowania pracodawców na wykształconych kierunkowo pracowników. Decyzje zawodowe są jednymi z ważniejszych, ponieważ od nich zależy w dużej mierze jakość przyszłego życia. Wybór zawodu, to problem szczególnie trudny i złożony, ze względu na sytuację ryzyka, w której jest podejmowany oraz sam charakter młodych ludzi, którzy znajdują się w trudnym okresie dojrzewania. Szczególnie dotyczy to tych uczniów, którzy rozpoczną pracę dopiero w perspektywie kilku lat, natomiast pierwsze ważne decyzje mające wpływ na przyszłość zawodową muszą podjąć już kończąc gimnazjum a potem szkołę ponadgimnazjalną. Wpływ na wybór zawodu, mają takie czynniki indywidualne, jak inteligencja, zdolności, zainteresowania, system wartości, stan zdrowia, potrzeby, osobowość, oraz czynniki zewnętrzne – struktura społeczna, system edukacji, rynek pracy, wpływy wychowawcze środowiska rodzinnego itp. Szczególnie istotne jest rozpoznanie zasobów osobowych: własnych mocnych i słabych stron, cech

charakteru i temperamentu, posiadanych uzdolnień ale także właściwości fizycznych. Decyzja o wyborze zawodu i szkoły jest wprawdzie sprawą jednostkową, osobistą, ale jej następstwa mają już wagę społeczną. To od właściwego wyboru zawodu w znacznym stopniu zależą późniejsze losy człowieka jako pracownika, a także przyszłe losy grup pracodawców, którzy będą w stanie lub nie, znaleźć i zatrudnić odpowiednio wykwalifikowanych pracowników zdolnych do samodzielnej pracy i dobrze znających się na niej. Jeżeli decyzja jest gruntownie przemyślana przez ucznia i przy jej podjęciu rozpatrzone zostały wszystkie powyżej wymienione elementy szansa na znalezienie preferowanej pracy i osiągnięcia satysfakcji z jej wykonywania rośnie znacząco. O tym, czy uczeń jest w stanie podjąć odpowiedzialną i przemyślaną decyzję w pośredni sposób świadczy jego światopogląd, postawa społeczna.

3. Analiza stopnia korzystania młodzieży z usług doradztwa i poradnictwa zawodowego:

- określenie stopnia znajomości i zainteresowania sprawami związanymi z rynkiem pracy;
- określenie częstości i zakresu korzystania z pomocy doradców zawodowych;
- określenie częstości i zakresu korzystania z innych źródeł wsparcia wyboru ścieżki zawodowej i edukacyjnej.

Hipotezy badawcze:

- uczniowie szkół ponadgimnazjalnych w przeważającej mierze nie znają różnych alternatywnych form zatrudnienia, metod poszukiwania pracy, instytucji rynku pracy;
- uczniowie szkół ponadgimnazjalnych w bardzo ograniczonym stopniu korzystają z usług doradców zawodowych i sami nie poszukują kontaktów z doradcą;
- uczniowie szkół ponadgimnazjalnych nie korzystają z innych formalnych źródeł doradztwa zawodowego;
- uczniowie szkół ponadgimnazjalnych swoją wiedzę na temat rynku pracy czerpią głównie z telewizji i Internetu.

W obecnych czasach można zaryzykować twierdzenie, że wybór zawodu jest podstawowym celem ucznia, a szkoła jest jedynie drogą prowadzącą do uzyskania kwalifikacji zawodowych. Problematyka orientacji zawodowej nabiera szczególnego znaczenia w sytuacji rosnącego bezrobocia i ostro uwidacznia następstwa, do jakich prowadzi nieskuteczne a czasami i błędne doradztwo zawodowe. Obserwacje wskazują, że młodzież jest najczęściej niezdecydowana, niedoinformowana i nieprzygotowana do podjęcia tak ważnej decyzji, jak wybór zawodu i dalszej drogi kształcenia. Znajomość sytuacji na rynku pracy związana jest z wiekiem badanych respondentów i okresem, jaki dzieli ich od podjęcia pracy zawodowej. Im młodsze osoby, tym ta znajomość jest mniejsza. Wyraźnym dowodem jest m.in. udział tych, którzy w ogóle nie są zainteresowani tym, co dzieje się na rynku pracy w ich powiecie lub województwie. Skoro uczniowie są niedoinformowani i nieświadomi wagi podejmowanych decyzji, a poza tym często nie potrafią sami podjąć decyzji zawodowej i rozpoznać własnych predyspozycji, powinni mieć możliwość skorzystania z profesjonalnej pomocy lub źródeł informacji pomocnych przy podjęciu decyzji o przyszłość zawodowej. Mogą ją otrzymać w poradniach psychologiczno-pedago-

gicznych, zadaniem których jest między innymi kształtowanie umiejętności planowania własnej kariery zawodowej, zaznajamianie z możliwościami rozwoju zawodowego w wybranym kierunku kształcenia, czy możliwościami pracy w wyuczonym zawodzie. Istotne zatem wydaje się ocenienie na ile uczniowie szkół ponadgimnazjalnych korzystają z usług doradztwa zawodowego lub z innych źródeł wsparcia i jak je oceniają.

Przykłady pytań badawczych

W kontekście celów szczegółowych badania każdemu z nich powinny zostać przypisane szczegółowe pytania badawcze w podziale na zadania badawcze. Odpowiedzi udzielone na pytania badawcze mają przyczynić się do zrealizowania poszczególnych zadań badawczych, a tym samym do realizacji celów szczegółowych badania i w konsekwencji zrealizowania celu ogólnego.

Tabela 1 przedstawia przykładowy podział pytań badawczych z przypisaniem do konkretnych zadań badawczych, a tym samym celów szczegółowych badania.

Tabela 1. Przykładowe pytania badawcze

1. ROZPOZNANIE POTRZEB INFORMACYJNYCH W ZAKRESIE PLANÓW I PREFERENCJI ABSOLWENTÓW GIMNAZJÓW POSZCZEGÓLNYCH GRUP INSTYTUCJI POWIĄZANYCH Z RYNKIEM PRACY		
a.	Zdefiniowanie zakresu dostępnych informacji na temat planów i preferencji edukacyjnych i zawodowych młodzieży	Jakiego typu informacje, badania są dostępne w zakresie planów edukacyjnych i zawodowych młodzieży ogółem dla obszaru Polski, a jakie dla terenu województwa i powiatu? Jakiego typu dane statystyczne i w jakim zakresie można wykorzystać w badaniach preferencji zawodowych i edukacyjnych młodzieży ponadgimnazjalnej? Jakiego typu i w jakim celu informacje na temat planów i preferencji edukacyjnych i zawodowych są wykorzystywane przez instytucje rynku pracy, szkoły i kuratoria oświaty oraz władze lokalne?
b.	Określenie zakresu tematycznego odnośnie planów i preferencji edukacyjnych i zawodowych młodzieży, w którym brakuje informacji	Jakiego typu informacje na temat planów i preferencji edukacyjnych i zawodowych potrzebne byłyby użyteczne z punktu widzenia instytucji rynku pracy, szkół i kuratoriów oświaty oraz władz lokalnych? W jakim celu ww. instytucje wykorzystują informacje dot. planów uczniów szkół ponadgimnazjalnych?

2. Rozpoznanie planów dotyczących dalszego kształcenia (w tym zwłaszcza kształcenia zawodowego) młodzieży szkół ponadgimnazjalnych		
a.	Określenie kontynuacji ścieżki nauki uczniów ponadgimnazjalnych	Czy i w jakiej szkole planują podjąć dalszą edukację? Jakie są główne motywy wyboru szkoły? Jakie są etapy procesu decyzyjnego w przypadku wyboru szkoły? Jaki wpływ na wybór szkoły mają czynniki zewnętrzne (otoczenie, doradcy), a jaki własne preferencje i zainteresowania?
b.	Określenie postaw uczniów szkół ponadgimnazjalnych wobec nauki, pracy, uczestnictwa w życiu społecznym	Jaka jest percepcja sukcesu zawodowego i osobistego? W jakich kategoriach wyrażają sukces zawodowy i osobisty? Jaki wpływ na sukces zawodowy ma edukacja, wiedza, ciężka praca? Jakie są postawy wobec sukcesu zawodowego i osobistego? Jakie są postawy wobec szkoły, nauki? Czy swoją przyszłą karierę zawodową uczniowie szkół ponadgimnazjalnych łączą z Polską czy też myślą o wyjeździe?
c.	Określenie kwalifikacji i umiejętności uczniów szkół ponadgimnazjalnych	Czy i w jakim zakresie uczniowie obsługują komputer? Jak często mają dostęp do komputerów? Jaki jest stopień znajomości języków obcych? Czy korzystają z dodatkowych lekcji, kursów doksztalających, uzupełniających ich wiedzę? Jakie dodatkowe umiejętności i cechy osobowości są kluczowe z znalezieniu dobrej pracy? Jak liczna grupa uczniów zarabia własne pieniądze i jest niezależna finansowo?
d.	Określenie preferencji zawodowych uczniów szkół ponadgimnazjalnych	Czy uczniowie wiedzą już w jakim zawodzie będą się dalej kształcić? Czy wybrali już zawód? Jakie są najbardziej popularne zawody wśród uczniów i dlaczego? Jakie są najmniej popularne zawody wśród uczniów i dlaczego? Jak uczniowie postrzegają pracę, czy praca oznacza tylko pracę na etacie, czy też inne formy zatrudnienia, w tym działalność gospodarczą? Jaki jest ich stosunek do samozatrudnienia? Jakie czynniki motywują ich do pracy? W jakiej branży chcieliby pracować?

3. Analiza stopnia korzystania młodzieży z usług doradztwa i poradnictwa zawodowego		
a.	Określenie stopnia znajomości i zainteresowania sprawami związanymi z rynkiem pracy	Czy i w jakim stopniu młodzież ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych orientuje się w sytuacji na lokalnym rynku pracy? Czy i w jakim stopniu młodzież ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych orientuje się w sytuacji na lokalnym rynku edukacyjnym? Czy wybór zawodu jest skorelowany z informacjami z rynku pracy, wiedzą o rynku pracy w regionie i determinowany sytuacją na tym rynku? Jaki wpływ na wybór zawodu mają informacje o rynku pracy w regionie? Czy uczniowie szkół średnich, gimnazjaliści mogą wskazać pracodawcę w regionie, u którego chcieliby pracować?
b.	Określenie częstości i zakresu korzystania z pomocy doradców zawodowych	W jakim stopniu uczniowie szkół ponadgimnazjalnych korzystają z usług doradców zawodowych? Jak jest postrzegany doradca zawodowy przez nich? W jaki sposób można zachęcić do korzystania z porad doradców zawodowych?
c.	Określenie częstości i zakresu korzystania z innych źródeł wsparcia wyboru ścieżki zawodowej	Czy młodzież korzysta z pomocy osób trzecich (poza doradcami zawodowymi) przy podejmowaniu decyzji o wyborze szkoły, zawodu? W jakim zakresie młodzież oczekuje wsparcia, rady przy wyborze szkoły, pracy, zawodu? Z jakich źródeł korzysta młodzież przy wyborze szkoły, zawodu (telewizja, Internet, itp.)?

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r.

Jednym z nieodzownych warunków, a jednocześnie kolejnym etapem właściwego przygotowania procedury badań jest wyłonienie zmiennych oraz dobór do nich odpowiednich wskaźników i kategorii. Zmienna „to pewna kategoria zjawisk, których wielkość, intensywność, częstotliwość występowania może ulegać zmianom zależnie od różnych okoliczności”³¹. Zmienne dzielą się na zależne i niezależne. J. Brzeziński podział zmiennych zdefiniował w sposób następujący: „Zmienna, która jest przedmiotem naszego badania, której związku z innymi zmiennymi chcemy określić (wyjaśnić) nosi nazwę zmiennej zależnej. Natomiast zmienne, od których ona zależy, które na nią oddziałują noszą nazwę zmiennych niezależnych”³². Wymienia się również zmienne pośredniczące. Stanowią one czynnik łączący zmienną niezależną z zależną. Są to czynniki wewnętrzne mogące modyfikować wpływ warunków wewnętrznych na zachowanie się. Według Z. Skornego zmienna zależna „to zjawisko podlegające wpływom innych zjawisk. Czynimy je przedmiotem badań, staramy się określić jego zależność od zjawisk spełniających funkcję zmiennej niezależnej lub pośredniczącej. Zmiennymi niezależnymi są zjawiska wpływające na powstanie i przebieg zjawisk będących zmiennymi zależnymi”³³. Prócz podziału na zmienne zależne, niezależne i pośredniczące w literaturze metodologicznej dokonuje się podziału zmiennych na globalne i szczegółowe. Według Z. Zaborowskiego, „(...) zmienne globalne obejmują szeroki zakres procesów lub zjawisk, natomiast zmienne szczegółowe obejmują węższy zakres bardziej jednorodnych zjawisk”³⁴. Wyłonienie zmiennych prowadzi do kolejnego warunku właściwego przygotowania procedury badań pedagogicznych, a mianowicie ustalenia na podstawie jakich danych obserwowanych będziemy orzekali o występowaniu oraz stopniu nasilenia poszczególnych zmiennych czyli ustalenie ściśle określonych wskaźników dla badanych zjawisk lub procesów. Mówimy wówczas o doborze wskaźników³⁵. Z. Zaborowski wyróżnia dwie grupy wskaźników:

1. przedmiotowe – uzyskane w wyniku analizy dokumentów,
2. podmiotowe – otrzymane przez gromadzenie wypowiedzi badanych osób.

Miernik lub inaczej kategorie według R. Wroczyńskiego są „(...) próbą pomiaru rezultatów planowanego działania wychowawczego. Stanowi wielkość określającą stosunek osiągnięć planowanej działalności wychowawczej do norm wzorca.

Przy weryfikacji hipotez badawczych w badaniu młodzieży szkolnej za najważniejsze zmienne niezależne uznać należy:

- pochodzenie ucznia, (miasto duże, miasto średnie, miasto małe, wieś),
- płeć,
- typ szkoły ponadgimnazjalnej, do jakiej uczęszcza uczeń (liceum ogólnokształcące, technikum lub liceum zawodowe, szkoła zawodowa),

³¹ Skorny Z.: Prace magisterskie z psychologii i pedagogiki. Warszawa 1984, WSiP, s. 48.

³² Brzeziński J.: Elementy metodologii badań psychologicznych, Warszawa 1984, PWN, s. 24.

³³ Skorny Z. : Prace magisterskie z psychologii i pedagogiki, Warszawa 1984, WSiP, s. 51.

³⁴ Zaborowski Z.: Wstęp do metodologii badań empirycznych, Wrocław – Warszawa 1973, Ossolineum, s. 359.

³⁵ Muszyński H.: Wstęp do metodologii pedagogiki, Warszawa 1967, PWN, s. 246.

natomiast za najważniejsze zmienne zależne:

- wiedza o sytuacji na rynku pracy (m.in.: znajomość stopy bezrobocia, znajomość instytucji rynku pracy, znajomość pracodawców w regionie, korzystanie z usług instytucji rynku pracy),
- plany dalszej nauki lub pracy zawodowej (m.in. chęć kontynuacji nauki w szkole wyższej, chęć kontynuacji nauki na kursach i szkoleniach, chęć podjęcia od razu pracy zawodowej),
- posiadane kwalifikacje (umiejętności językowe, teleinformatyczne, kompetencje w zakresie nauk ścisłych, nauk społecznych, doświadczenie w pracy),
- oczekiwania wobec przyszłego pracodawcy (typ pracodawcy, branża, oczekiwane zarobki, oczekiwane świadczenia dodatkowe),
- miejsce podjęcia dalszej nauki (m.in. gotowość do migracji zagranicznej, migracji wewnątrz kraju, migracji wewnątrz regionu),
- postawy społeczne (m.in.: udział w działalności wolontariackiej, udział w działaniach społecznych, posiadanie doświadczenia zawodowego, uczestnictwo w zajęciach pozaszkolnych),
- ocena posiadanych kwalifikacji wyniesionych ze szkoły.

Założenia dotyczące harmonogramu realizacji badania

Realizacja badania powinna być starannie zaplanowana w oparciu o zakres merytoryczny oraz potencjał wykonawczy realizatora badania. Przykładowy harmonogram powinien składać się z pięciu faz (etapów):

FAZA 1. Przygotowanie koncepcji prac nad Raportem końcowym – opracowanie szczegółowej koncepcji metodologii badań, przygotowawcze prace analityczne.

W ramach tego etapu powinna zostać uszczegółowiona koncepcja realizacji i prowadzenia prac badawczych i prac nad raportem końcowym. Zespół badawczy dokonał szczegółowej analizy literatury i informacji w kontekście celów niniejszego badania, co pozwoli na ewentualne uzupełnienie zakresu badań. Zespół badawczy zgromadził w tym etapie źródła danych wtórnych niezbędne do realizacji projektu badawczego i przygotował ostateczną wersję narzędzi badawczych. Efektem tej fazy była uzgodniona koncepcja realizacji i prowadzenia prac badawczych nad Raportem końcowym.

FAZA 2. Ocena planów i aspiracji młodych ludzi na podstawie wyników wcześniejszych badań lub opracowań.

Analiza danych zastanych pozwoliła na określenie stanu wyjściowego w zakresie sytuacji na rynku pracy w mieście i regionie, m.in. tego, jakiego typu problemy występują na rynku pracy, które z nich są najdotkliwsze, jakie grupy społeczne są najbardziej nimi zagrożone, czy są to m.in. osoby młode, wkraczające na rynek pracy. Pozwoli także na ocenę aspiracji młodzieży, ich oczekiwań i planów odnośnie wyboru przyszłej ścieżki edukacji zawodowej.

FAZA 3. Badanie ilościowe - wywiady audytoryjne z młodzieżą ostatnich klas szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

Po identyfikacji respondentów przedstawiciele zespołu badawczego przeprowadzą badanie audytoryjne w wybranych klasach. W uzgodnionym z dyrekcją szkół czasie rozdane zostały wszystkim uczniom kwestionariusze ankiety, którą wypełniają niezwłocznie po jej otrzymaniu. Tak, więc ankietę będzie wypełniana niezależnie przez wiele osób w tym samym miejscu i czasie. Po wypełnieniu ankiety kwestionariusze zostały zebrane, a odpowiedzi wprowadzono do bazy danych zgodnie z kluczem.

FAZA 4. Analiza danych ilościowych.

Dane ilościowe powinny zostać opracowane metodami statystycznymi z wykorzystaniem dostępnego pakietu statystycznego (Statistica, SPSS lub Excela). Wyniki badania ankietowego pozwoliły na przeprowadzenie analizy statystycznej związków między zmiennymi i na tej podstawie przeprowadzone zostanie wnioskowanie statystyczne i weryfikacja hipotez badawczych.

FAZA 5. Redakcja Raportu końcowego i prezentacja wyników badań i analiz.

Zrealizowanie badań terenowych i przygotowanie poszczególnych elementów analizy wyników badań doprowadzić ma do przygotowania spójnego i poprawnego metodologicznie raportu końcowego z badań. W Raporcie zaprezentowane zostaną wyniki badań oraz ich interpretacja. Zweryfikowane zostaną hipotezy badawcze i na tej podstawie opracowane wnioski. Uzyskane wyniki porównano do wyników z badań zrealizowanych w latach minionych przez Obserwatorium.

ROZDZIAŁ II OGÓLNE INFORMACJE NA TEMAT SYSTEMU SZKOLNICTWA W POLSCE

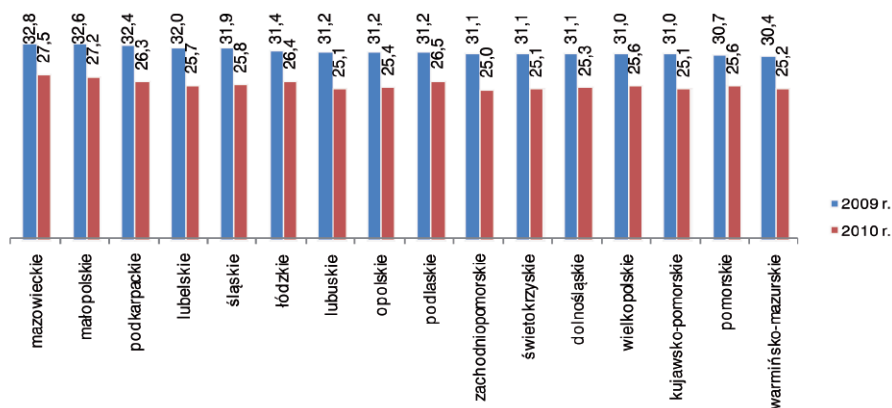
2.1. Reforma wprowadzająca system gimnazjalny i kontrowersje z nią związane

Gimnazja w polskim systemie oświaty pojawiły się ponownie 1 września 1999 r. po ponad 50-letniej przerwie. W latach przedwojennych warunkiem przyjęcia do klasy pierwszej czteroletniego gimnazjum, było ukończenie 12 roku życia oraz wykazanie się wykształceniem objętym programem sześciu klas szkoły powszechnej. Nauka w gimnazjum kończyła się egzaminem nazywanym małą maturą. Funkcjonowanie gimnazjów zostało przerwane przez drugą wojnę światową. Po wojnie gimnazja zostały zniesione w roku 1948. Od roku 1999 gimnazjum, to drugi, obowiązkowy poziom kształcenia w Polsce (po 6-letniej szkole podstawowej). Uczęszcza do niego młodzież w wieku 13-16 lat. Nauka w gimnazjum trwa 3 lata i kończy się ogólnopolskim egzaminem gimnazjalnym, od którego wyników w dużej mierze zależy przyjęcie do kolejnej – ponadgimnazjalnej - szkoły. Po zakończeniu etapu kształcenia w gimnazjum uczeń otrzymuje wykształcenie podstawowe. Chociaż potocznie mówi się o wykształceniu gimnazjalnym, to jednak dalej jest to etap nauczania podstawowego, które jest obowiązkowe dla każdego młodego człowieka. Po dziesięciu latach istnienia gimnazjów reforma szkolnictwa wprowadzająca system gimnazjalny przez jednych jest pochwalana, przez drugich wciąż krytykowana. Głównym celem reformy było podwyższenie poziomu edukacji oraz oddzielenie dzieci młodszych od tych w wieku dojrzewania. Analizując różnego rodzaju przykładowe wypowiedzi ze stron internetowych na temat wad i zalet szkół gimnazjalnych (np. artykuł i komentarze zamieszczone na stronie: <http://www.poranny.pl> z 9 września 2009) czytamy o takich argumentach „za” jak to, że dla młodych nastolatków pożyteczną rzeczą jest szansa rozwijania się i zdobywania doświadczeń w nowym środowisku już po 6 latach szkoły podstawowej. Według wypowiedzi jednego z dyrektorów „uczniowie przychodzący do szkoły licealnej po gimnazjum są bardziej samodzielni i otwarci od tych, którzy niegdyś trafiali do liceum po ośmioletniej podstawówce”. Jednym z wniosków, jaki nasuwa się na podstawie tego typu wypowiedzi jest to, że dzięki gimnazjom młodzież szybciej uczy się pewnych umiejętności społecznych. Przeciwnicy reformy często podkreślają, że do gimnazjów jako do nowego – a więc stresogennego - środowiska trafiają dzieci w najtrudniejszym okresie rozwojowym. Jak mówi jedna z nauczycielek: „ledwie do nas przyjdą, zaczynamy ich poznawać, czegoś nauczyć - już odchodzą”. Inna dodaje: „takie częste zmiany są często szokiem dla tych młodych ludzi”. Kolejny pedagog zauważa, że w ramach nowego systemu „Na naukę i przygotowanie się do matury zostaje w praktyce dwa i pół roku. Uczeń nie ma szans na dobre zadowolenie się w szkole i w wiedzy - ani w liceum ani w gimnazjum (...) Obserwuję uczniów, którzy przychodzą do szkół średnich. Często ich wiedza jest powierzchowna i okazjonalna”.

2.2. Egzamin gimnazjalny i jego wyniki

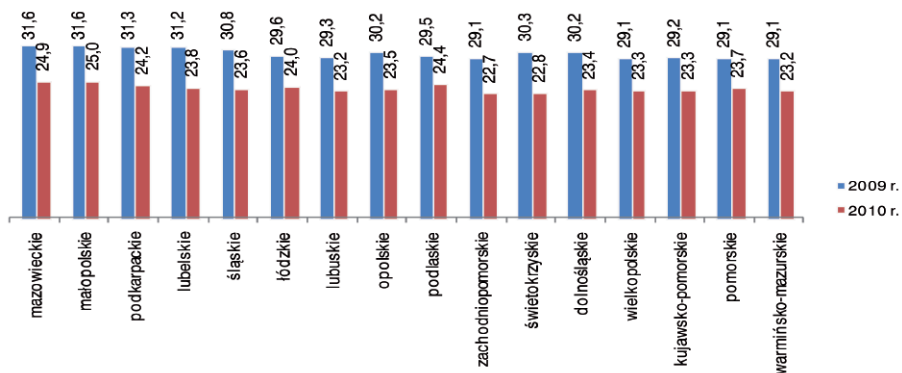
Gimnazjum ma za zadanie przygotować ucznia do egzaminu, którego wynik staje się przepustką do szkoły średniej. Wiele szkół ponadgimnazjalnych ustala pułap punktowy, od którego przyjmuje kandydatów. Dobry wynik z testu gimnazjalnego jest więc szansą na dobre, dalsze wykształcenie. Z drugiej strony obecna wiedza i umiejętności gimnazjalistów wpłyną na to jaki poziom reprezentować będą szkoły średnie, do których wejdą poszczególne roczniki. Jak możemy przekonać się z doniesień Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej (OKE) w Poznaniu (na podstawie „Raportu z egzaminu gimnazjalnego, kwiecień 2009”) wyniki zachodniopomorskich gimnazjalistów w porównaniu z rezultatami krajowymi nie przedstawiają się najlepiej, co ilustrują rysunki 1 oraz 2.

Rysunek 1. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w województwach - część humanistyczna 2009 i 2010 r.

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej Poznań 2009 r., Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, Warszawa 2010 r.

Rysunek 2. Średnie wyniki egzaminu w województwach - część matematyczno - przyrodnicza 2009 i 2010 r.

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej Poznań 2009 r., Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, Warszawa 2010 r.

W roku 2009 do egzaminu gimnazjalnego (który w obecnym kształcie składa się z trzech części: humanistycznej, matematyczno-przyrodniczej oraz, od niedawna, języka nowożytnego – wprowadzonego jako część egzaminu w roku 2009) w województwie zachodniopomorskim przystąpiło prawie 19,5 tysiąca uczniów ostatniej klasy (ponad tysiąc mniej niż w roku poprzednim (2008)). Według statystyk poznańskiej OKE w 2009 r. w województwie zachodniopomorskim egzamin zdawało:

- 3956 uczniów ostatnich klas gimnazjów z terenów wiejskich (pochodzących z 92 szkół);
- 5969 uczniów z miast do 20 tys. mieszkańców (uczących się w 65 szkołach);
- 4280 uczniów z miast od 20 tys. do 100 tys. (uczących się w 47 szkołach);
- 5216 uczniów z miast powyżej 100 tys. (uczących się w 70 szkołach);

Szkoły niepubliczne stanowią 8,4% wszystkich szkół gimnazjalnych w województwie.

W roku 2010, jak donosi Centralna Komisja Egzaminacyjna, w kwestii ilości uczniów zdających egzamin w województwie zachodniopomorskim sytuacja wyglądała następująco:

- 3926 uczniów ostatnich klas gimnazjów z terenów wiejskich (pochodzących z 94 szkół);
- 6192 uczniów z miast do 20 tys. mieszkańców (uczących się w 71 szkołach);
- 4321 uczniów z miast od 20 tys. do 100 tys. (uczących się w 54 szkołach);
- 5132 uczniów z miast powyżej 100 tys. (uczących się w 76 szkołach).

Jeśli chodzi o średnie wyniki punktowe uzyskane przez uczniów podczas egzaminu gimnazjalnego – we wszystkich województwach znajdujących się na terenie działania poznańskiej OKE (lubuskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie) – to są one niższe od rezultatów krajowych. Wyniki uzyskane za każdą część oraz za cały egzamin ilustruje tabela 2.

Tabela 2. Średnie wyniki punktowe uzyskane przez uczniów za cały egzamin - z części humanistycznej oraz matematyczno-przyrodniczej w 2009 r.

Egzamin gimnazjalny	Kraj	Okręg	Lubuskie	Wielkopolskie	Zachodniopomorskie
W populacji	57,7	56,5	56,4	56,7	56,2
Wieś	-	54,8	54,3	55,4	52,2
Miasto poniżej 20 tys.	-	54,6	55,0	54,5	54,6
Miasto od 20 tys. do 100 tys.	-	57,0	57,4	57,6	55,7
Miasto powyżej 100 tys.	-	61,4	60,1	62,4	60,9
Szkoły publiczne	-	56,3	56,2	56,5	56,0
Szkoły niepubliczne	-	62,2	63,8	60,7	65,2

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, Poznań 2009 r.

W każdej z populacji wyszczególnionych w tabeli 2 uczniowie uzyskali około 5-6 punktów więcej za humanistyczną niż za matematyczno-przyrodniczą część egzaminu, bez względu na lokalizację i status szkół (publiczne, niepubliczne). W świetle omawianego raportu – w trzech województwach na terenie działania Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu (lubuskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie) wyraźna jest zależność wyników za cały egzamin od typu miejscowości; średnie wyniki są tym wyższe, im więcej mieszkańców liczy miejscowość, w której zlokalizowana jest szkoła. W tych województwach statystyczny uczeń mieszkający na wsi, przy naborze do szkoły ponadgimnazjalnej, uzyskał średnio 7 punktów mniej niż jego rówieśnik z miasta.

Odnośnie egzaminu dotyczącego języków obcych – podobnie jak w przypadku pozostałych części – uzyskane wyniki zależne są od wielkości miejscowości (najwyższe w dużych miastach, najniższe w szkołach wiejskich) oraz od typu szkoły (w tym wypadku – wyższe w szkołach publicznych).

Jeśli chodzi o procentowy udział wyników szkół w krajowych przedziałach wyników – w tak zwanej krajowej skali staninowej³⁶ – można stwierdzić, że:

- znacznie większy niż w kraju procent szkół na obszarze działania poznańskiej Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej ma średnie wyniki w przedziale wyników niskich;
- w województwie zachodniopomorskim szkół w przedziale wyników niskich jest więcej niż w innych województwach wspomnianego regionu.

Jeśli przyjrzymy się wynikom testu gimnazjalnego w poszczególnych powiatach województwa, możemy przekonać się, że najsłabszym przygotowaniem absolwentów (i tym samym ich najmniejszą szansą na kontynuację edukacji na wysokim poziomie w szkole ponadgimnazjalnej) charakteryzują się powiaty: białogardzki, choszczeński, gryfiński oraz wałecki. Wyniki gimnazjalistów z gmin wielkomiejskich pozostają w zakresie wyników najwyższych (zgodnie z tendencją krajową), chociaż należy zauważyć, że rezultaty powiatów takich jak kamieński i świdwiński prawie dorównują średnim wynikom gimnazjalistów z większych miast województwa (szczególnie jeśli chodzi o część humanistyczną).

³⁶ http://www.wspinet.pl/oswiata/os_slownik.php?literka=S-%A6&haslo=295 [dostęp 20.04.2010 r.]

Tabela 3. Średnie wyniki punktowe z egzaminu gimnazjalnego w powiatach województwa zachodniopomorskiego w 2009 r. i 2010 r.

Województwo	Część humanistyczna	Część matematyczno-przyrodnicza	Część humanistyczna	Część matematyczno-przyrodnicza
	2009 r.		2010 r.	
zachodniopomorskie	31,2	25,0	29,1	22,7
białogardzki	26,5	23,5	26,8	21,3
choszczeński	28,0	23,0	28,1	20,7
drawski	33,0	24,0	27,6	21,8
goleniowski	29,0	23,5	28,4	21,4
gryficki	31,0	25,0	27,5	21,7
gryfiński	28,0	22,5	27,7	20,9
kamieński	34,5	24,5	29,5	22,6
kołobrzeski	30,5	25,5	29,4	22,8
koszaliński	27,5	24,5	27,4	21,4
łobeski	35,0	24,0	27,8	21,8
myśliborski	29,5	23,5	27,6	20,9
policki	31,5	25,0	29,8	23,5
pyrzycki	33,5	23,5	28,8	22,1
ślawieński	32,0	24,5	28,8	21,4
stargardzki	32,5	24,5	28,4	22,0
szczecinecki	31,5	24,5	29,1	22,8
świdwiński	32,5	26,5	28,7	22,5
walecki	25,5	23,0	27,6	21,3
m. Szczecin	30,0	27,5	27,6	25,1
m. Koszalin	34,5	28,5	30,8	25,0
m. Świnoujście	32,0	25,0	30,4	23,8

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, Poznań 2009r.

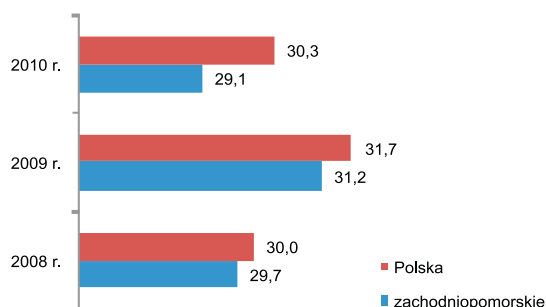
Pomimo niezadowolających rezultatów ostatniego egzaminu gimnazjalnego w województwie zachodniopomorskim w porównaniu do średnich wyników krajowych (szczególnie w części matematyczno – przyrodniczej), można uznać, że na przestrzeni ostatnich kilku lat (2007-2009) tendencje poszczególnych części egzaminu gimnazjalnego w województwie są w niewielkim stopniu wzrostowe. Korzystny trend załamał się jednak w roku 2010, kiedy to zaobserwowano dość wyraźny spadek średniej ilości punktów uzyskiwanych w egzaminach gimnazjalnych i to zarówno w części humanistycznej jak i matematyczno-przyrodniczej.

Tabela 4. Średnie wyniki punktowe z egzaminu gimnazjalnego w powiatach województwa zachodniopomorskiego w 2009 r. i 2010 r.

Rok	Część humanistyczna	Część matematyczno-przyrodnicza
2002	29,8	26,5
2003	31,7	24,7
2004	26,6	24,4
2005	33,1	23,8
2006	31,3	23,4
2007	30,3	24,5
2008	29,7	25,9
2009	31,1	25,0
2010	29,1	22,7

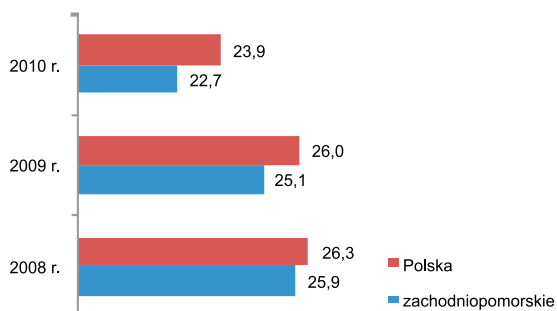
Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, Poznań 2009 r. i 2010 r.

Rysunek 3. Wyniki egzaminów gimnazjalnych - część humanistyczna (na 50 punktów)

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, Poznań 2009 r.

Rysunek 4. Wyniki egzaminów gimnazjalnych - część matematyczno-przyrodnicza (na 50 punktów)

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, Poznań 2009 r.

Zgodnie z informacjami podanymi w raporcie Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej z Poznania - aby wpłynąć na podniesienie wyników gimnazjalistów województwa zachodniopomorskiego z egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej, Zachodniopomorski Kurator Oświaty zainicjował powstanie projektu: „Moje Gimnazjum – moja szansa” realizowanego w partnerstwie z gminami województwa zachodniopomorskiego, w tym Gminą Karlino jako wnioskodawcą projektu. Jest to dwuletni projekt zajęć z przedmiotów matematyczno – przyrodniczych opracowany w ramach Poddziałania 9.1.2. Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Wspomniany projekt będzie realizowany na terenie 16 powiatów, w tym 57 gmin województwa zachodniopomorskiego. W latach 2009-2011 programem zostanie objętych 2 393 uczniów z 69 gimnazjów z obszarów wiejskich i małych miast, które w 2008 r. osiągnęły wynik poniżej średniego wyniku w województwie zachodniopomorskim. Przez 345 nauczycieli zostanie przeprowadzonych 21 800 godzin zajęć. Celem głównym projektu jest zwiększanie szans edukacyjnych uczniów z obszarów wiejskich i małych miast. Projekt zakłada podniesienie średnich wyników punktowych z egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno – przyrodniczej do poziomu średniego wyniku, uzyskanego przez gimnazja w województwie zachodniopomorskim. Projekt przewiduje podjęcie następujących działań:

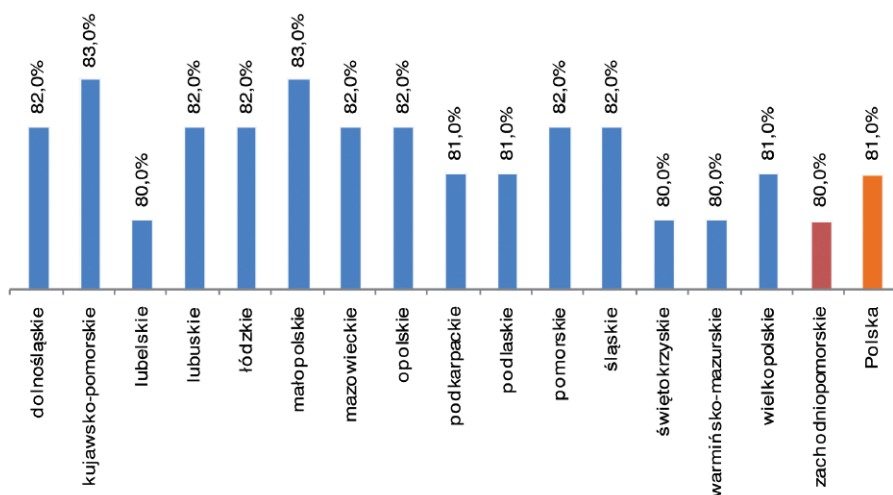
- zajęcia wyrównawcze dla 2 393 uczniów. Dodatkowe zajęcia z przedmiotów: matematyka, fizyka, chemia, geografia i biologia z zastosowaniem specjalnie opracowanego programu dydaktycznego wykorzystującego założenia nowej podstawy programowej;
- platforma internetowa: interdyscyplinarna platforma edukacyjna z wykorzystaniem technologii informatycznych;
- doradztwo i opieka pedagogiczno – psychologiczna: indywidualna opieka pedagogiczno – psychologiczna dla uczniów wykazujących problemy w nauce;
- zajęcia edukacyjne – „edutainment” przewidujące między innymi wyjazdy edukacyjne na zachodniopomorskie uczelnie wyższe. Większość uczniów po ukończeniu gimnazjum kontynuuje edukację w szkołach ponadgimnazjalnych – według szacunków opartych na danych Urzędu Statystycznego w Szczecinie, dotyczy to około 93% absolwentów gimnazjów pochodzących z województwa zachodniopomorskiego. Absolwenci szkół gimnazjalnych najczęściej kontynuują swoją edukację w liceach ogólnokształcących (około 45%). Ponad 30% decyduje się na technika, a 5% na licea profilowane. 15% uczniów po zakończeniu edukacji w gimnazjum kontynuuje naukę w zasadniczych szkołach zawodowych. Ci z nich, którzy nie będą kształcić się dalej zasilą w krótkiej perspektywie czasu zachodniopomorski rynek pracy.

2.3. Ogólne informacje na temat szkół ponadgimnazjalnych

2.3.1. Szkoły ogólnokształcące

Do egzaminu maturalnego w maju 2010 r. przystąpiło ponad 366 tys. ubiegających się o świadectwo dojrzałości uczniów, w tym ponad 351 tys. tegorocznych absolwentów i ponad 14 tys. absolwentów z lat 2005–2009. Świadectwo dojrzałości, tak jak w ubiegłym roku, uzyskało 81% przystępujących do egzaminu (298 772 osób). W województwie zachodniopomorskim zdawało 14 584 uczniów na 81% poziomie zdawalności. Rysunek 5 pokazuje na jakim poziomie kształtują się średnie wyniki zdawalności w województwach oraz kraju. I tak, na najwyższym poziomie zdawalność kształtuje się w województwach kujawsko-pomorskim oraz małopolskim, a na najniższym m.in. w województwie zachodniopomorskim – 80%. Rysunek 6 obrazuje z kolei odsetek zdawalności w poszczególnych powiatach województwa zachodniopomorskiego. Jak widać większość powiatów uzyskała wynik poniżej średniej województwa, a całe województwo poniżej średniej dla Polski.

Rysunek 5. Zdawalność egzaminu maturalnego w podziale na województwa w roku 2010

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej Warszawa 2010 r.

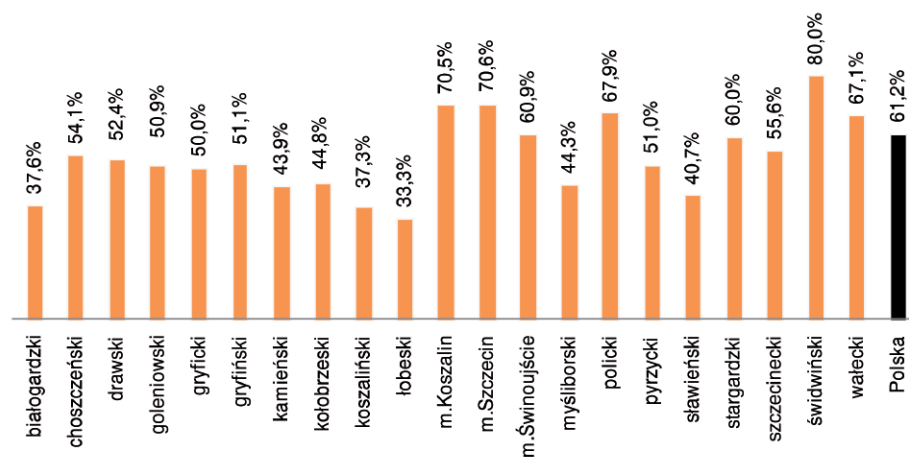
Rysunek 6. Zdawalność egzaminu maturalnego w województwie zachodniopomorskim w podziale na powiaty 2010 r.

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej Warszawa 2010 r.

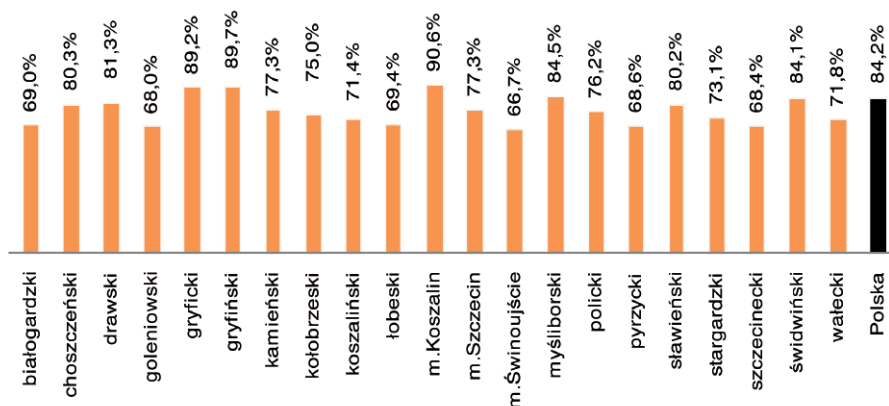
2.3.2. Szkoły zawodowe i technika

Rysunek 7. Zdawalność egzaminów na zawody technikalne w 2010 r.

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej Warszawa 2010 r.

Rysunek 8. Zdawalność egzaminów na zawody robotnicze w 2010 r.

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej Warszawa 2010 r.

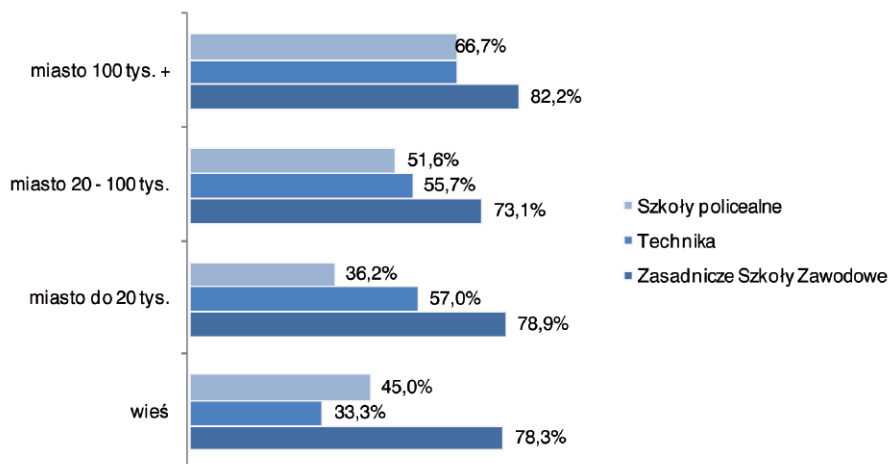
Zgodnie z danymi Centralnej Komisji Egzaminacyjnej do egzaminów zawodowych w roku 2010 r. przystąpiło 5 585 uczniów z 226 szkół. Sukces odniosło 3 558 osób, co stanowi 60,48% uczniów z ogółu, a starano się o uzyskanie dyplomów spośród 57 zawodów.

Tabela 5. Średnia zdawalność egzaminów w podziale na typy szkół w roku 2010

Miejscowość	Zasadnicze Szkoły Zawodowe	Technika	Szkoły policealne
wieś	78,3%	33,3%	45,0%
miasto do 20 tys.	78,9%	57,0%	36,2%
miasto 20 - 100 tys.	73,1%	55,7%	51,6%
miasto 100 tys. +	82,2%	66,7%	66,7%

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej Poznań 2010 r.

Rysunek 9. Średnia zdawalność egzaminów zawodowych w podziale na typy szkół w roku 2010

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej Poznań 2010 r.

Tabela 5 oraz rysunek 9 pokazują średnie wyniki procentowe uzyskane przez uczniów w poszczególnych typach szkół w podziale na wielkość miejscowości, w której znajduje się placówka. I tak wśród Zasadniczych Szkół Zawodowych największy odsetek zdawalności odnotowano w grupie uczniów z miast powyżej 100 tysięcy mieszkańców, oraz kolejno w mniejszych miejscowościach - miastach do 20 tysięcy mieszkańców, wsiach oraz miastach 20-100 tysięcy mieszkańców. Technika oraz szkoły policealne odnotowały wyraźnie niższy odsetek zdawalności we wszystkich opisywanych lokalizacjach. Technika odnotowały najwyższe odsetki zdawalności w miastach powyżej 100 tysięcy mieszkańców oraz w miastach do 20 tysięcy. Szkoły policealne wykazują się najwyższym wskaźnikiem w dużych miastach (100 tys. +).

Tabela 6. Zestawienie szkół i uczniów w powiatach województwa zachodniopomorskiego - stan za 2009 r.

Jednostka terytorialna	Gimnazja	Szkoly ponadgimnazjalne ogółem	Szkoly ponadgimnazjalne, w tym:			
			licea ogólnokształcące	licea profilowane	technika	zasadnicze szkoły zawodowe
<i>Podregion – koszaliński</i>	7 301	5 766	3 221	447	1 971	1 124
białogardzki	595	392	262	50	71	104
drawski	740	445	275	30	140	155
kołobrzeski	897	893	444	23	415	126
koszaliński	703	80	17	31	32	12
ślawieński	738	381	195	24	152	122
szczecinecki	1 039	970	478	90	365	143
świdwiński	637	490	292	20	178	106
walecki	753	530	324	23	183	107
m. Koszalin	1 199	1 585	934	156	435	249
<i>Podregion – stargardzki</i>	4 798	3 158	1 997	257	863	760
choszczeński	664	422	267	32	112	60
gryficki	794	476	288	71	103	143
myśliborski	875	551	350	0	199	181
pyrzycki	522	278	158	17	103	59
stargardzki	1 480	1 236	777	99	346	258
łobeski	463	195	157	38	0	59
<i>Podregion – m. Szczecin</i>	4 028	4 166	3 045	168	845	380
m. Szczecin	4 028	4 166	3 045	168	845	380
<i>Podregion – szczeciński</i>	3 586	2 067	1 198	102	710	458
goleniowski	1 006	718	464	0	227	135
gryfiński	978	437	237	24	176	211
kamieński	524	270	126	57	87	47
policki	621	217	150	0	59	14
m. Świnoujście	457	425	221	21	161	51
zachodniopomorskie	19 713	17 546	9 461	974	4 389	2 722

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r.

ROZDZIAŁ III RAPORT Z BADANIA PREFERENCJE I OCZEKIWANIA ZAWODOWE UCZNIÓW W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

W niniejszym rozdziale zaprezentowano wyniki badań nad preferencjami i oczekiwaniami zawodowymi uczniów w województwie zachodniopomorskim. Zakres badań obejmował dwie grupy uczniów. Pierwsza dotyczyła planów edukacyjnych i zawodowych gimnazjalistów. Druga objęła rozpoznanie preferencji zawodowych i edukacyjnych uczniów szkół ponadgimnazjalnych: licealistów, uczniów techników i zasadniczych szkół zawodowych. Obydwa badania zostały zrealizowane w oparciu o dwa różne kwestionariusze ankietowe przy zastosowaniu techniki audytoryjnej. W badaniach tych uczestniczyło 592 trzecioklasistów zachodniopomorskich gimnazjów oraz 529 uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych. Badania zostały zrealizowane we wrześniu 2010 roku przez Centrum Rozwoju Społeczno-Gospodarczego w Szczecinie na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie w ramach Zachodniopomorskiego Obserwatorium Rynku Pracy

Metoda doboru próby

Badaniami objęto ostatecznie (N) 1 126 osobową próbę uczniów ostatnich klas szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Wielkość próby wynikała z konieczności oszacowania istotnych różnic pomiędzy typami szkół. Jako podstawę oszacowania liczebności i struktury próby przyjęto liczbę absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i gimnazjalnych w 2009 roku. Założono, że zmiany w strukturze, w 2010 roku, są nieznaczne w stosunku do poprzedniego roku. W 2009 roku gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne w województwie zachodniopomorskim ukończyło 37 259 uczniów. Z tej liczby absolwenci gimnazjów stanowili blisko 53%. Wśród absolwentów szkół ponadgimnazjalnych dominowali absolwenci liceów ogólnokształcących (54%) i techników (26%). Znacznie mniejsza była liczebność absolwentów zasadniczych szkół zawodowych (15%) oraz liceów profilowanych (5%). Przy określaniu liczebności poszczególnych prób szczegółowych kierowano się zasadą proporcjonalnego warstwowania (obliczenia w tabeli nr 7).

Tabela 7. Struktura próby badawczej z uwzględnieniem typu szkoły, powiatu oraz podregionu

Jednostka terytorialna	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne ogółem	Szkoły ponadgimnazjalne, w tym:			
			licea ogólnokształcące	licea profilowane	technika	zasadnicze szkoły zawodowe
Liczba absolwentów	19 713	17 546	9 461	974	4 389	2 722
Liczebność próby proporcjonalnej z uwzględnieniem podziału terytorialnego oraz typu szkoły (liczba uczniów)						
białogardzki	18	14	8	1	2	3
drawski	22	18	8	1	4	5
kołobrzeski	26	30	13	1	12	4
koszaliński	21	3	1	1	1	0
ślawieński	22	15	5	1	5	4
szczecinecki	31	32	13	3	11	5
świdwiński	19	18	9	1	5	3
wałecki	22	19	10	1	5	3
m. Koszalin	35	52	27	5	13	7
choszczeński	20	14	8	1	3	2
gryficki	23	18	8	2	4	4
myśliborski	26	22	10	0	6	6
pyrzycki	15	10	5	1	2	2
stargardzki	44	43	23	2	10	8
łobeski	14	7	5	1	0	1
m. Szczecin	119	131	90	5	25	11
goleniowski	30	24	14	0	6	4
gryfiński	29	19	7	1	5	6
kamieński	15	9	4	1	3	1
policki	18	7	4	0	3	0
m. Świnoujście	13	13	7	0	5	1
zachodniopomorskie	582	518	279	29	130	80

Zakładana liczebność próby według typu szkoły oraz podregionu (liczba uczniów)						
koszaliński	236	215	102	16	61	36
stargardzki	122	100	51	6	22	21
szczeciński	105	72	36	2	22	12
Miasto Szczecin	119	131	90	5	25	11
Zrealizowana liczebność według typów szkół	592	529	276	30	143	80

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r.

Przedstawiony sposób losowania pozwolił na reprezentatywne wnioskowanie w odniesieniu do populacji uczniów ostatnich klas gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych województwa zachodniopomorskiego.

Opis próby badawczej gimnazjalistów

Próba badawcza (N) liczy 592 uczniów. W większości są to dziewczęta, które stanowią 51,5% badanych. Dominują osoby w wieku 15 lat (85% ogółu) i 16 lat (10%). Około 5% uczniów ma 14 lat lub mniej. Jedynie 2,2% (13 osób) jest w wieku 17 lat lub są starsze. Ponad 7% badanych nie podało swojego wieku. Przedstawiona struktura wieku badanych nie odbiega od próby z 2008 roku. W realizowanych wówczas przez Pentor-Poznań badaniach struktura wieku badanych była bardzo zbliżona. Uczniowie w wieku 15 lat stanowili 87% wszystkich badanych, zaś uczniowie w wieku 16 lat liczyli 9,8% (różnica 2% i 0,2%). Uczniów w wieku 17 i więcej lat było 2,3% (różnica 0,1%)³⁷. Wykształcenie rodziców respondentów jest bardzo zróżnicowane. Wśród ojców najwięcej jest osób ze średnim wykształceniem zawodowym (19%) oraz zasadniczym zawodowym i policealnym (po 10%). Już od kilku lat w sondażach przeprowadzanych wśród uczniów, ujawnia się wyższy poziom wykształcenia matek, niż ojców. Najliczniejszą kategorią wykształcenia wśród kobiet jest stąd wykształcenie wyższe (ponad 16%), średnie zawodowe (15%) oraz średnie ogólnokształcące (16%). Najwięcej uczniów w próbie wywodzi się z miast o liczebności 10-20 tys. mieszkańców (21%). Mieszkańcy wsi stanowili zaledwie 15% ogółu badanych. Deklarowana sytuacja materialna badanych jest jako dość dobra. Blisko 37% badanych ma dochody na poziomie wyższym niż 1600 złotych. Jednak dla ponad 10% respondentów dochody rodziny kształtują się poniżej 1200 złotych. Znaczna część nie podaje żadnych informacji na temat swych dochodów - 23% respondentów.

³⁷ Por.: www.wup.pl/files/content/plany8.pdf, s. 7. [dostęp 20.04.2011 r.]

Próba badawcza uczniów szkół ponadgimnazjalnych

Próba badawcza (N) uczniów szkół ponadgimnazjalnych liczyła 529 osób. Zdecydowana większość to uczniowie liceów ogólnokształcących - 276 osób (52,2%). Pozostali respondenci uczęszczali do ostatnich klas szkół zawodowych: techników (143 osoby - 27% ogółu badanych), zasadniczych szkół zawodowych (80 uczniów - 15%) oraz liceów profilowanych (30 osób - 5,7%). W próbie wystąpiła niewielka nadreprezentacja płci żeńskiej: dziewczęta stanowiły 50,3% ogółu badanych uczniów. Jeśli chodzi o wiek, to dominowali respondenci w wieku 18 lat (61%) i 19 lat (24,2%). Nieco ponad 10% badanych stanowiły osoby w wieku 17 lat. Dominującym wykształceniem ojców badanej młodzieży było wykształcenie zasadnicze zawodowe (43%) i średnie (28%). Blisko 17% respondentów wykazało wyższe wykształcenie ojca. Podobnie jak w przypadku gimnazjalistów, także w tych badaniach okazało się, że matki posiadają wyższy poziom wykształcenia niż ojcowie. 32% matek posiada wykształcenie średnie i zasadnicze zawodowe. Wykształceniem wyższym legitymuje się 26% matek respondentów. Pod względem aktywności zawodowej występuje niewielka różnica pomiędzy matkami i ojcami badanej młodzieży. Ponad 65% ojców pracuje zawodowo, a matek o 5% mniej. O bezrobociu swoich rodziców mówi 3,5% badanych w odniesieniu do ojca i 4,9% w odniesieniu do matki. Wyższy jest za to wskaźnik osób pozostających na rencie lub emeryturze. Ponad 10% respondentów mówi o takiej sytuacji ojca, a ponad 5,5% - matki.

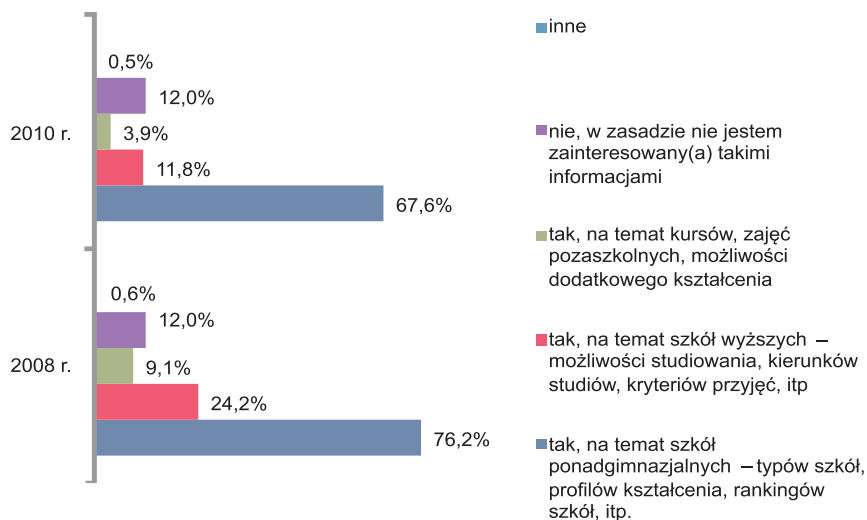
Plany i preferencje zawodowe uczniów gimnazjów – analiza danych z badań pierwotnych

Wyniki badań dotyczące planów i preferencji gimnazjalistów podzielono na trzy części. W pierwszej zostanie określona ścieżka kontynuacji nauki przez gimnazjalistów. Wybór szkoły ponadgimnazjalnej ma zasadnicze znaczenie dla dalszych losów ucznia. Wskazuje też na oczekiwania odnośnie dalszego kształcenia na poziomie wyższym oraz – alternatywnie – możliwie szybkiego podjęcia pracy. Część druga zawiera zestawienie postaw gimnazjalistów wobec nauki i pracy. W trzeciej zaś części zostanie przedstawiona pozaszkolna aktywność gimnazjalistów oraz ich dążenia do podwyższania swych umiejętności.

3.1. Plany i preferencje zawodowe gimnazjalistów

W kwestii zasięgania informacji na temat szkół ponadgimnazjalnych działających w bliskim otoczeniu, zauważa się spadek ilości osób zainteresowanych ofertą edukacyjną w roku 2010 w stosunku do 2008. Wielkość tego spadku to ok. 9%. Wartości zobrazowano na rysunku 10.

Rysunek 10. Poszukiwanie informacji o dostępnej ofercie edukacyjnej przez gimnazjalistów w 2008 i 2010 roku

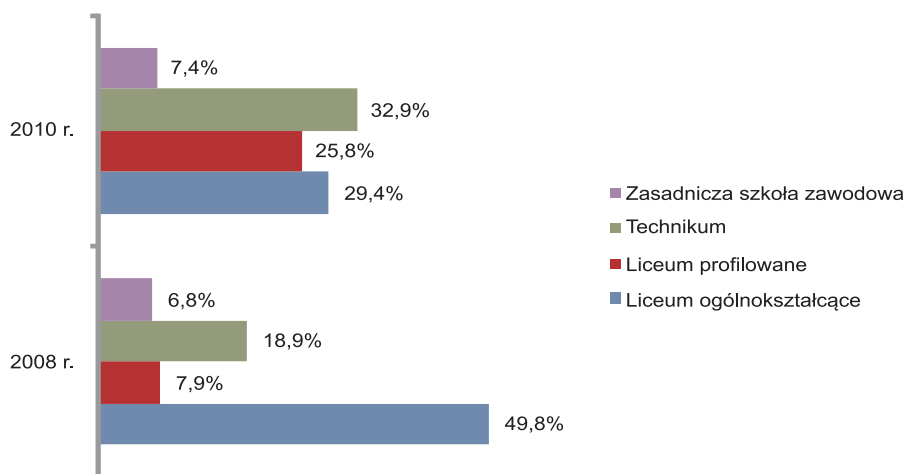

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592, bd=23).

Obserwacja ta odnosi się także do kwestii podjęcia studiów w przyszłości, a także udziału w kursach pozwalających zdobywać dodatkowe umiejętności. W obu tych przypadkach tendencja spadkowa zarysowuje się dość znacznie, w przypadku edukacji na poziomie wyższym jest to spadek 24,2% w roku 2008 do 12% w 2010 r., natomiast jeśli chodzi o kursy doszkalające spadek jest niemal trzykrotny, z 9,1% w 2008 r. do 3,9% w roku 2010. Zbliżony jest odsetek osób, które deklarują brak zainteresowania dostępną ofertą edukacyjną – w obu omawianych okresach wynosił po ok. 12%.

Wśród przebadanych uczniów występuje także odmienny trend w wyborze szkoły ponadgimnazjalnej. W roku 2008 niemal połowa przebadanych deklarowała chęć podjęcia dalszej nauki w szkołach ogólnokształcących, to w roku 2010 odsetek ten zmniejszył się o ok 20%. Wyniki prezentuje rysunek 11.

Rysunek 11. Preferowane przez gimnazjalistów szkoły ponadgimnazjalne w 2008 i 2010 roku

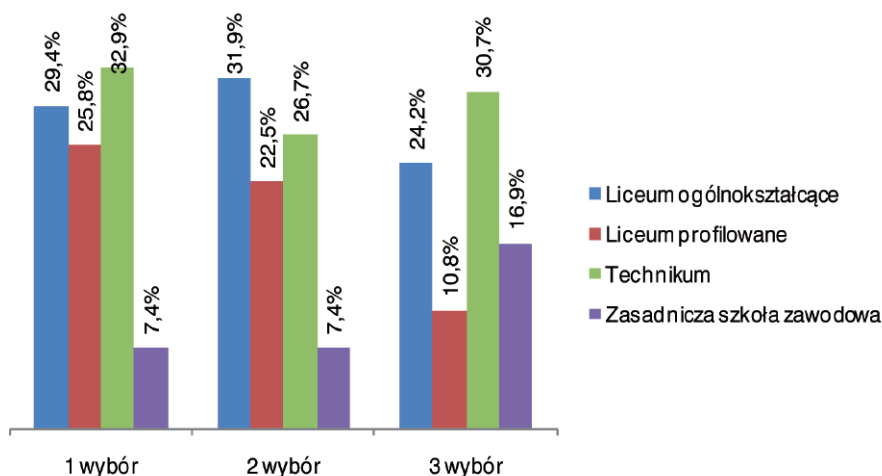
Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592, bd=26).

Spadek zainteresowania szkolnictwem ogólnokształcącym daje się zauważyć w zwiększonym zainteresowaniu szkołami zawodowymi. Również w przypadku techników widać zmiany, szkoły tego typu w 2010 roku były częściej wskazywane niż w badaniu z 2008 r., obecnie nieco przez ponad 1/3 gimnazjalistów. Warto zwrócić także uwagę na dużą ilość osób chcących podjąć naukę w liceach profilowanych, wzrost jest dość znaczny. W pewnym stopniu potwierdzają się więc odpowiedzi z wcześniej poruszonego pytania – zainteresowanie dalszymi możliwościami edukacji jest niskie, bowiem przewiduje się stopniowe wygaszanie³⁸ liceów profilowanych. Możliwym tego powodem jest obecnie obserwowany niż demograficzny, a także odrodzenie się szkół zawodowych, które mogą liczyć na większe dotacje.

Warto w tym miejscu przybliżyć nieco procedurę ubiegania się o przyjęcie do wybranej szkoły ponadgimnazjalnej. Uczeń kończący gimnazjum ma możliwość wskazania trzech szkół i tyle samo specjalności. Najczęściej szkoły pierwszego wyboru, to te najbardziej pożądane przez ucznia, ale zarazem najbardziej renomowane, a co za tym idzie, może tu wystąpić duża konkurencja. Wydaje się więc, że szkoły drugiego czy trzeciego wyboru, są pewniejsze pod względem szans na otrzymanie w nich miejsca. Decyzja wyboru szkoły jawi się więc jako dość trudna i wymagająca głębszego zastanowienia ze strony absolwenta gimnazjum. Rysunek 12 przedstawia rozkład odpowiedzi dotyczących deklarowanych wyborów szkół.

³⁸ <http://www.monitor.edu.pl/newsy/licea-profilowane-beda-wygaszane.html> [dostęp 20.04.2011 r.]

Rysunek 12. Kolejne wybory typów szkół deklarowane przez gimnazjalistów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592, 1 wybór bd=26, 2 wybór bd=68, 3 wybór bd=103).

Wskazania gimnazjalistów są mocno zróżnicowane jeśli chodzi o poszczególne wybory.

W pierwszym wyborze dominuje szkoła techniczna, w drugim jest to liceum ogólnokształcące. Zauważyć można, iż wielkość wskazań dla zasadniczych szkół zawodowych wzrasta w kolejnych wyborach, co jest tendencją odwrotną do liceów profilowanych.

Gimnazjaliści wybierają także specjalność, czyli konkretną klasę, w jakiej chcieliby się uczyć. Poniżej, w tabeli 8, zamieszczono zestawienie ze specjalnościami wskazanymi przy pierwszym wyborze, a więc z punktu widzenia uczniów najbardziej pożądanymi.

Tabela 8. Oczekiwania gimnazjalistów wobec wyboru profilu szkoły ponadgimnazjalnej [w %]

Opis kategorii	I wybór	II wybór	III wybór
brak danych	39,9	55,1	63,2
matematyczny	5,9	3	1,7
filologiczny	5,9	2,9	0,8
humanistyczny	7,3	3,7	1,7
zawodowy (tradycyjny/politechniczny)	19,5	15,9	16,7
sportowy	1,7	1,9	0,7

medyczny	4,1	4,1	0,3
informatyczny	2,0	2,9	1
ekonomiczny	3,0	3,2	5,1
biologiczny	5,1	1,2	3,2
pedagogiczno-psychologiczny	1,0	1,5	0,3
wojskowy/policyjny/pożarniczy	2,2	0,3	1,4
dziennikarsko-prawniczy	0,3	2	0,7
artystyczny	1,7	1,7	3
ogólny	0,2	0,7	0,2
turystyczny	0,2	3	1,7

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r.

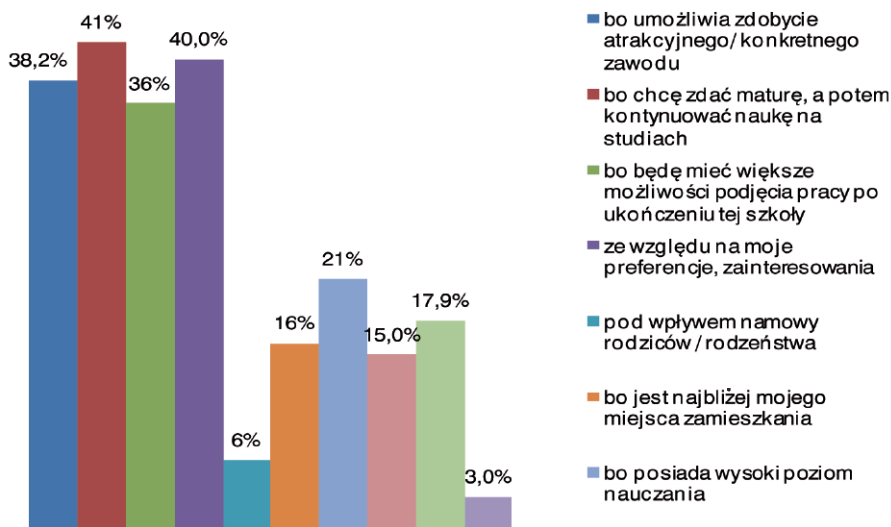
Wśród wskazanych profili szkoły ponadgimnazjalnej dominuje zawodowy (I wybór). Jest to najczęściej wskazywana kategoria, takiego wyboru dokonało blisko 20% respondentów. Także w kolejnych, drugim i trzecim wyborze szkoły ponadgimnazjalnej zdecydowanie przeważa kategoria profili zawodowych. Łącznie przebadani uczniowie dokonali 840 wskazań w poszczególnych wyborach.

Uwagę zwraca również inna kwestia, wysoki odsetek braku odpowiedzi, w każdym z poszczególnych wyborów szkół. Być może wynika to z terminu realizacji badania – początek roku szkolnego, kiedy to jeszcze młodzi ludzie nie poświęcają zbyt wiele uwagi na tematy dotyczące planowaniu dalszej edukacji, stąd brak precyzyjnych odpowiedzi.

Poniżej, na rysunku 13, zamieszczono rozkłady odpowiedzi wskazujące na motywy wyboru dalszej nauki w szkole ponadgimnazjalnej. Dominowały odpowiedzi – chęć zdania matury, a następnie podjęcie dalszej edukacji na studiach (41%) oraz z uwagi na preferencje i zainteresowania ucznia (40%). Nieco mniej, po niespełna 40% wskazano możliwość zdobycia pożądanego zawodu oraz większe szanse na podjęcie pracy po ukończeniu szkoły.

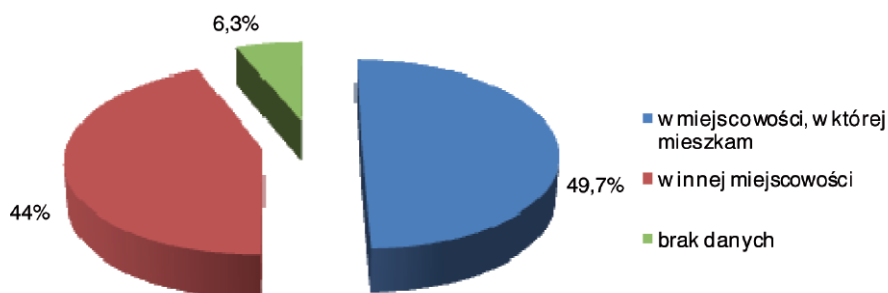
Rysunek 13. Motywy wyboru kontynuacji w szkole ponadgimnazjalnej deklarowane przez gimnazjalistów

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592). Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ respondent mógł udzielić wielokrotnej odpowiedzi.

Zapytano również uczniów o to, gdzie znajduje się szkoła, w której najchętniej podjęliby dalszą edukację. Blisko 50% osób wskazało swoją miejscowość, jednak niemal dla takiej samej ilości uczniów kontynuacja nauki będzie wiązała się z koniecznością dojeżdżania lub zamieszkania w internacie. Rozkład odpowiedzi przedstawia rysunek 14.

Rysunek 14. Miejsce kontynuowania nauki w szkole ponadgimnazjalnej

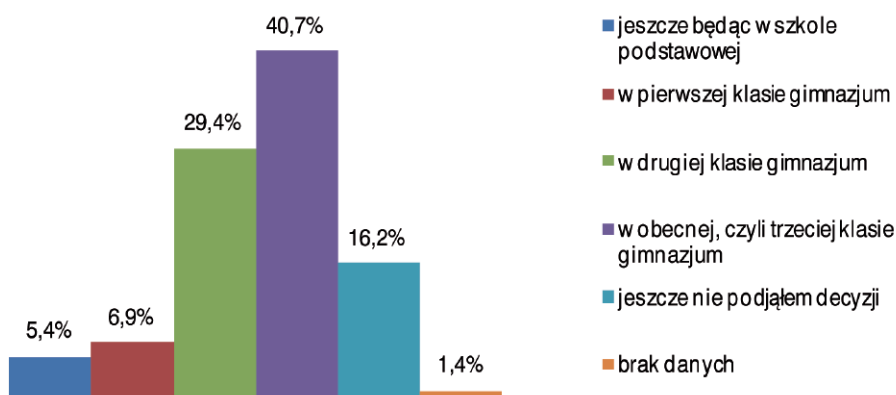

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592, bd=37).

Jako miejsca dalszej nauki uczniowie wskazywali przede wszystkim Szczecin (28% respondentów) oraz Koszalin (blisko 13%) jako największe ośrodki miejskie. Nieco ponad 33% przebadanych wskazało inne miejscowości w województwie zachodniopomorskim. Co warto zauważyć, pojawiały się wskazania poza region (4,4%) czy nawet poza granicami kraju (prawie 2%). Do szkół oddalonych o więcej niż 30 km uczęszczać zamierza 15% uczniów, a do tych w odległości mniejszej niż 30 km 18%.

Ankieta poruszała także kwestię momentu, w którym gimnazjalista podejmuje decyzję co do swojego dalszego losu edukacyjnego. Z uzyskanych informacji wynika, że uczniowie najczęściej wyboru dokonali w 3 trzeciej klasie gimnazjum, w roku 2010. Odsetek ten wyniósł niemal 50%. Około 29% osób zdecydowało w 2 klasie gimnazjum, a 16,2% wciąż nie dokonało tego ważnego wyboru. Warto zauważyć fakt, iż 5% ankietowanych już w szkole podstawowej widziało, jak będzie wyglądała ich droga nauki.

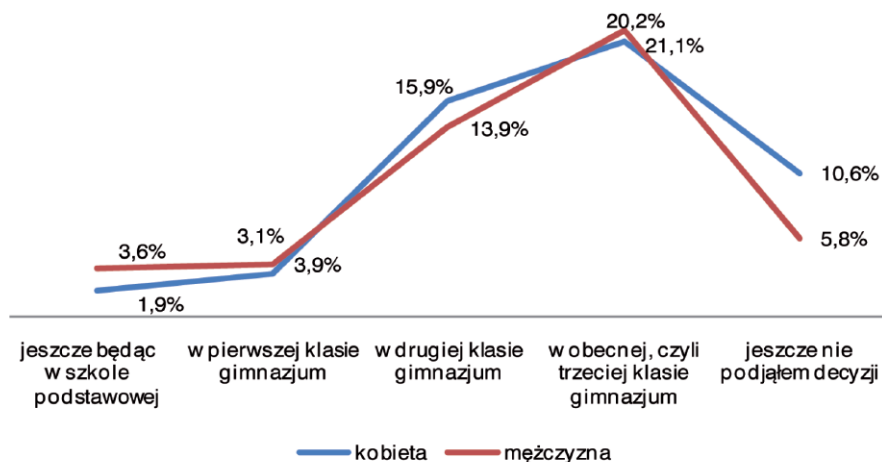
Rysunek 15. Moment podjęcia decyzji przez gimnazjalistów o dalszym kierunku nauki w szkole ponadgimnazjalnej

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592, bd=8).

Rysunek 16 pokazuje jak różnią się decyzje uczniów ze względu na płeć. Różnice nie są duże, ale warto zauważyć, że chłopcy nieco wcześniej zaczynają myśleć o swojej przyszłości, a odsetek osób, które jeszcze nie podjęły decyzji jest niższy wśród płci męskiej – 5,8% do 10,6% wśród dziewcząt.

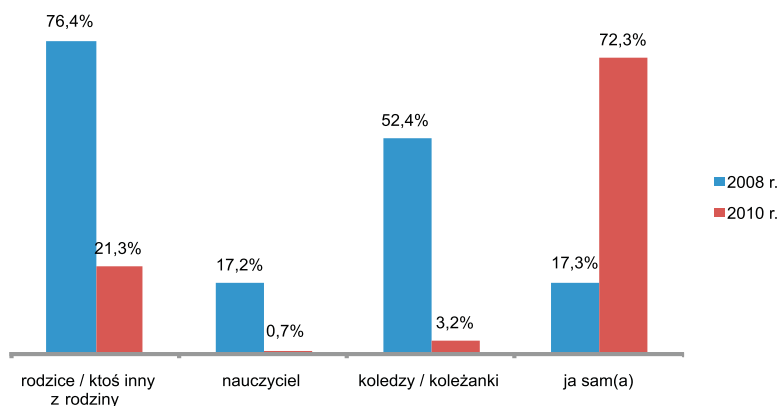
Rysunek 16. Moment podjęcia decyzji związanej z dalszym kształceniem przez gimnazjalistów w podziale na płeć

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592, bd=8).

Osobnym lecz niezwykle istotnym jest zagadnienie, dotyczące wpływu otoczenia lub bliskich osób na wybór konkretnej szkoły ponadgimnazjalnej. W roku 2010 to sam uczeń podejmował decyzję gdzie dalej będzie się kształcił – odsetek ponad 70%. Zdecydowanie mniejszy wpływ będą mieć rodzice czy rodzina w ogóle. Wpływ osób spoza rodziny okazuje się znikomy – koledzy / koleżanki tylko 3,2%, a nauczyciele będą źródłem konsultacji dla zaledwie 0,7% badanych. W porównaniu do 2008 r. rozkład odpowiedzi okazuje się zupełnie odwrotny. Największy wpływ mieli wtedy rodzice, aż 76% oraz koledzy / koleżanki – odsetek 52%. Niewiele ponad 17% uczniów, podejmowało decyzje samodzielnie. Być może ta ogromna przemiana w decyzyjności gimnazjalistów wynika z faktu, iż na początku roku, decyzje co do wyboru szkoły ponadgimnazjalnej mają charakter luźnych myśli, a nie formę mocno skryształizowanych poglądów poddawanych następnie pod dyskusję z rodziną czy innymi osobami. Niewykluczone, że większy wpływ osób trzecich będzie miał miejsce bliżej końca roku szkolnego.

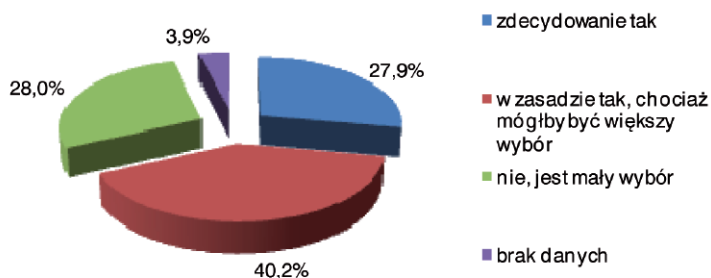
Rysunek 17. Konsultacje gimnazjalistów związane z wyborem szkoły w 2008 i 2010 roku

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592, bd=10).

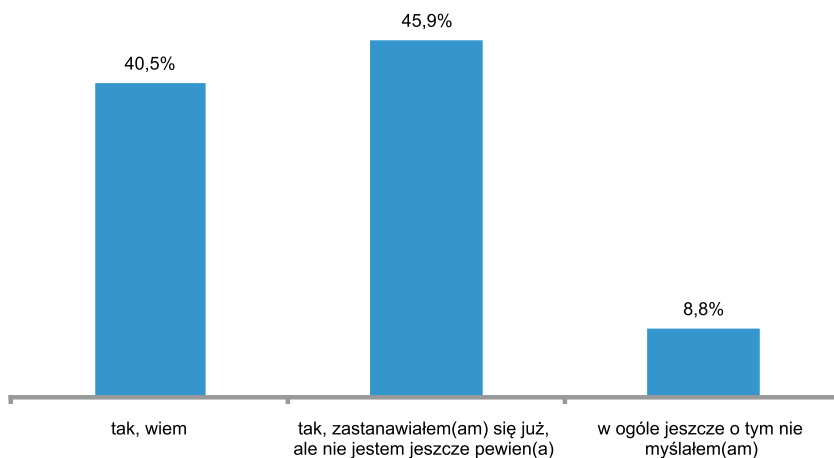
Z wyborem dalszej drogi kształcenia ściśle związana jest sama oferta edukacyjna. Zebrane dane pokazują, że w opinii dość dużej grupy (27%) gimnazjalistów jest ona wystarczająca. Niemal taki sam jest odsetek osób według których wybór jest zbyt mały. Dominuje jednak odpowiedź pośrednia, że oferta jest wystarczająca, choć mogłaby być szersza (rysunek 18). Jednocześnie warto przeanalizować rysunek 19, który pokazuje, jakie są deklaracje uczniów jeśli chodzi o wybór przyszłego zawodu, ponad 45% ma o nim pewne wyobrażenia, lecz brakuje im pewności, 40% respondentów jest pewnych co do tego jaki zawód chcieliby wykonywać w przyszłości, stosunkowo niewielki odsetek jeszcze tego nie wie – niecałe 9%.

Rysunek 18. Ocena oferty edukacyjnej w najbliższej okolicy zamieszkania przez gimnazjalistów

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592, bd=23).

Rysunek 19. Deklaracja wyboru zawodu w przyszłości

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592, bd=56).

423 gimnazjalistów zapytanych o konkretne zawody jakie chcieliby wykonywać w przyszłości, wskazało na zawody wymagające wysokich kwalifikacji takie jak: informatyka czy architektura. Wskazane zawody poddano procesowi agregacji, w wyniku którego połączono je w większe grupy zawodowe. Łącznie grupy te objęły 10 kategorii. Mocno zaznaczają się specjaliści (21%), oraz robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 17,9%.

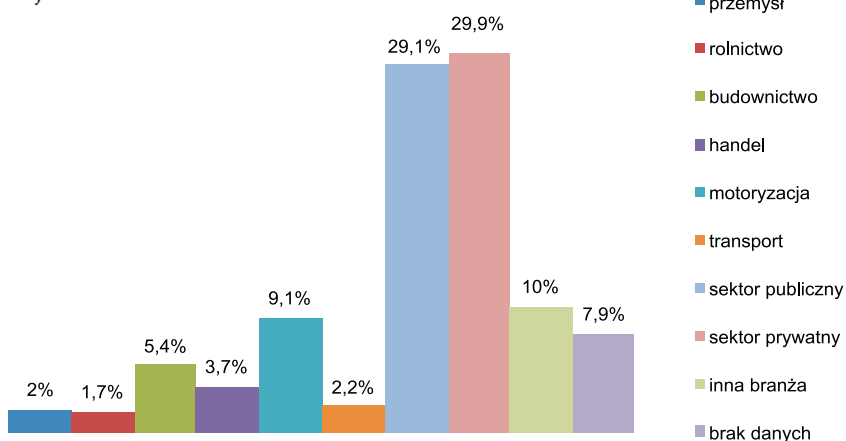
Tabela 9. Preferowane zawody przez gimnazjalistów [w %]

Nazwa zawodu	Udział
przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	1,0
specjaliści	21,7
technicy i inny średni personel	10,6
pracownicy biurowi	1,0
pracownicy usług i sprzedawcy	9,1
robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	17,9
operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	0,7
pracownicy przy pracach prostych	2,7
siły zbrojne (policja, straż pożarna)	8,3

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r.

Kwestią ściśle związaną z zawodem wydaje się być również branża, w której młoda osoba chciałaby realizować się zawodowo w przyszłości. Zapytano więc uczniów konsekwentnie o preferowaną branżę. Nieco ponad 29% badanych chciałoby pracować w tzw. usługach publicznych, tj. administracji państwowej, szkolnictwie, służbie zdrowia, policji, sądownictwie, ale też – niewiele mniejszy odsetek (28,9%) – chciałby pracować w bankowości, hotelarstwie, restauracjach czy ubezpieczeniach. Sporym zainteresowaniem także cieszyła się branża motoryzacyjna.

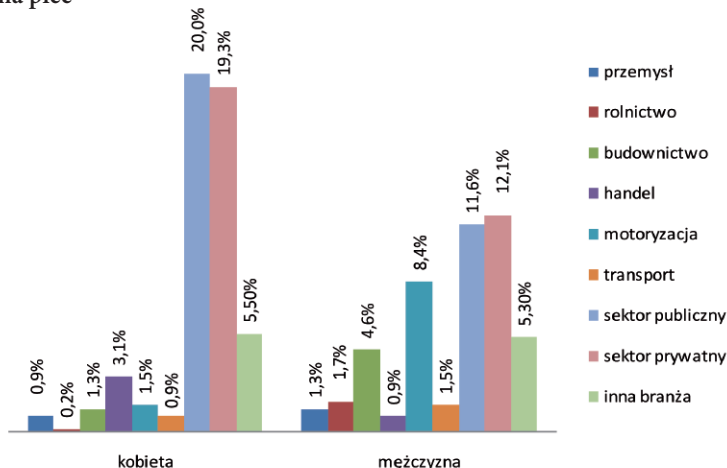
Rysunek 20. Preferowane gałęzie gospodarki narodowej jako miejsce przyszłej pracy gimnazjalistów

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592, bd=47).

Pewne różnice można zauważyć także w branżach, które pozostają w polu zainteresowania obu płci. Co prawda w jednym i drugim przypadku dominują sektory publiczny i prywatny, to w przypadku mężczyzn zauważyć można także zainteresowanie branżami ciężkimi takimi jak: budownictwo (8,4%), rolnictwo (1,7%) czy transport (1,5%). Wśród kobiet dość mocno zarysowuje się także zainteresowanie handlem – odsetek nieco ponad 3%.

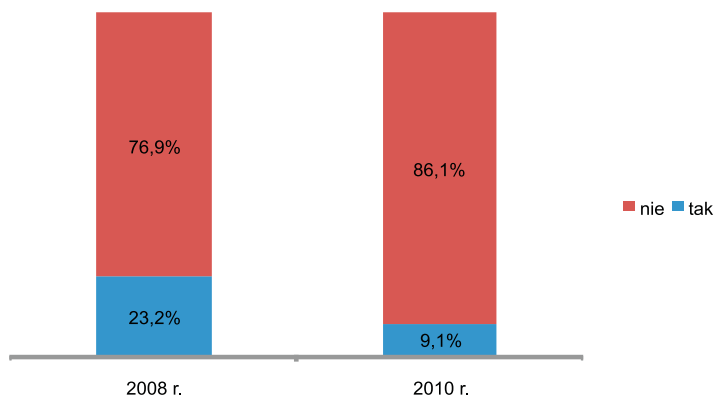
Rysunek 21. Preferowane branże gospodarki narodowej przez gimnazjalistów w podziale na płeć

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592, bd=47).

Gimnazjaliści zapytani o korzystanie z poradnictwa zawodowego w zdecydowanej większości odpowiedzieli, że z niego nie korzystali – odsetek ponad 86%. Oznacza to spadek w stosunku do poprzedniego badania z 2008 r. Wyniki odpowiedzi na to pytanie są konsekwencją postaw prezentowanych na rysunku 16 – konsultacje z wyborem szkoły – uczniowie deklarowali samodzielne podejmowanie decyzji.

Rysunek 22. Gimnazjaliści korzystający z poradnictwa zawodowego w 2008 i 2010 roku

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592, bd=56).

Na gimnazjalistów, można spojrzeć także z perspektywy coraz bardziej świadomego uczestnika życia społecznego. Te młode osoby znajdują się w tym szczególnym okresie dojrzewania, w którym kształtują się ich postawy, poglądy, a także stosunek do otaczającej rzeczywistości, który może być odzwierciedlany poprzez hierarchię wartości. Uczniowie zostali poproszeni o wskazanie dwóch, najważniejszych dla nich wartości spośród zestawu dziesięciu. W tabeli 10 pokazano jak prezentują się te wskaźniki.

Tabela 10. Najważniejsze wartości życiowe gimnazjalistów [w %]

Odpowiedzi	Udział
możliwość rozwoju, realizacji własnych marzeń	48
możliwość zaspokojenia wszystkich potrzeb materialnych, dostatnie życie	30
prawdziwa miłość	26
założenie rodziny / bycie w przyszłości dobrą matką / ojcem	22
zrobienie kariery zawodowej, zdobycie wysokiego stanowiska	20
ciekawa, satysfakcjonująca praca zawodowa	19
prawdziwa przyjaźń	9
nowość i ciągłe zmiany, podejmowanie nowych wyzwań	9

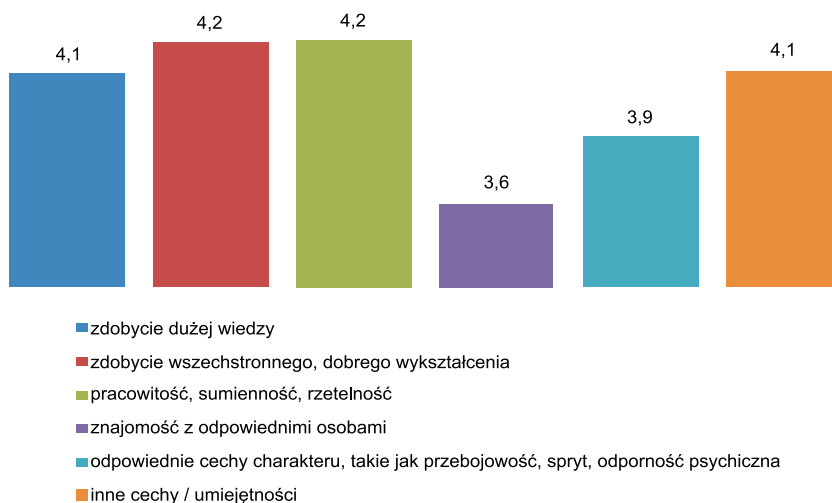
spokój wewnętrzny, życie w zgodzie z samym sobą	5
zdobywanie uznania, poważania innych ludzi, uznanie społeczne	3

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ respondent mógł udzielić wielokrotnej odpowiedzi.

Dla gimnazjalistów najważniejszą wartością okazała się możliwość rozwoju i realizacji własnych marzeń – odsetek to niemal połowa respondentów (48%). Na drugim uplasowała się możliwość zapewnienia sobie dostatniego życia i zaspokajanie wszystkich potrzeb materialnych. Dalsze miejsca to wartości niezwiązane już z rozwojem zawodowym, 26% wskazało na prawdziwą miłość, czy założenie rodziny / bycie w przyszłości rodzicem w przypadku 22%. Jak pokazują zebrane informacje, ogólne prospołeczne wartości przeplatają się z indywidualnymi takimi jak: podejmowanie nowych wyzwań, życie w zgodzie z samym sobą czy uznanie społeczne.

Gimnazjaliści poproszeni zostali także o ocenę wartości związanych z odniesieniem sukcesu zawodowego, za pomocą 5-cio stopniowej skali, gdzie liczbie „1” przyporządkowano bardzo małe znaczenie, a liczba „5” odnosiła się do bardzo wysokiej istotności danej wartości dla respondenta. Na podstawie zebranych danych, za pomocą średniej arytmetycznej obliczono wskaźniki dla poszczególnych wartości świadczących o sukcesie zawodowym. Obrazuje to rysunek 23.

Rysunek 23. Wskaźniki sukcesu zawodowego według gimnazjalistów

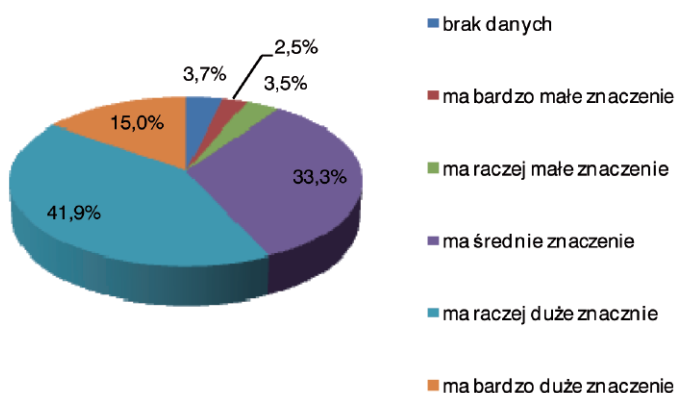

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592, bd=37).

Po przeanalizowaniu danych okazuje się, że najwyższymi cenionymi wartościami jako czynnikami determinującymi osiągnięcie sukcesu zawodowego przez gimnazjalistów są przede wszystkim sumienność, pracowitość i rzetelność (4,2), a ponadto zdobycie dobrego, wszechstronnego wykształcenia (4,2), czy ogólnie rzecz biorąc zdobycie dużej wiedzy (4,1). Na nieco niższych pozycjach znalazły się znajomość z odpowiednimi osobami czy indywidualne predyspozycje takie jak: przebojowość, spryt, czy odporność psychiczna. Wyniki mogą napawać optymizmem, z tego powodu, że młodzi ludzie stawiają głównie na własną osobę, od której w głównej mierze zależeć będzie rozwój ich dróg zawodowych.

Kolejnym aspektem poruszonym w trakcie realizacji badania był stosunek gimnazjalistów do instytucji jaką jest szkoła i samo zjawisko nauki. Większość, niemal ponad 55% uczniów stwierdziło, że nauka i szkoła ma dla nich raczej duże, lub bardzo duże znaczenie. Dla odsetka nieco ponad 30% ma średnie znaczenie. Tylko dla 2,5% zapytanych uczniów ma bardzo małe znaczenie. Cieszy więc, że uczniowie świadomi są istotności edukacji w dzisiejszych czasach. Stan liczbowy przedstawia rysunek 24.

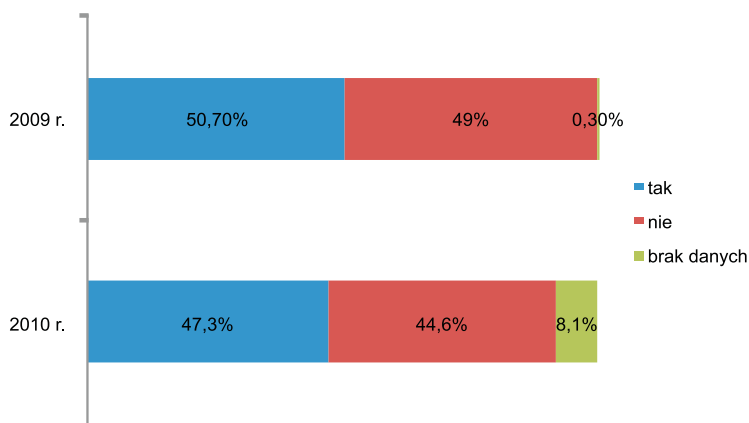
Rysunek 24. Miejsce szkoły i nauki w opiniach gimnazjalistów

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592, bd=22).

Wspomniane wcześniej wartości, a zwłaszcza te dotyczące rozwoju własnych zainteresowań, mogą być realizowane przez młodzież, m.in. poprzez udział w różnego rodzaju formach aktywności, takich choćby jak zajęcia pozaszkolne.

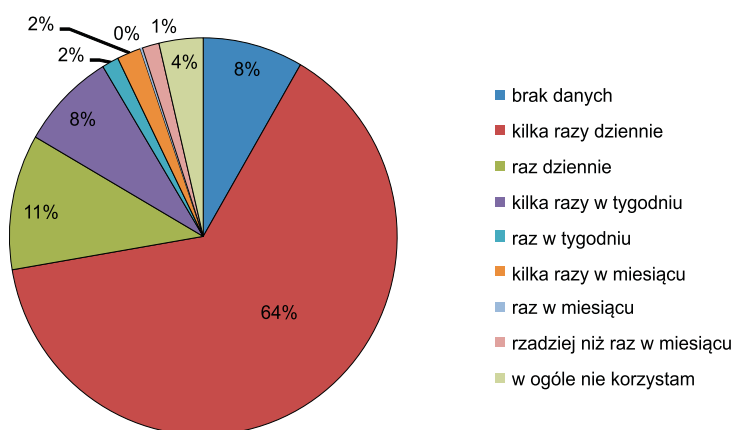
Rysunek 25. Udział gimnazjalistów w zajęciach pozaszkolnych

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592, bd=48).

Z młodymi ludźmi nieodzownie wiąże się zainteresowanie nowoczesnymi technologiami, a taką jest wciąż Internet. Zapytano więc gimnazjalistów o częstotliwość korzystania z tego medium. Ponad 64% korzysta kilka razy dziennie. Dla odmiany osób, które korzystają sporadycznie np. rzadziej niż raz w miesiącu było 1,4%, oraz 0,2% raz w miesiącu. Można zatem stwierdzić, że Internet jest bardzo popularnym narzędziem aktywności społecznej wśród młodzieży gimnazjalnej.

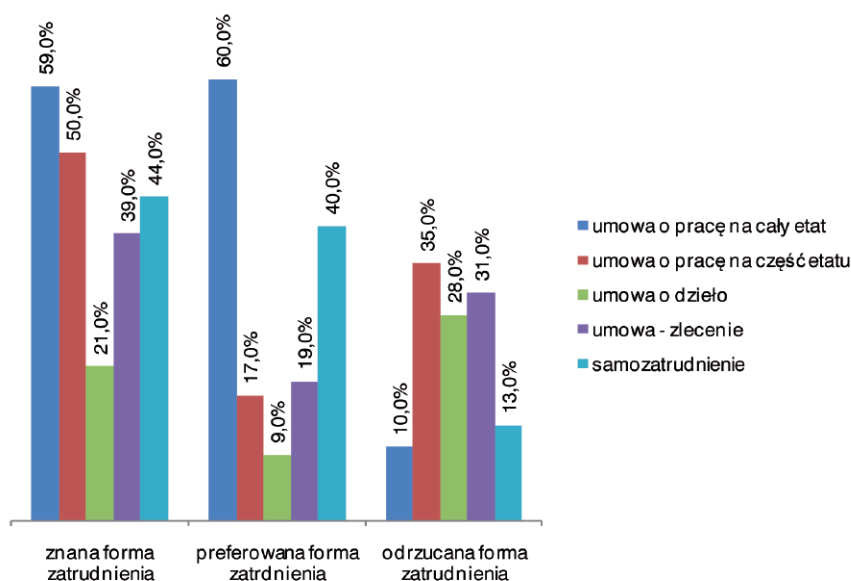
Rysunek 26. Częstotliwość korzystania z Internetu przez gimnazjalistów w 2010 roku

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592, bd=50).

Respondentów zapytano także o to, jak orientują się w obowiązujących uregulowaniach prawnych, które obecnie stosuje się na polskim rynku pracy. Pytanie poruszyło kwestię samej znajomości dostępnych form zatrudnienia, które z nich są preferowane, a które odrzucane. Wśród świadomości o dostępności różnych form zatrudnienia góruje umowa o pracę na pełny etat – niemal 60%, następnie umowa o pracę na część etatu, a także dość istotnie zarysowuje się samozatrudnienie w odsetku 44%. Deklaratywnie najmniej znanymi formami „uczestnictwa” w rynku pracy są formy typu: umowa zlecenie, umowa o dzieło. Jeśli chodzi zaś o preferencje to bez wątpienia można stwierdzić, że w przyszłości uczniowie chcieliby głównie pracować w dwóch formach, na cały etat (60%) oraz na kolejnym miejscu jako samozatrudnieni w odsetku 40%. Pozostałe formy wybrało zdecydowanie mniej respondentów. Podejrzewać można, że gimnazjaliści upatrują stabilności zatrudnienia, zabezpieczenia socjalnego, oraz dużej samodzielności i autonomii zawodowej w przypadku prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Gimnazjaliści jako przyszli pracownicy odrzucili przede wszystkim umowę na część etatu (35%), umowę o dzieło (28%) oraz umowę zlecenie w przypadku 31% odsetka. Odpowiedziano zatem odwrotnie co do preferowanych form zatrudnienia. Dane procentowe prezentuje rysunek 27.

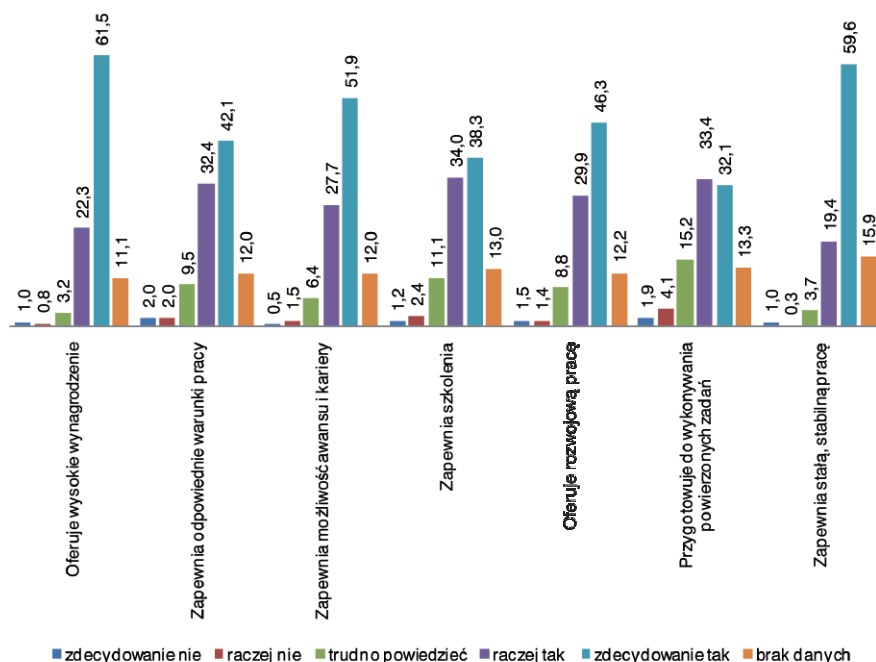
Rysunek 27. Znane, preferowane i odrzucane przez gimnazjalistów formy zatrudnienia

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ respondent mógł udzielić wielokrotnej odpowiedzi.

Rysunek 28 zawiera dane obrazujące, jak gimnazjaliści odnieśli się do kwestii idealnego, w ich mniemaniu, pracodawcy. Odpowiedzi gimnazjalistów zawierały się w takich zagadnieniach jak: od wysokości wynagrodzenia, poprzez zapewnienie szkoleń, aż po stabilność zatrudnienia, a więc dość szerokie spektrum. I tak, co nie dziwi, niezmiernie ważna jest odpowiednia wysokość wynagrodzenia (o preferowanym poziomie w dalszej części opracowania) wskazana przez 61% uczniów, stabilność zatrudnienia (59,6%) oraz możliwość rozwoju zawodowego w postaci awansu – niemal 52%. W dalszej kolejności jako zdecydowanie ważne wskazywano na zapewnienie dobrych warunków pracy (poza płacowe) – nieco ponad 42%. Znamienne jest, iż żadnej z pokazanych na rysunku 28 cech pożądanego pracodawcy nie odrzucają. Domniemywać zatem można, że respondenci postrzegają idealnego pracodawcę jako zestaw ściśle ze sobą powiązanych cech, determinujących poziom satysfakcji z zatrudnienia. Największe odsetki, choć stosunkowo wciąż nie wysokie prezentują odpowiedzi: „zdecydowanie nie”, oraz „raczej nie”, które dotyczą przygotowania do wykonywania powierzonych zadań, łącznie 6% oraz dostępność szkoleń, łącznie niecałe 4%.

Rysunek 28. Cechy idealnego pracodawcy w ocenie gimnazjalistów

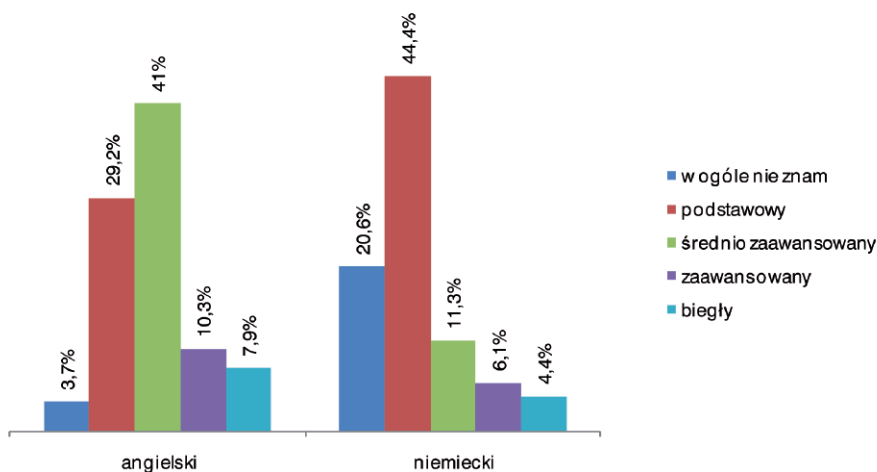

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ respondent mógł udzielić wielokrotnej odpowiedzi.

I wreszcie języki obce. Jak pokazało badanie, najczęściej wskazywanymi przez uczniów językami obcymi były język angielski oraz język niemiecki. W przypadku

tego pierwszego jedynie niecałe 4% zadeklarowało zupełny brak jego znajomości. W większości jednak, w przypadku 41% badanych znajomość deklarowana jest na poziomie średniozaawansowanym. Nieco ponad 29% respondentów operuje językiem angielskim na poziomie podstawowym. Biegłą znajomością legitymuje się jedynie niecałe 8% gimnazjalistów, a na zaawansowanym poziomie znajduje się z kolei nieco ponad 10%. W przypadku języka niemieckiego zaś, aż 1/5 w ogóle go nie zna. Stosunkowo wysoki odsetek – 44% deklaruje jego podstawową znajomość. Nieco gorzej niż w przypadku języka angielskiego wygląda sytuacja z osobami władającymi językiem niemieckim na poziomie zaawansowanym lub biegle – 6,1% oraz 4,4%.

Rysunek 29. Znajomość języków obcych przez gimnazjalistów

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. N= 592, j. angielski bd=46, j. niemiecki bd=78).

Potwierdzają się zatem obiegowe opinie, o lepszej znajomości języka angielskiego, jednocześnie zastanawia fakt, dlaczego znajomość języka niemieckiego na choćby średniozaawansowanym poziomie zadeklarowało niewiele ponad 11% zapytanych osób, w obliczu bliskiego sąsiedztwa Niemiec.

3.2. Plany i preferencje zawodowe uczniów szkół ponadgimnazjalnych

Wybór szkoły ponadgimnazjalnej jest jednym z najważniejszych wyborów życiowych każdego człowieka. Znaczenie tego wyboru wynika z konsekwencji, jakie on przynosi. Niemal automatycznie wybór szkoły określa dalsze losy edukacyjne oraz miejsce absolwenta na rynku pracy. Zróźnicowanie opinii obrazuje tabela 11.

Tabela 11. Motywy wyboru szkoły wskazane przez respondentów w 2007, 2008 i 2010 roku [w %]

Odpowiedzi	2007 r.	2008 r.	2010 r.
Ze względu na zainteresowania	51	49	45
Ze względu na rodziców	16	10	10
Chciałem(am) zdobyć konkretny zawód	45	42	29
Ze względu na kolegów, znajomych	27	25	27
Ze względu na bliskość, łatwość dojazdu	48	34	38
Szkoła miała dobrą opinię	38	34	43
Taki wybór doradzono mi w gimnazjum	12	12	14
Po prostu trzeba było coś wybrać	27	34	26

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ respondent mógł udzielić wielokrotnej odpowiedzi.

W porównaniu do poprzednich badań, zmalała liczba osób, które przy wyborze szkoły ponadgimnazjalnej kierowały się względami merytorycznymi. Nadal dominują opinie, że wybór szkoły był podyktowany własnymi zainteresowaniami, choć odsetek osób wskazujących ten motyw zmalał w kolejnych badaniach o 2% i 4% i obecnie dotyczy około 45% badanych. Spośród wszystkich trzech pomiarów, badania z 2010 roku wskazują na wzrost znaczenia renomy szkoły. Jest to o 5% (2007 r.), a nawet o 9% (2009 r.) więcej wyboru tego czynnika niż w poprzednich badaniach. Występujące różnice są pochodną zmiany znaczenia wykształcenia w świadomości społecznej, co można uznać za pozytywną zmianę. W 2010 roku w dalszym ciągu zmniejsza się odsetek respondentów wybierających szkołę ze względu na jej dogodne położenie. Liczba osób niekierujących się żadnymi względami przy wyborze szkoły, to 26% badanych i jest z badanych okresów najniższa. Trzecim (pod względem częstotliwości) czynnikiem określającym wybór szkoły była dogodność dojazdu lub bliskość szkoły w stosunku do miejsca zamieszkania. Odsetek uczniów wskazujących na ten czynnik wskazuje na utrwalanie tendencji wykazanej w badaniach z 2008 roku. Więcej niż co trzeci badany wybór szkoły ponadgimnazjalnej uzależniał od jej lokalizacji (38%). Znacząco mniej w 2010 roku, było uczniów wskazujących na wybór szkoły jako sposobu zdobycia dobrego zawodu. Różnica ta wynikać może z odmiennego warstwowania próby w stosunku do badań z 2008 i 2007 roku. W tamtych badaniach celowo zwiększono

udział w próbie uczniów szkół zawodowych, co miało pozwalać na lepsze rozpoznanie ich planów zawodowych i sytuacji na rynku pracy. Ze względu na typ szkoły, udział respondentów uczęszczających do danych typów szkół wśród ogółu badanych kształtował się na następującym poziomie: 20% uczniów liceów ogólnokształcących, 40% uczniów techników i liceów profilowanych i 40% zasadniczych szkół zawodowych.

W 2010 roku przyjęto udział proporcjonalny, poszczególnych typów szkół, w stosunku do struktury absolwentów w 2009 roku. W rezultacie 52% badanych uczniów uczęszczało do ostatniej klasy liceów ogólnokształcących, 27% do techników, 15% do zasadniczych szkół zawodowych oraz 6% do liceów profilowanych. Wynika z tego, że struktura badanych uczniów w 2010 roku i latach wcześniejszych istotnie się różni. Konsekwencją tego są różnice w uzyskanych wynikach badawczych. Częściej bowiem uczniowie liceów ogólnokształcących, niż szkół zawodowych, ukierunkowani są na dalszą edukację na poziomie wyższym oraz w mniejszym stopniu mają wyraźne plany zawodowe. Niezależnie jednak od składu próby i czasu badań wpływ rodziców i gimnazjum przy wyborze aktualnej szkoły był najmniejszy (rysunek 30).

Rysunek 30. Kryteria wyboru szkół ponadgimnazjalnych przez ich uczniów

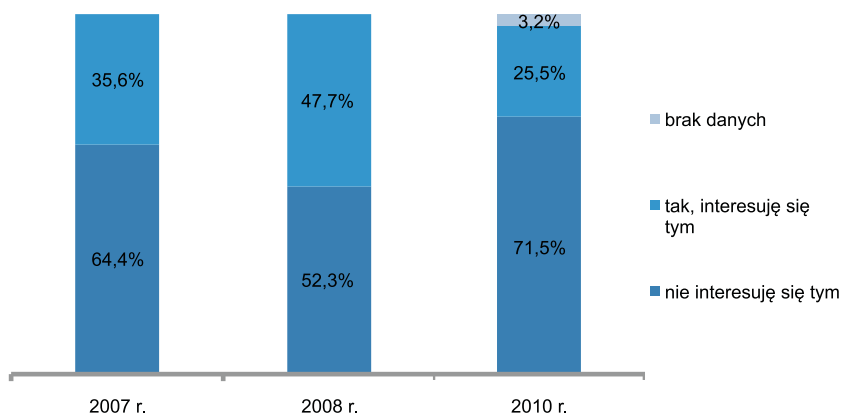
Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ respondent mógł udzielić wielokrotnej odpowiedzi.

Z przedstawionych opinii badanych rysuje się bardzo wyraźny wzór wyboru ścieżki edukacyjnej. Przed trzema, czterema laty gimnazjalista przy wyborze dalszej edukacji pragnął przede wszystkim rozwijać swoje zainteresowania, uczęszczać do szkoły: cieszącej się dobrą opinią, do której jest nieuciążliwy dojazd, która pozwoli na zdobycie konkretnego zawodu oraz pozwoli w dalszym ciągu utrzymywać kontakty ze swoimi znajomymi i kolegami. Jest to oczywiście wizerunek wskazujący na dominujące cechy wyboru szkoły ponadgimnazjalnej.

Rysunek 31 pokazuje jak przedstawia się rozkład odpowiedzi na pytanie o posiadanie wiedzy na temat oferty edukacyjnej w powiecie, z którego pochodzi badany uczeń. Zdecydowana większość – niemal 73% respondentów w ogóle się tym nie interesuje. Odsetek ten jest największy spośród trzech edycji niniejszego badania. W roku 2007 wynosił 64%, natomiast najniższy odnotowano w roku 2008 w wielkości 52%.

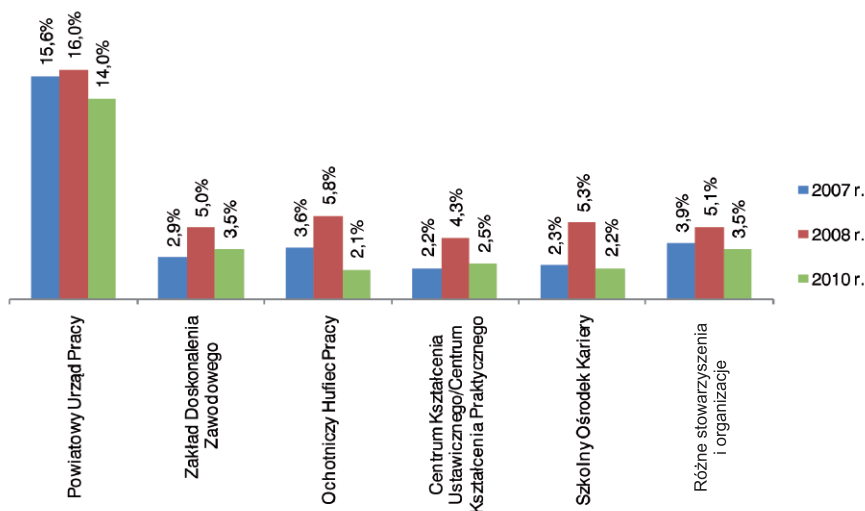
Rysunek 31. Wiedza na temat oferty edukacyjnej w powiecie ucznia szkoły ponadgimnazjalnej

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529, bd=17).

Wśród osób deklaruujących zainteresowanie ofertą edukacyjną (26%), jedynie 14% wskazuje na zainteresowanie tym, co oferują powiatowe urzędy pracy. Niewiele, bo zaledwie 3,5% przyznaje się do znajomości oferty Zakładów Doskonalenia Zawodowego, nieco ponad 2% zna ofertę Ochotniczych Hufców Pracy. Oferta kierowana przez Ochotnicze Hufce Pracy trafia do świadomości 2,5% badanych respondentów. W jeszcze mniejszym stopniu, znana jest oferta szkolnych ośrodków kariery, zaledwie 2,2% uczniów.

Rysunek 32. Deklarowane możliwości korzystania ze źródeł informacji o ofercie edukacyjnej przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529, bd=435).

W tabeli 12 pokazano rozkład odpowiedzi na temat kontynuacji nauki po zakończeniu kształcenia w obecnej szkole. Na przestrzeni lat 2007-2010 widać wahania wśród uczniów, którzy deklarują gotowość do pobierania dalszej nauki. W bieżącym badaniu był to 81,5% odsetek. Skutkuje to tym, że na tle lat minionych w sposób znaczący zmalała ilość osób, które nie deklarowały chęci dalszej nauki. W 2008 było to jeszcze 8,2%, a w 2010 roku już tylko 2,3%. Zauważa się także spadek ilości osób, które jeszcze nie podjęły decyzji.

Tabela 12. Gotowość kontynuacji nauki po ukończeniu szkoły przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych [w %]

Odpowiedzi	2007 r.	2008 r.	2010 r.
nie	6,5	8,2	2,3
jeszcze nie wiem	21,8	23,9	15,3
tak	71,7	66,1	81,5
brak danych	-	1,8	0,9

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r.

Tabela 13. Rodzaj szkoły, w której chęć nauki deklarują uczniowie szkół ponadgimnazjalnych [w %]

Odpowiedzi	2007 r.	2008 r.	2010 r.
brak danych	0,2	-	1,5
jeszcze nie wiem	18,5	25,8	14,6
szkoła uzupełniająca	8,2	20,3	9,8
szkoła policealna	6,9	4,05	5,5
studia dzienne	43,4	32,1	53,1
studia wieczorowe	2,3	1,9	0,8
studia zaoczne (weekendowe)	20,6	15,9	14,7

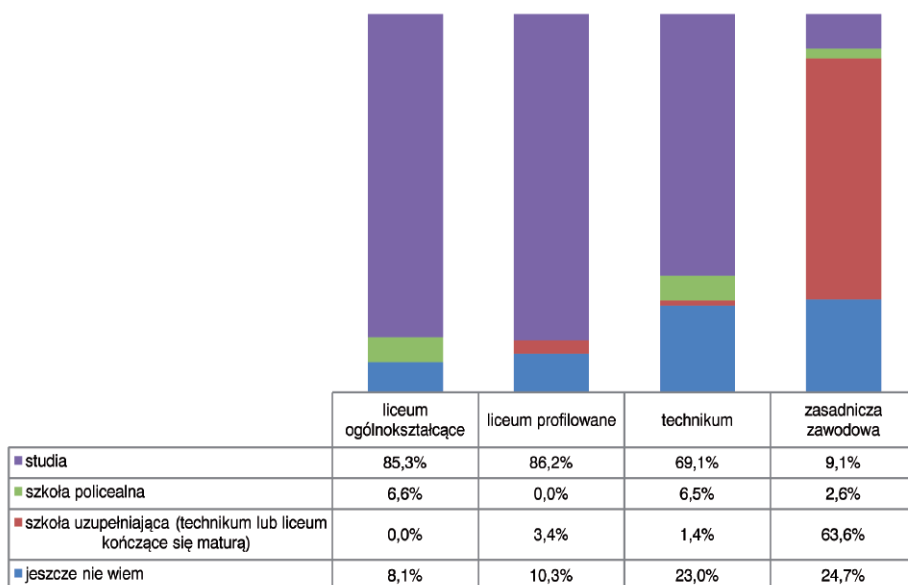
Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r.

Tabela 13 obrazuje rozkład odpowiedzi co do preferowanego typu szkoły wśród uczniów chcących kształcić się po ukończeniu szkoły ponadgimnazjalnej. Właściwie przy każdym typie szkoły widać zmiany jakie zachodziły na przestrzeni lat 2007-2010. Zmniejszył się odsetek osób, które jeszcze nie podjęły decyzji (15% w 2010). Mocno zauważalny jest także spadek zainteresowania studiami wieczorowymi - zaledwie 0,8%, natomiast w przypadku dziennych wręcz odwrotnie, odnotowano wzrost z 32% w roku 2008 do 53% w 2010.

Rysunek 33 z kolei pokazuje nieco szczegółowiej, jakie preferencje edukacyjne mają uczniowie poszczególnych szkół ponadgimnazjalnych: maturalnych i pomaturalnych zawodowych, techników i liceów zawodowych. Także w tym szczegółowym przeglądzie wyraźnie widać dominację szkół wyższych, które odrzucane są jedynie przez uczniów zasadniczych szkół zawodowych, ze względu na nieco bardziej skomplikowaną drogę formalną do pokonania.

Dla lepszego zobrazowania autorzy zamieszczają schemat dróg edukacyjnych w Polsce (rysunek 34). Jest to odpowiednio 85% wśród licealistów, 86% wśród uczniów liceów profilowanych i niecałe 70% wśród uczniów szkół technicznych. Jednocześnie obserwuje się brak decyzji w przypadku uczniów techników oraz szkół zawodowych - odpowiednio 23% i 25%.

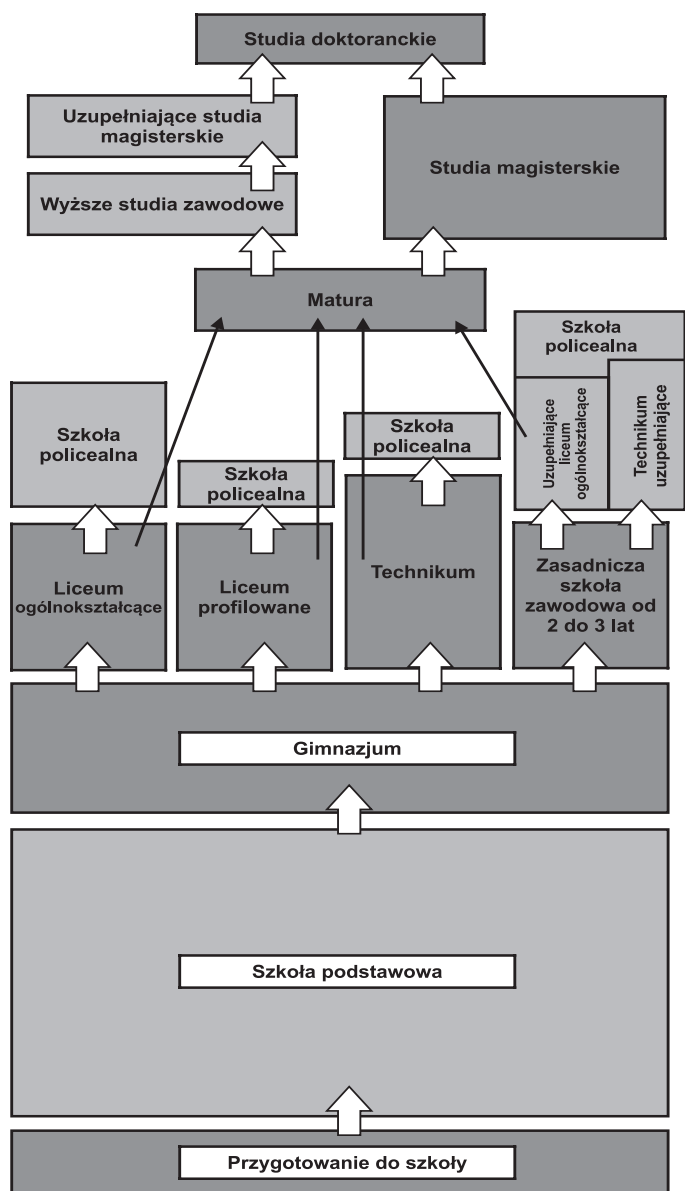
Rysunek 33. Preferowane drogi kontynuacji nauki w podziale na typ szkoły badanego ucznia szkoły ponadgimnazjalnej

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529, bd=8).

Respondentów zapytano także, tak jak w przypadku gimnazjalistów, o kryteria wyboru swej dalszej drogi edukacyjnej. W ogromnej przewadze znaleźli się Ci, którzy wskazali na swoje zainteresowania i chęć zdobycia konkretnego zawodu jako główne kryteria – 57,3% oraz 54,1%. Na dalszym miejscu znalazła się dobra opinia o szkole dla 22% odsetka badanych. Warto zauważyć jak mały wpływ na uczniów mają rady osób z najbliższego otoczenia (rodzice – 2%) czy też kręgi towarzyskie (koledzy, znajomi – 1,3%). Cieszy autorów także spadek ilości osób, które w sposób przypadkowy decydują o swojej przyszłości zawodowej – zaledwie 3,4% wybierze cokolwiek byle tylko nie kończyć jeszcze nauki. Hierarchia ważności poszczególnych czynników determinujących wybór pozostała na podobnym poziomie w poszczególnych latach, w których przeprowadzono badanie.

Rysunek 34. Schemat systemu edukacyjnego w Polsce

Źródło: http://www.szczecin.pl/raport04/pdf/mapki/11_schemat_educacji.pdf dostęp 22.03.2011.

Tabela 14. Kryteria wyboru przyszłej szkoły w 2007, 2008 i 2010 roku [w %]

Odpowiedzi	2007 r.	2008 r.	2010 r.
swoimi zainteresowaniami	87,7	79,3	57,3
radami rodziców	14,0	9,0	2,1
chęcią zdobycia konkretnego zawodu	76,1	57,3	54,1
radami kolegów, znajomych	9,5	9,4	1,3
bliskością, łatwością dojazdu	17,7	15,2	4,9
dobrą opinią o szkole	39,6	27,5	21,7
radami uzyskanymi w obecnej szkole	12,4	9,7	3,4
wybiore cokolwiek – ważne tylko żeby jeszcze nie kończyć edukacji	5,0	8,4	2,5

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ respondent mógł udzielić wielokrotnej odpowiedzi.

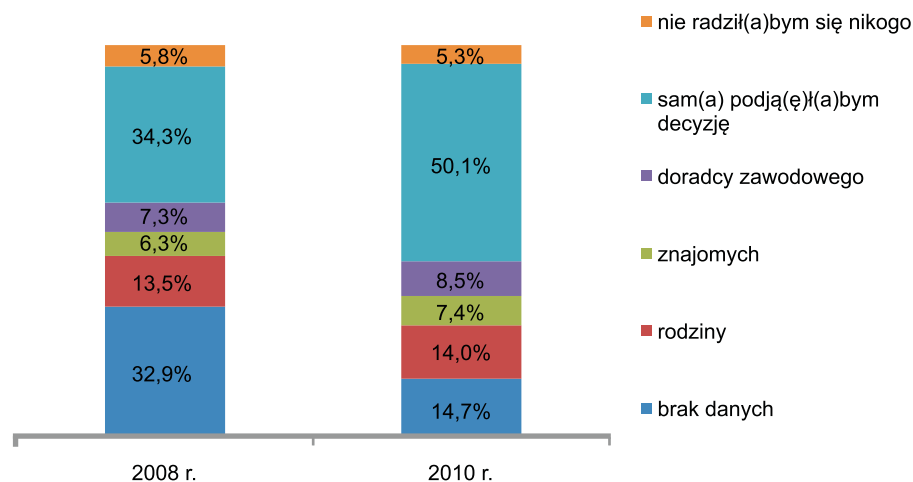
Rysunek 35. Najważniejsze kryteria wyboru szkoły przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ respondent mógł udzielić wielokrotnej odpowiedzi.

Jako, że studia są niejako konsekwentnym wyborem dla większości uczniów szkół średnich, zapytano ich także o to, czy i kogo radzą się przy ich wyborze. Rysunek 36 pokazuje rozkład odpowiedzi na to pytanie. W stosunku do danych uzyskanych w roku 2008 zmiany są raczej nieznaczne. Przede wszystkim wzrosła samoświadomość uczniów w zakresie wyboru szkoły wyższej, deklarują samodzielne podjęcie decyzji i jest to wzrost z 34% do 50%. 2% wzrost zanotował doradca zawodowy jako instytucja, u której pobierane będą porady odnośnie studiów. Wpływ rodziny czy znajomych na decyzyjność – odsetek pomiędzy 7% a 14%.

Rysunek 36. Podejmowanie decyzji o wyborze kierunku studiów przez uczniów szkół gimnazjalnych

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529, bd=78).

Podjęcie dalszego wysiłku jakim niewątpliwie są studia musi być czyś umotywowane i w przyszłości dostarczać profitów. Każdy podchodzi do tej kwestii indywidualnie z innymi perspektywami na przyszłości czy inaczej określonymi nadziejami. Zebrane dane w tabeli pokazują deklarowane motywy podjęcia nauki na wyższym poziomie. Hierarchia na przestrzeni lat 2007, 2008 i 2010 została zachowana. Dominują wskazania związane głównie z pracą oraz rozwojem zawodowym. 69% oczekuje dobrej pozycji zawodowej, 52% oczekuje zdobycia dodatkowej wiedzy, 50% upatruje w wykształceniu wyższym możliwości zdobycia pracy w ogóle. W dwóch poprzednich latach respondenci wskazywali także na możliwość uniknięcia służby wojskowej, dziś już nie ma to racji bytu, z uwagi na fakt, iż nie jest już ona obowiązkowa.

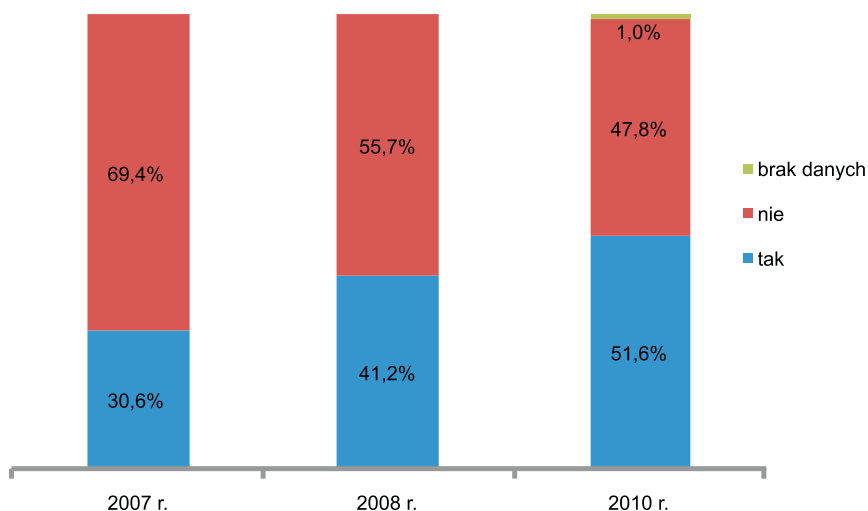
Tabela 15. Oczekiwania związane z ukończeniem studiów w 2007, 2008 i 2010 roku przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych [w %]

Odpowiedzi	2007 r.	2008 r.	2010 r.
zapewnią mi dobrą pozycję zawodową	80,6	73,0	69
pozwolą mi poszerzyć wiedzę i zainteresowania	56,3	50,8	52
są niezbędne abym znalazł pracę	58,9	44,6	50
pozwolą spełnić ambicje moje i/lub moich najbliższych	36,0	27,9	32
pozwolą mi wymigać się/uciec przed wojskiem	7,5	4,5	-
na studiach chciał(a)bym się dobrze bawić	19,4	20,7	19
nie mam sprecyzowanych oczekiwań wobec wyższej uczelni	8	7,9	4

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ respondent mógł udzielić wielokrotnej odpowiedzi.

Rok 2010 pokazał, że zwiększyła się liczba osób uczestniczących w różnych pozaszkolnych formach edukacyjnych w stosunku do roku 2007 i 2008 i odsetek ten wyniósł niemal 52%.

Rysunek 37. Uczestnictwo w pozaszkolnych formach edukacyjnych uczniów szkół ponadgimnazjalnych w latach 2007, 2008 i 2010

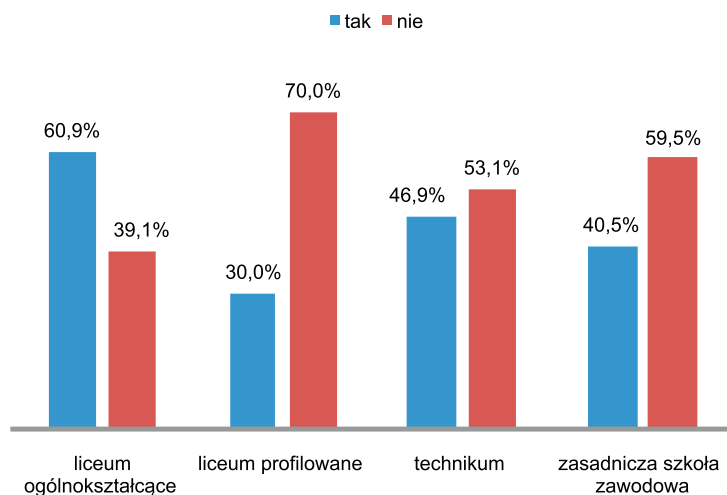

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529, bd=6).

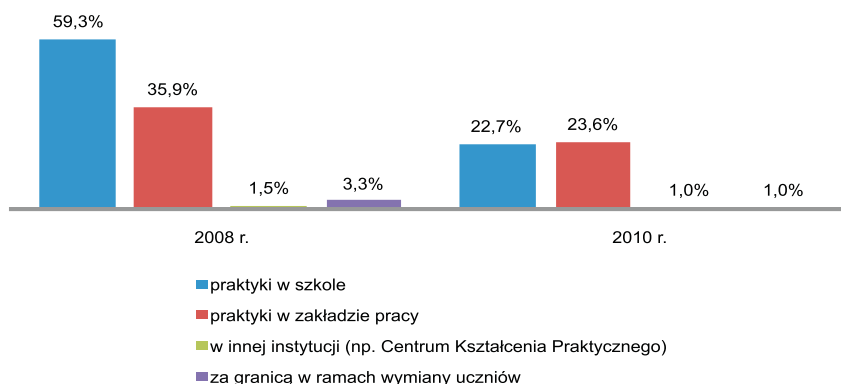
Rysunek 38 obrazuje zainteresowanie uczniów zajęciami pozaszkolnymi. Najaktywniejsi okazują się licealiści, ponad 60% deklaruje udział, następnie uczniowie techników w przypadku niecałych 47%. Najmniejszy odsetek uczniów uczestniczących w zajęciach pozaszkolnych odnotowuje się w przypadku liceów profilowanych oraz zasadniczych szkół zawodowych – 40,5%.

Rysunek 38. Uczestnictwo uczniów szkół ponadgimnazjalnych w pozaszkolnych formach edukacyjnych w podziale na rodzaj szkoły

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529, bd=6)

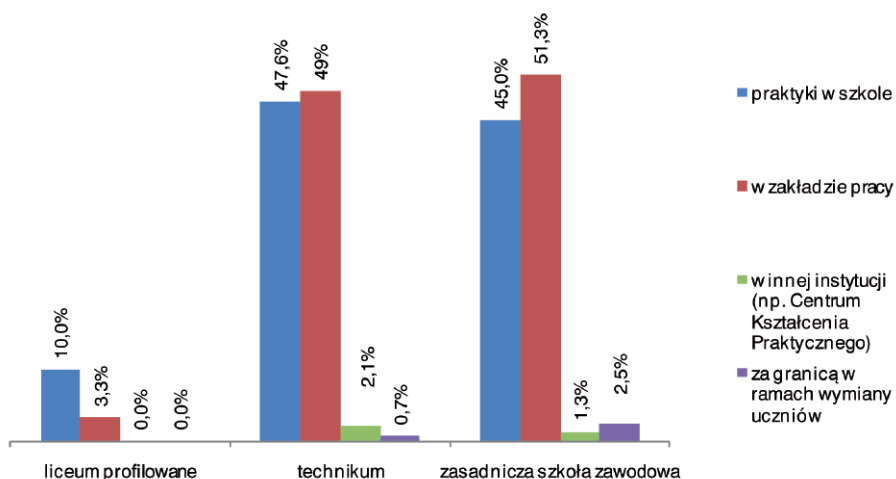
Rysunek 39. Formy praktyk zawodowych w 2008 i 2010 roku odbytych przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529, bd=275).

Podobnie jak w badaniu z 2008 roku, uczniów zapytano o udział w praktykach zawodowych. Jednak aby uzyskać porównywalne wyniki, pytaniem objęto jedynie uczniów szkół zawodowych. W porównaniu z danymi z poprzedniego badania widać stosunkowo duży wzrost uczestnictwa w praktykach zawodowych zorganizowanych w ramach zatrudnienia u pracodawcy z 36% do 49%. Nieznacznie zmniejszył się udział praktyk organizowanych przez szkołę z 59% do 47%. Jeśli chodzi o inne instytucje czy udział w zagranicznych praktykach w ramach wymiany uczniowskiej to jest to wciąż niski odsetek – zaledwie 2%.

Rysunek 40. Udział uczniów szkół ponadgimnazjalnych w praktykach zawodowych według typów szkół w 2010 r.

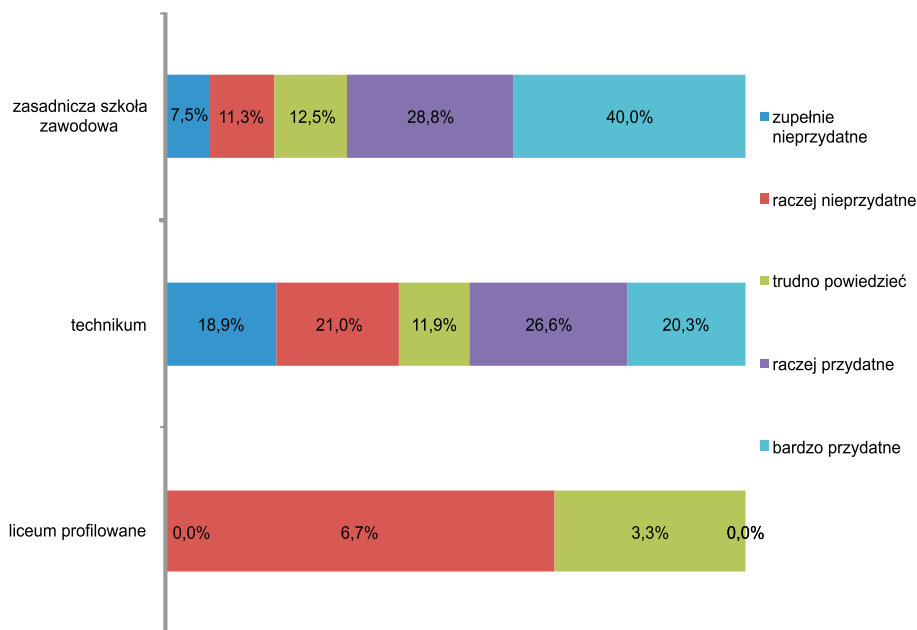

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=255, bd=0).

Rysunek 40 pokazuje zróżnicowanie w uczestnictwie w praktykach zawodowych na poszczególne typy szkół. Widać tutaj wyraźnie, iż największy udział w praktykach jest wśród uczniów szkół zawodowych, a najmniejszy wśród licealistów, w liczbach prezentuje się to następująco: 96% uczniów szkół zawodowych deklaruje udział w praktykach zawodowych, zarówno tych szkolnych jak i u pracodawcy, a dla odmiany niemal 87% uczniów liceów profilowanych nie podjęło tego typu aktywności. Jeśli chodzi o uczniów techników to niemal wszyscy mają praktyki.

W ocenie samych praktyk zdania są podzielone. Uczniowie szkół zawodowych w większości (40%) oceniają je jako bardzo przydatne, w przypadku 29% jako raczej przydatne. Niezdecydowanych jest 12,5% osób, jako nieprzydatne ocenia je ok. 19% osób. W przypadku uczniów techników największy odsetek praktyki ocenia jako raczej przydatne 26,6% i 20,3% jako bardzo przydatne. Stosunkowo dużo (40%) osób stwierdziło, że praktyki są nieprzydatne. Rozkład odpowiedzi uczniów liceów profilowanych jest konsekwencją braku udziału w praktykach szkolnych (rysunek 36), w związku z czym, ocena ta ma głównie wymiar teoretyczny.

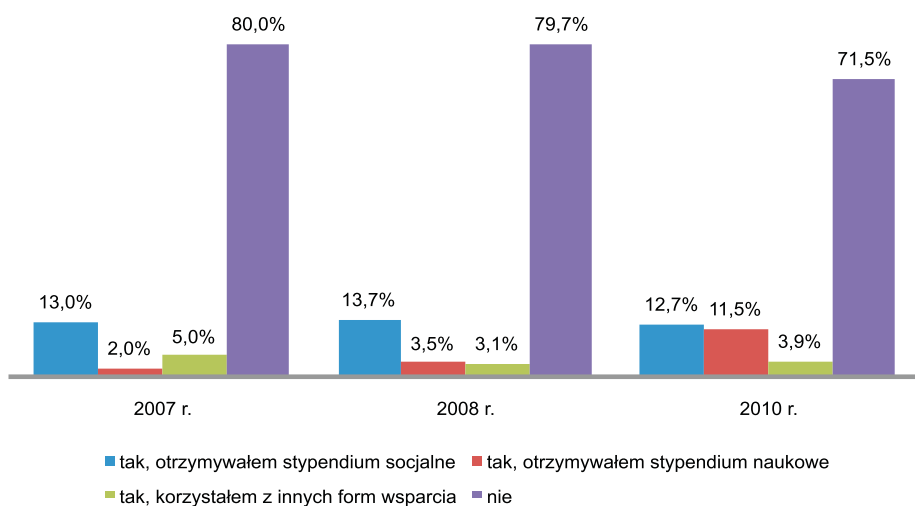
Rysunek 41. Ocena praktyk zawodowych przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych w podziale na typ szkoły

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=255, bd=0).

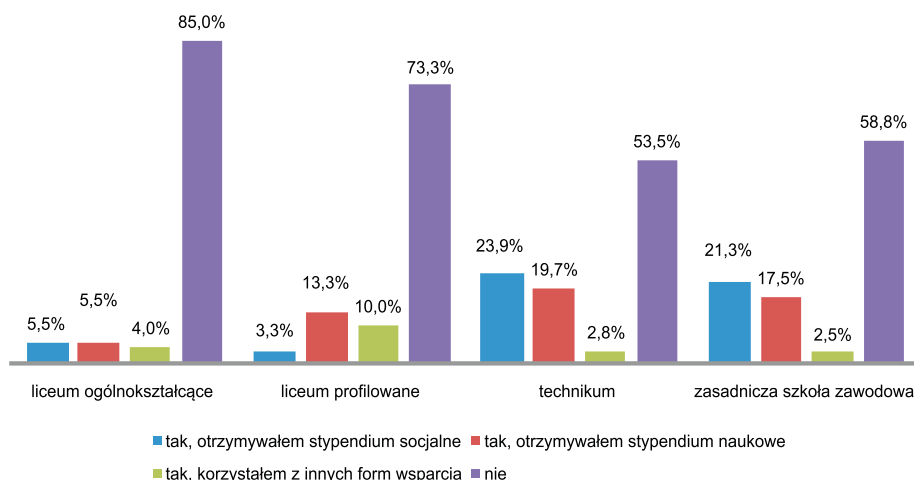
Jedną z ostatnich istotnych kwestii związanych z edukacyjną sytuacją uczniów szkół ponadgimnazjalnych jest stopień korzystania z pomocy finansowej m.in. w postaci stypendiów naukowych oraz socjalnych. Analizując rysunek 42 zauważyć można, iż we wszystkich badaniach respondenci najczęściej nie korzystali z żadnych form wsparcia. W stosunku do roku 2007, 2008 w 2010 zauważa się większą ilość wskazań w przypadku stypendium naukowego do 11,5%. Pozostałe formy, pozostały na niemal tym samym poziomie tak jak w przypadku poprzednich badań – stypendia socjalne 13% oraz inne formy wsparcia na poziomie 4%.

Rysunek 42. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych korzystający z pomocy finansowej w roku 2007, 2008 i 2010 r.

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529, bd=3).

Rysunek 43. Korzystanie uczniów szkół ponadgimnazjalnych z pomocy finansowej w podziale na typ szkoły

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529, bd=3).

Jeśli chodzi zaś o różnicowanie pod względem typu szkoły badanego ucznia, widać wyraźnie, że stypendia socjalne były pobierane najczęściej przez uczniów szkół zawodowych (21,3%) oraz techników (24%). Stypendium naukowe również otrzymywali najczęściej uczniowie dwóch ostatnich wspomnianych szkół, ale także uczniowie liceów profilowanych – 13,3%. W przypadku licealistów nieliczna grupa pobierała jakiekolwiek wsparcie finansowe, wystarczy wspomnieć, że 85% z nich nie korzystała z nich w ogóle. Dane prezentuje rysunek 43.

Przeprowadzone badanie, poza planami edukacyjnymi, objęło także plany i preferencje zawodowe. Dzięki połączeniu tych dwóch obszarów badawczych możliwe będzie precyzyjniejsze określenie miejsca uczniów na rynku pracy, na progu ukończenia edukacji na szczeblu średnim. Niniejszy rozdział przybliży opinie respondentów na temat motywów, jakimi kierować się będą przy wyborze przyszłej pracy, oceny szans na podjęcie zatrudnienia we własnym powiecie, zamiaru podjęcia jej tuż po ukończeniu szkoły, metod poszukiwania pracodawcy oraz forma prawna jej realizacji. We wszystkich zrealizowanych badaniach uczniowie preferowali głównie to czy praca będzie ciekawa, a jej wykonywanie przysporzy satysfakcji – wskazane przez 60% osób. Kolejne wskazania to zapewnienie możliwości rozwoju zawodowego (25%) oraz oferowane zarobki (24%). Co ciekawe, hierarchia tych kryteriów zachowała się względem lat minionych, w których realizowano badanie. Rozkład odpowiedzi obrazuje tabela 16.

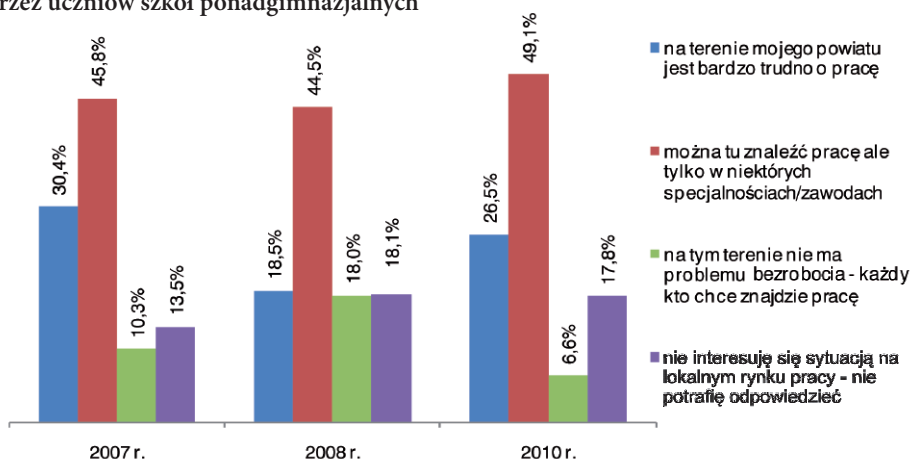
Tabela 16. Najważniejsze kryteria oceny przyszłej pracy w 2007, 2008 i 2010 roku deklarowane przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych [w %]

Wskazane kryteria	2007 r.	2008 r.	2010 r.
tym czy praca będzie ciekawa, jej wykonywanie da mi satysfakcję	71,6	67,4	59,7
radami rodziny, znajomych, starszych kolegów, którzy już pracują	7,3	7,3	5,5
dobrą opinią o pracodawcy	15,6	15,8	9,1
radami uzyskanymi w obecnej szkole	1,5	1,2	2,1
wysokością oferowanych zarobków	70,9	61,0	23,6
tym czy praca da mi możliwość rozwoju	36,0	25,4	25,3

Źródło : WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ respondent mógł udzielić wielokrotnej odpowiedzi.

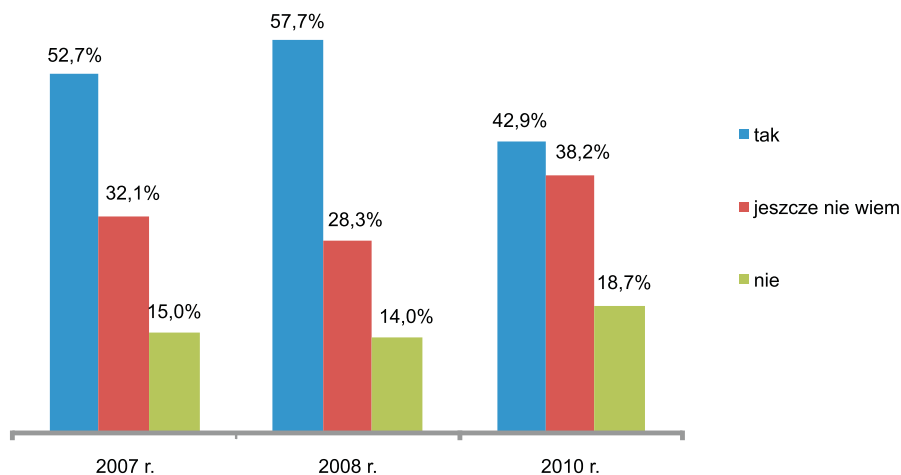
Istotne znaczenie mogą mieć opinie uczniów na temat postrzegania przez nich lokalnego rynku pracy, co w dłuższej perspektywie może odbić się na podjęciu decyzji o migracji, a co za tym idzie ubytkiem siły roboczej na danym terenie. Znaczenie to także może mieć przy podejmowaniu decyzji o kontynuacji nauki lub nie. Rozkład odpowiedzi nt. oceny możliwości znalezienia pracy w powiecie pokazuje, że większość badanych ma już wyrobione zdanie. 49% uważa, że w ich okolicy można znaleźć pracę, lecz tylko w niektórych zawodach. 26,5% stwierdziło, że o pracę jest bardzo trudno, a tylko 6,6% nie dostrzega problemu bezrobocia. Jednocześnie mniej niż 1/5 respondentów nie interesuje się rynkiem pracy i nic na ten temat nie wie.

Rysunek 44. Ocena możliwości znalezienia pracy w powiecie w 2007, 2008 i 2010 roku przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529, bd=0).

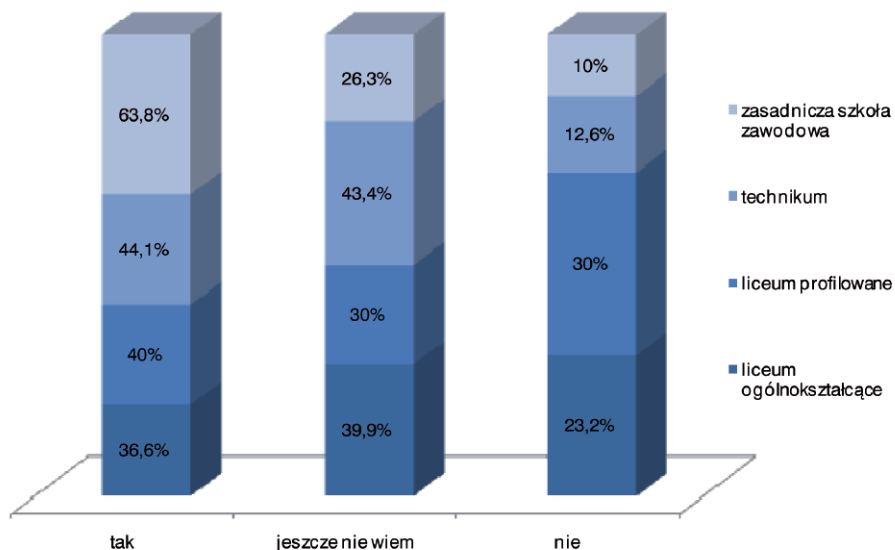
Rysunek 45. Gotowość podjęcia pracy po ukończeniu szkoły ponadgimnazjalnej

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529, bd=1).

Rysunek 46 pokazuje, jak kształtują się zamiary uczniów szkół ponadgimnazjalnych w kwestii podjęcia pracy tuż po ukończeniu szkoły, do której uczęszczali, w momencie przeprowadzania badania (3 klasa). Na rysunku 46 możemy zaobserwować, że do podjęcia pracy w dużej mierze gotowi są już uczniowie szkół zawodowych, co nie powinno dziwić, wszak kończąc tego typu szkołę posiadają już fach „w rękę” – 64%. Podobnie wygląda sytuacja z uczniami szkół technicznych, także oni kończąc technikum posiadają wiedzę i umiejętności do świadczenia swoich usług – 44%. W przypadku licealistów, zarówno tych ze szkół ogólnokształcących jak i profilowanych, nieco większy jest odsetek osób, które deklarują, iż nie podejmą pracy, zaraz po zakończeniu szkoły – odpowiednio 23% i 30%. Mocno daje się zauważyć, w każdym typie szkoły, grupa osób, które nie podjęły jeszcze decyzji, odsetek ten waha się od 26,3% (szkoły zawodowe), aż do 43% (technika).

Rysunek 46. Gotowość podjęcia pracy po ukończeniu szkoły ponadgimnazjalnej w podziale na jej typ

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529, bd=1).

Preferencje dotyczące czasu przyszłej pracy, nie zmieniły się znacząco w 2010 roku w stosunku do badań z 2007 i 2008 roku. 60% chciałoby pracować na pełny etat, co nie dziwi, tego typu forma zapewnia stabilność zatrudnienia. Na część etatu zdecydowałoby się 13% respondentów. Najmniej licznie wskazano na chęć dorywczej pracy, tylko 8,5%. Jednocześnie prawie 17% badanych jeszcze nie ma zdania w tej kwestii.

Tabela 17. Preferowany czas przyszłej pracy zawodowej przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych w 2007, 2008 i 2010 roku [w %]

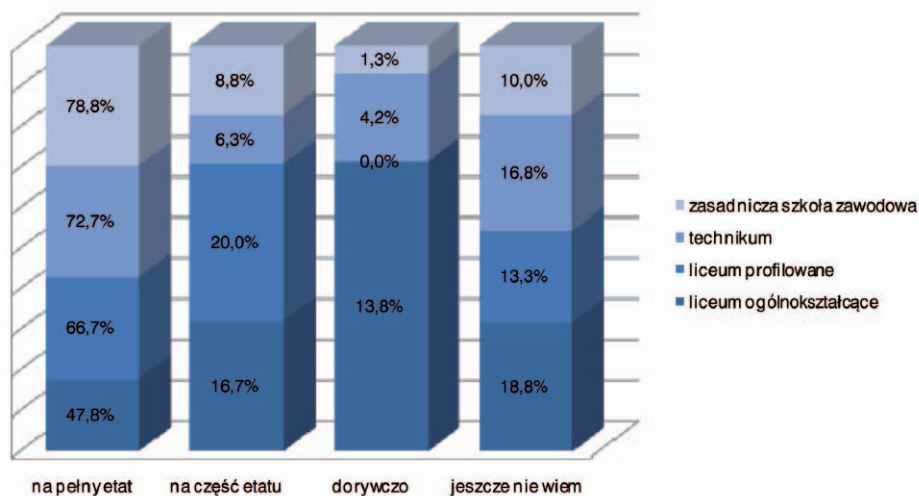
Preferowany czas pracy	2007 r.	2008 r.	2010 r.
brak danych	-	1,27	1,7
na pełny etat	54,6	63,4	60,3
na część etatu	20,2	10,5	12,9
dorywczo	8,39	6,4	8,5
jeszcze nie wiem	16,8	18,3	16,6

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r.

Rysunek 47 pokazuje preferencje odnośnie czasu pracy w podziale na typ szkoły. Tak jak w przypadku gotowości podjęcia (rysunek 41) zaznacza się pewna prawidłowość, uczniowie szkół zawodowych oraz techników najliczniej chcieliby podjąć pracę na pełny etat – odpowiednio 79% i 73%. Praca na część etatu leży w kręgu raczej nielicznej grupy uczniów – odsetek waha się od 9% do 17%.

Rysunek 47. Deklarowany czas pracy według typów szkół w roku 2010

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529, bd=9).

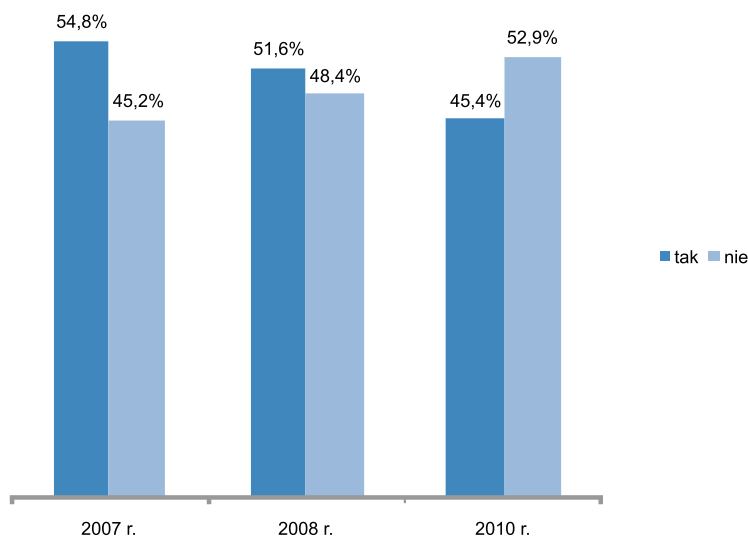
Po preferowanej formie zatrudnienia kolejnym zagadnieniem podjętym przez badanie były preferencje co do miejsca zatrudnienia. Porównano trzy edycje badania. Hierarchia rozkładu odpowiedzi pozostała niezmienna. Badani chcieliby pracować głównie w prywatnych firmach (51,4%) lub prowadząc własną działalność gospodarczą 28,5%. Najmniejszym zainteresowaniem, jako potencjalny pracodawca, cieszą się zakłady państwowe i jest to największy spadek odsetka zainteresowanych do 17,8%.

Tabela 18. Preferowane miejsca zatrudnienia [w %]

Preferowane miejsce zatrudnienia	2007 r.	2008 r.	2010 r.
brak danych	-	-	2,3
w zakładzie państwowym	26,2	24,1	17,8
w firmie prywatnej	48,6	49,3	51,4
chciałbym(abym) prowadzić działalność na własny rachunek	25,1	26,4	28,5

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r.

Rysunek 48. Ocena możliwości zatrudnienia u rodziny lub znajomych w 2007, 2008 i 2010 roku przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych

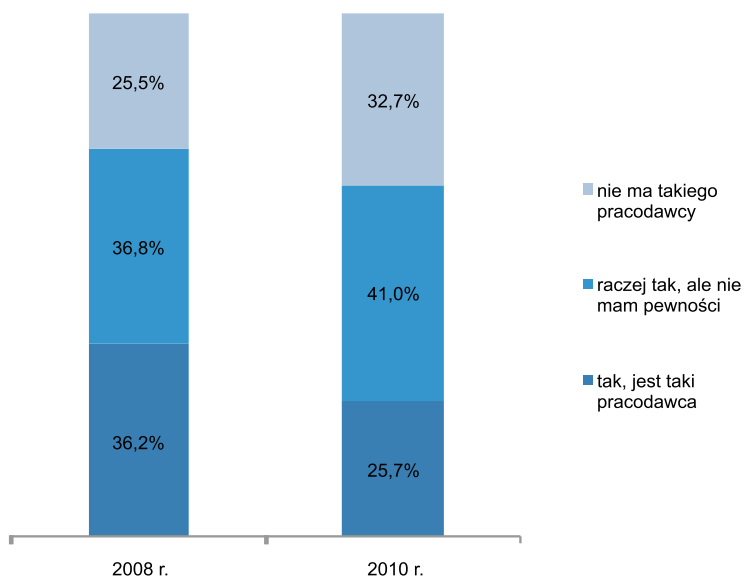

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529, bd=9).

Nierzadko o możliwości znalezienia zatrudnienia decydują rodzinne koligacje i koneksje. W badaniu uwzględniono także tę kwestię. Zapytano więc uczniów, czy posiadają tego typu możliwości do zrealizowania. Odsetek osób, które odpowiedziały twierdząco systematycznie maleje w przekroju na różne lata realizacji badania, 55% w 2007 r. poprzez 52% w 2008 r. do 45% w 2010 r. Zmiany w tym obszarze można traktować zarówno jako pozytywny i negatywny trend. Z jednej strony ograniczenie rodzinnych koligacji w procesie rekrutacji jest korzystne (zjawisko nepotyzmu w sektorze publicznym), a z drugiej odbiera ostateczną możliwość otrzymania pracy. Mniejsze szanse na znalezienie pracy poprzez znajomości może także świadczyć o trudnej

sytuacji na rynku pracy, gdzie nawet tego typu drogi są albo nieskuteczne lub przestają istnieć. Pesymistycznie przedstawia się także kwestia możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy. Tylko 26% respondentów stwierdziło, że jest pracodawca, u którego znajdą zatrudnienie podczas gdy w 2008 r. było to jeszcze 36%. Wzrósł także odsetek osób, które mają co do tego wątpliwości (41%). Więcej jest także uczniów, którzy twierdzą, że w ogóle nie ma takiego pracodawcy, u którego ewentualnie mogliby znaleźć zatrudnienie i jest to niestety wzrost z 25% w 2008 r. do niemal 33% w 2010 r.

Rysunek 49. Obecność pracodawcy w powiecie, u którego można podjąć zatrudnienie w 2008 i 2010 roku w ocenie uczniów szkół ponadgimnazjalnych

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529, bd=3).

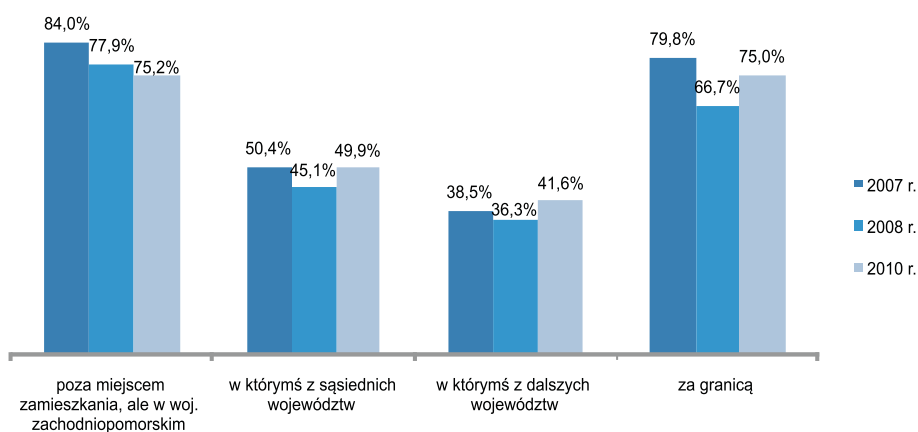
Możliwość podjęcia pracy w wyuczonym zawodzie dotyczyć może tylko tych uczniów, którzy ukończyli szkoły zawodowe, technika, licea profilowane. Istotne jest zatem poznanie ich opinii, na temat tego czy widzą możliwość podjęcia pracy w ich wyuczonym zawodzie. W przypadku 28,5% respondenci nie mieli jeszcze wyrobionego poglądu. 24% stwierdziło, że raczej znajdzie. Niecałe 9% jest o tym przekonane. Widać wyraźnie na zgromadzonych danych, że rośnie pesymizm, w 2007 osób pewnych było niemal 14%, a w 2008 jeszcze więcej – 15,5%. Dane w tabeli 19.

Tabela 19. Ocena możliwości znalezienia pracy w wyuczonym zawodzie w 2007, 2008 i 2010 roku przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych [w %]

Jesli tak, to jak oceniasz szanse na znalezienie pracy w zawodzie?	2007 r.	2008 r.	2010 r.
na pewno nie znajdę	1,6	4,2	4,2
raczej nie znajdę	4,4	6,9	7,9
trudno powiedzieć	47,0	44,0	28,5
raczej znajdę	33,1	29,2	24
na pewno znajdę	13,7	15,5	8,7
brak danych	-	-	26,7

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r.

Rysunek 50. Gotowość podjęcia pracy poza miejscem zamieszkania w latach 2007, 2008 i 2010 r.

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529). Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ respondent mógł udzielić wielokrotnej odpowiedzi.

Badana młodzież poproszona została także o przedstawienie swojego punktu widzenia na temat preferencji co do podjęcia pracy zlokalizowanej poza miejscem własnego zamieszkania. Wszystkie badania pokazały, że respondenci chcieliby pracować głównie w obrębie województwa zachodniopomorskiego (75%) oraz, co zaskakujące, także za granicą, również w przypadku 75% ankietowanych. Wysnuć można zatem wniosek, że albo w niedużej odległości lub jeśli wyjeżdżać to na zdecydowanie większe odległości. Praca w kraju czy to w sąsiednim województwie, czy w którymś z dalszych wydają się mniej pożądaną alternatywą – 50% i 42%.

Nieodzowną częścią pracy jest wynagrodzenie jakie otrzymuje się za nią. Pytanie skonstruowano w ten sposób, aby pozyskać informacje nie tylko odnośnie pensji zadowalającej, ale także tej szczególnie pożądanej (maksymalnej) oraz minimalnej za jaką respondenci skłonni byłiby podjąć zatrudnienie z każdego typu szkół.

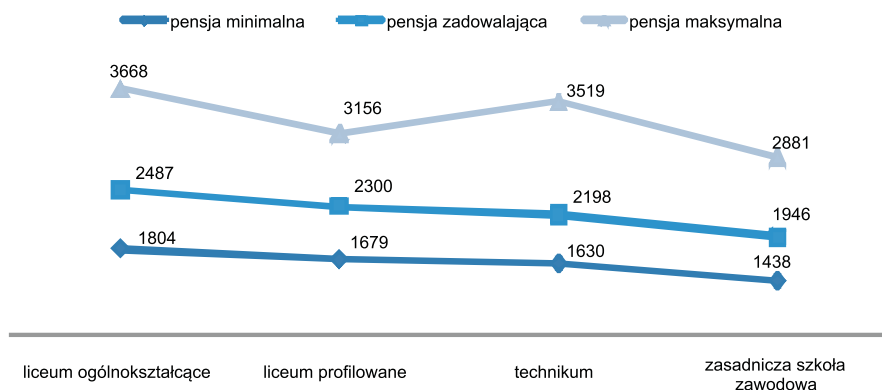
Tabela 20. Oczekiwania płacowe uczniów w latach 2007, 2008 i 2010 r. uczniów szkół ponadgimnazjalnych [w zł]

Typ szkoły	pensja maksymalna			pensja zadowalająca			pensja minimalna		
	2007 r.	2008 r.	2010 r.	2007 r.	2008 r.	2010 r.	2007 r.	2008 r.	2010 r.
liceum ogólnokształcące	3970	4529	3668	1977	2319	2487	1281	1375	1804
liceum profilowane	3819	3575	3156	1841	2066	2300	1185	1411	1679
technikum	3819	4478	3519	1985	2359	2198	1301	1538	1630
zasadnicza szkoła zawodowa	3140	3396	2881	1751	2014	1946	1177	1321	1438

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r.

Poziom oczekiwanych płac różnicuje się w dużym stopniu ze względu na aktualne miejsce kształcenia. Analizując dane zawarte w tabeli 20 widać, iż zachowana została hierarchia oczekiwań co do wysokości pensji. Wciąż najwyższe oczekiwania prezentują licealiści, a najniższe uczniowie szkół zawodowych.

Rysunek 51. Oczekiwania płacowe uczniów według typów szkół [w zł]

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529, bd=48).

Porównanie danych z lat minionych z 2010 rokiem pokazuje, że wymagania odnośnie oczekiwanej pensji minimalnej i zadowalającej, niemal we wszystkich przypadkach wzrosły, to jednocześnie w przypadku pensji najwyższej widać spadki. Podyktowane to może być świadomością obecnej, gorszej kondycji polskiej gospodarki niż w roku 2007 czy 2008.

Respondenci zapytani o zdanie na temat skuteczności metod poszukiwania pracy znacząco nie zmienili swoich opinii w stosunku do dwóch poprzednich badań. Nadal uważają oni, że najsukuteczniejsze jest osobiste składanie aplikacji w firmach według niemal 60% odsetka ankietowanej młodzieży. Niemal $\frac{1}{4}$ uczniów za skuteczną metodę uważa także pośrednictwo rodziny lub znajomych. Co ciekawe w dobie komunikacji elektronicznej Internet, jako skuteczną metodę poszukiwania pracy uważa zaledwie 8,5% uczniów. Także urzędy pracy jawią się jako niezbyt skuteczne w poszukiwaniu zatrudnienia – 5,3% wskazań. Na przestrzeni kilku lat hierarchia została utrzymana na tym samym poziomie, odsetki poszczególnych odpowiedzi różnią się między sobą kilkoma punktami.

Tabela 21. Ocena skuteczności metod poszukiwania pracy przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych [w %]

Odpowiedzi	2007 r.	2008 r.	2010 r.
składanie ofert osobiście w firmach	48,4	56,2	57,5
poprzez rodzinę i znajomych	26,6	20,3	23,6
poprzez ogłoszenia w gazecie	4,2	5,2	2,6
poprzez Internet	8,7	10,5	8,5
w Urzędzie Pracy	8,3	5,4	5,3
w biurze pośrednictwa pracy	2,7	1,2	1,7
w inny sposób	0,8	0,8	0,8

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r.

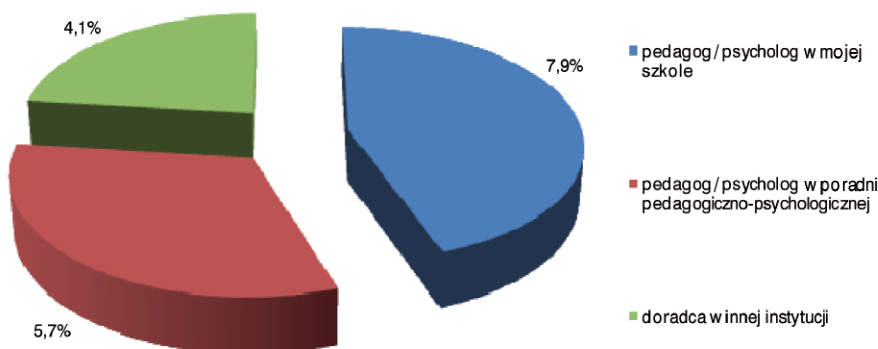
3.3. Szkolny system doradztwa zawodowego

Niniejszy rozdział zawiera informacje na temat funkcjonowania szkolnego systemu doradztwa zawodowego. Składa się z dwóch części; pierwsza zawiera opinie gimnazjalistów i uczniów szkół ponadgimnazjalnych, druga natomiast zawiera sprawozdanie.

3.3.1. Doradztwo zawodowe w opiniach uczniów

Wybór dalszej drogi edukacyjnej czy to przez gimnazjalistę czy przez ucznia szkoły ponadgimnazjalnej pociąga za sobą pewną sekwencję skutków, takich jak przedmioty, których trzeba będzie się uczyć, czy praktyki zawodowe, których podjęcie będzie niezbędne. Ważny jest to więc moment, w którym uczeń powinien zasięgnąć porady czy konsultacji u doradcy zawodowego. „Celem doradztwa zawodowego jest udzielenie klientowi pomocy w osiągnięciu możliwie najlepszego poziomu dostosowania zawodowego z punktu widzenia społecznego, ekonomicznego i profesjonalnego. (...) Doradca zawodowy ogólnie rzecz biorąc pomaga osobom, które muszą stawić czoła problemom bezpośrednio związanym z zatrudnieniem, z reguły polegającym na wyborze zatrudnienia, zmianie zatrudnienia lub dostosowaniu do zatrudnienia”³⁹. Wśród gimnazjalistów, deklaratywnie korzystających z poradnictwa niecałe 8% zasięga takiej porady u pedagoga / psychologa w swojej szkole, 5,7% u psychologa w poradni pedagogiczno-psychologicznej i nieco ponad 4,1% u doradców innych instytucji.

Rysunek 52. Korzystanie z porad zawodowych przez gimnazjalistów

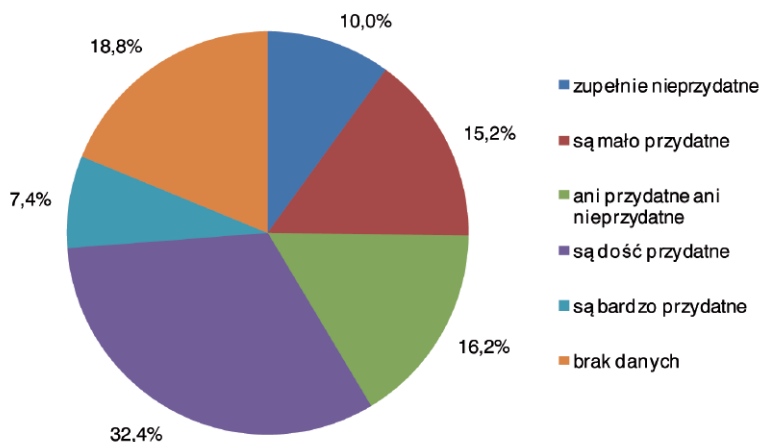

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. Odpowiedzi nie sumują się do 100, gdyż respondent mógł udzielić wielokrotnej odpowiedzi.

³⁹ Lamb R.: Doradztwo zawodowe w zarysie. Warszawa 1998, Wydawnictwo i Zakład Poligrafii Instytutu Technologii Eksploatacji, s. 9.

W ocenie gimnazjalistów przeważa zdanie, iż poradnictwo zawodowe jako instytucja jest „dość przydatna” lub nawet „bardzo przydatna” (łącznie niemal 40%). Za tym, że są niezbyt przydatne lub w ogóle opowiada się 25% ankietowanych. Widać jednak pewien dysonans, między stosunkowo pozytywną oceną poradnictwa zawodowego, a rzeczywistego korzystania z niego, co pokazuje rysunek 53.

Rysunek 53. Ocena przydatności poradnictwa zawodowego przez gimnazjalistów

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=592, bd=111).

Tylko nieznacznie lepiej wygląda sytuacja w szkołach ponadgimnazjalnych. Respondenci poproszeni zostali o wskazanie jakiegokolwiek kontaktu z trzema rodzajami doradców zawodowych: szkolnego doradcy zawodowego, doradcy z powiatowego urzędu pracy oraz doradcy szkolnej poradni psychologicznej. Wyniki ujęto w tabeli 22.

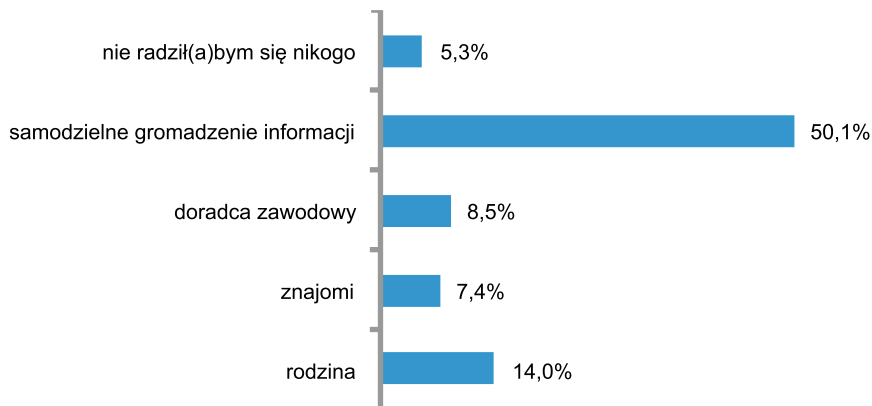
Tabela 22. Poziom korzystania z pomocy instytucji doradczych przez uczniów ponadgimnazjalnych [w %]

Podmioty udzielające usług doradczych	2007 r.	2008 r.	2010 r.
szkolny doradca zawodowy	8,97	12,16	12,5
doradca Powiatowego Urzędu Pracy	8,25	10,86	7,0
doradca poradni pedagogiczno-psychologicznej	1,59	5,61	9,1

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r.

Rysunek 54. Konsultacje przy wyborze szkoły wyższej uczniów szkół ponadgimnazjalnych

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=529, bd=78).

Swoistym „resume” opinii na temat szkolnego systemu doradztwa zawodowego, mogą być zaprezentowane na rysunku 49 odpowiedzi uczniów szkół ponadgimnazjalnych o formach pozyskiwania pomocy, czy też konsultowania się podczas wyboru szkoły wyższej. Większość jednak sama zdobędzie potrzebne informacje, a tylko 8,5% deklaruje, że skorzysta z pomocy doradcy zawodowego.

3.3.2. Doradztwo zawodowe w opiniach doradców zawodowych

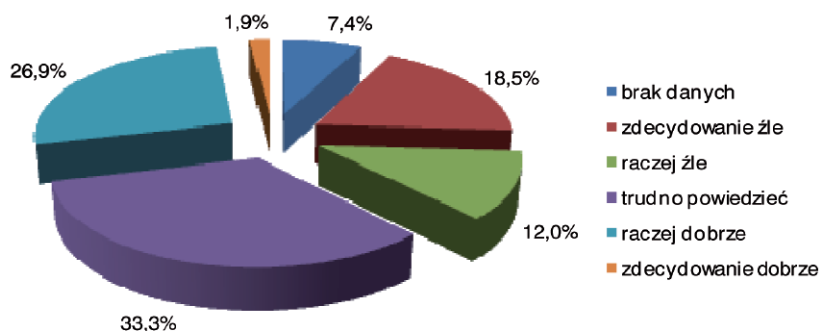
W celu nieco szerszego ujęcia kwestii doradztwa zawodowego, dotarto także, niejako do tej „drugiej strony”, czyli osób zajmujących się poradnictwem: doradców zawodowych oraz nauczycieli pełniących taką funkcję. Ankietę skierowano do ponad 368 szkół ponadgimnazjalnych funkcjonujących na terenie województwa zachodniopomorskiego. Ostatecznie w badaniu wzięło udział (N) 108 osób. Rysunek 55 pokazuje procentowy udział różnych typów szkół.

Rysunek 55. Doradcy zawodowi w podziale na typ szkoły

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=108, bd=0).

Rysunek 56. Ocena szkolnego systemu doradztwa zawodowego

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=108, bd=8).

Ankietowani wyrazili także swój stosunek do instytucji doradztwa zawodowego. Przeważa odpowiedź „trudno powiedzieć”, co może świadczyć o braku wiedzy na jego temat, lub niewystarczającym zaangażowaniu w materię, aby móc wyrobić własne zdanie w przypadku 33% osób. 27% osób odpowiedziało, że raczej dobrze. Jedynie, niewielki, bo 2% odsetek respondentów ocenia zdecydowanie dobrze szkolny system doradztwa zawodowego. Być może tak duże spolaryzowanie odpowiedzi wynika

z faktu, iż nie zawsze osobą zajmującą się doradztwem zawodowym jest odpowiednio do tego przygotowany doradca zawodowy. Tabela 23 pokazuje, kto jeszcze w szkołach pełni tę funkcję.

Tabela 23. Osoby odpowiadające za doradztwo zawodowe w szkołach [w %]

Pełniona funkcja w szkole	Udział
pedagog szkolny	42,6
szkolny doradca zawodowy	28,7
kierownik praktyk zawodowych	6,5
nauczyciel pełniący dodatkowo obowiązki doradcy zawodowego	6,5
jeden z dyrektorów szkoły	3,7
społeczny szkolny doradca zawodowy	1,9
pracownicy powiatowego urzędu pracy, poradni psychologiczno - pedagogicznej	1,9
nikt nie odpowiada	8,2

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r.

Najczęściej za doradztwo zawodowe odpowiada pedagog szkolny, w dalszej kolejności są doradcy zawodowi, kierownicy praktyk, nauczyciele pełniący dodatkowo obowiązki doradcy zawodowego lub jeden z wicedyrektorów. W dwóch szkołach doradca zawodowy jest funkcją społeczną, a w dwóch innych korzysta się z pomocy doradcy zawodowego, pracującego w poradni psychologiczno-pedagogicznej lub z usług powiatowego urzędu pracy. W jednej ze szkół nie ma doradcy zawodowego, ani nie ma wyznaczonego do tego nauczyciela, ale w przyszłym roku dyrekcja chce zatrudnić doradcę zawodowego. Najliczniej doradztwem zawodowym zajmują się pedagodzy szkolni. Pełnią te obowiązki w dwudziestu zespołach szkół zawodowych, jedenastu liceach ogólnokształcących, pięciu zasadniczych szkołach zawodowych, czterech szkołach zawodowych oraz trzech technikach. Spośród trzydziestu jeden doradców zawodowych, jedenastu pracuje w zespołach szkół zawodowych, dziesięciu w liceach ogólnokształcących oraz po pięciu w zasadniczych szkołach zawodowych i technikach. Kierownik praktyk zawodowych pełni funkcję doradcy zawodowego w trzech technikach, dwóch zespołach szkół zawodowych oraz w jednym liceum zawodowym. Dodatkowo obowiązkami doradcy są obciążeni nauczyciele w czterech liceach ogólnokształcących, dwóch zasadniczych szkołach zawodowych oraz w jednym technikum czteroletnim. Wreszcie doradztwem zawodowym zajmują się dyrektorzy lub wicedyrektorzy w dwóch liceach ogólnokształcących, jednym technikum oraz w jednym zespole szkół zawodowych. Już samo wyliczenie mnogości rozwiązań i braku jakiegokolwiek wzorca, wskazuje na ułomność lub wręcz na brak szkolnego systemu doradztwa zawodowego. Widać wyraźnie, że w szkołach ogólnokształcących i zawodowych obowiązki doradztwa zawodowego są przerzucane na pedagoga szkolnego, a w szkołach zawodowych dodatkowo na kierownika praktyk. Sytuacja taka wynika z braku środków na realizację tego zadania. Jedynie w 7,4% szkołach doradztwo zawodowe jest dostępne dla

wszystkich uczniów, zaś w blisko 18% nie ma go wcale. Zdecydowana większość badanych (63%) twierdzi, że doradztwo ma charakter dobrowolny.

W tabeli 24 przedstawiono rozkłady opinii na temat przydatności informacji o rynku pracy, pochodzących z różnych źródeł. Warto zwrócić uwagę na wysoki odsetek braku odpowiedzi oraz deklaracji o niekorzystaniu z określonych źródeł informacji. Łącząc te dwa typy odpowiedzi uzyskamy odsetek szkół nie korzystających z określonych źródeł informacji. Wynika z tego, że ponad połowa szkół (51%) nie prowadzi badań ankietowych, blisko połowa nie korzysta z informacji przygotowywanych przez Kuratorium w Szczecinie i MEN (45,4%), informacji o zawodach nadwyżkowych i deficytowych (43,5%) oraz z informacji dostarczanych przez jednostki samorządu terytorialnego (42,6%). Nie jest dużo lepiej w pozostałych przypadkach. Informacje od lokalnych pracodawców nie są zbierane przez blisko 40% badanych szkół. Nieco mniejsza ignorancja odnosi się do ogłoszeń prasowych (31,5%), czy losów własnych absolwentów (25%). Najrzadziej odrzucane są informacje z powiatowych urzędów pracy, ale nawet w tym przypadku, więcej niż co piąta szkoła nie korzysta z tego źródła informacji (22,2%).

Doradców poproszono także o wyrażenie swojej opinii, co do przydatności informacji o rynku pracy, możliwych do pozyskania z różnych źródeł. Pytanie zadano zakładając, że osoby pełniące tę funkcję posiadają rzetelną wiedzę w tym względzie.

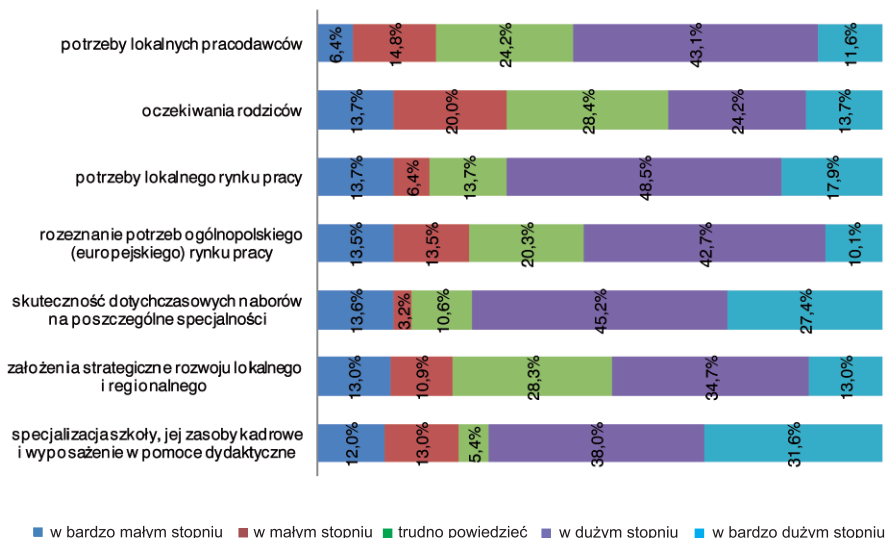
Tabela 24. Ocena przydatności informacji o rynku pracy [w %]

Źródło informacji	brak danych	nigdy nie korzystaliśmy	oceny negatywne	trudno powiedzieć	oceny pozytywne
materiały z Ministerstwa Edukacji Narodowej, Kuratorium Oświaty	11,1	34,3	2,8	19,4	32,4
informacje od administracji samorządowej	14,8	27,8	3,7	25	28,7
informacje z Powiatowego Urzędu Pracy	12	10,2	-	16,7	61,1
własne badania ankietowe	13	38	3,7	7,4	37,9
informacje od naszych absolwentów	12	13	-	25	5
ogłoszenia w prasie	13	18,5	16,6	30,6	21,3
informacje o zawodach nadwyżkowych i deficytowych	15,7	27,8	-	17,6	38,9
informacje od lokalnych pracodawców	16,7	23,1	6,5	16,6	37,1

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r.

Jak wynika z tabeli 24, respondenci konsekwentnie twierdzą, że najwyższą przydatność mają dane pochodzące z powiatowych urzędów pracy (61,1%). Pozostałe wybory nie są już tak konsekwentne. Jak się okazuje, spośród pozostałych źródeł najwyżej oceniane są informacje od absolwentów macierzystych szkół (50%), ale co czwarta szkoła ignoruje informacje z tego źródła. Niższe wyniki odnoszą się do oceny przydatności informacji o zawodach nadwyżkowych i deficytowych (38,9%), pochodzących z własnych badań ankietowych (37,9%), wiedzy uzyskanej od lokalnych pracodawców (37,1%) oraz materiały pochodzące z Ministerstwa Edukacji Narodowej i Kuratorium Oświaty (32,4%). Niezbyt dobrze oceniane są wreszcie informacje dostarczane przez jednostki samorządu terytorialnego (28,7% pozytywnych ocen) oraz informacje pochodzące z ogłoszeń prasowych o poszukiwanych zawodach (21,3% pozytywnych ocen tego źródła informacji). Zastanawiająca jest zwłaszcza niska ocena informacji dostarczanych przez jednostki samorządu terytorialnego, która w połączeniu z wysokim odsetkiem szkół nie korzystających w jakikolwiek sposób z tego źródła informacji, może świadczyć o braku współpracy pomiędzy szkołami a ich organami nadzorującymi. Jednym z podstawowych problemów rynku pracy jest niedopasowanie popytu i podaży pracy. Jest to generalny problem rynku pracy. W przypadku naszego państwa oraz innych krajów tzw. Nowej Europy (Europy Środkowej i Wschodniej) niedopasowanie wynika z nieskutecznie przeprowadzonych procesów transformacji i restrukturyzacji. Obecnie jednak powinien już działać proces dostosowania (homeostazy), którego wynikiem powinno być coraz większe dopasowanie oczekiwań podmiotów rynku pracy. Dotyczy to zwłaszcza procesu planowania kształcenia: kierunków, specjalności, a nade wszystko ustalenie relacji pomiędzy kształceniem zawodowym a ogólnym. Logicznie patrząc, to podmiot nadzorujący szkołę i kontrolujący jej wydatki powinien kierować się interesem publicznym i efektywnością wydatkowania posiadanych środków. Idąc krok dalej, należałoby stworzyć system monitoringu kształcenia, który pozwalałby na adekwatną alokację środków na kształcenie, spełniające oczekiwania pracodawców. Jeśli zaakceptujemy ten tok myślenia, to niezwykle interesującym będzie prześledzenie sposobów ustalania w badanych szkołach nowych kierunków i specjalności kształcenia. Czym więc kierują się szkoły w swoich decyzjach o powołaniu lub zamknięciu kierunku, specjalności? Czy korzystają z merytorycznego wsparcia ze strony organów nadzorujących? Odpowiedź na te pytania daje rozkład wypowiedzi zamieszczony na rysunku 57. Dotyczy on odpowiedzi na pytanie: „Czym przede wszystkim kierujecie się Państwo przy ustalaniu kierunków i specjalności kształcenia?”

Rysunek 57. Kryteria wyznaczania kierunków kształcenia

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=108). Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ respondent mógł udzielić wielokrotnej odpowiedzi.

Bazując na danych przedstawionych na rysunku 57 dla usystematyzowania i pokazania pewnej hierarchii tych czynników stworzono tabelę 25, sumując odpowiedzi „w dużym stopniu” oraz „w bardzo dużym stopniu”.

Tabela 25. Hierarchia kryteriów wyznaczających kierunki kształcenia [w %]

Odpowiedzi	Udział
skutecznością wcześniejszych naborów	72
specjalizacją szkoły, jej zasobami kadrowymi i wyposażeniem w pomoce dydaktyczne	70
potrzebami lokalnego rynku pracy	66
potrzebami lokalnych pracodawców	55
rozeznaniem potrzeb ogólnopolskiego (europejskiego) rynku pracy	53
mniej niż połowa badanych kieruje się założeniami strategicznymi rozwoju lokalnego i regionalnego	47,8
oczekiwania rodziców	38

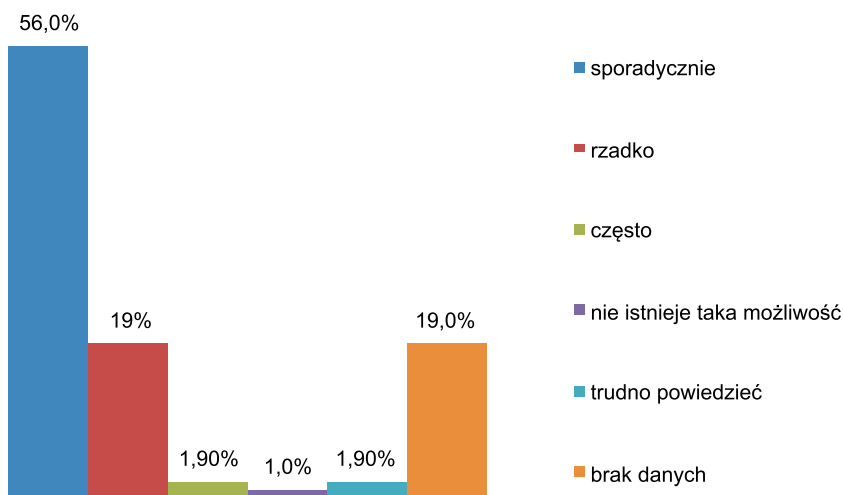
Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r.

Rysunek 58. Zakres modyfikowania programów nauczania

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=108, bd=19).

Rysunek 59. Praktyka zmiany klasy przez ucznia w związku z koniecznością dostosowania specjalności do możliwości i oczekiwań ucznia

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=108, bd=21).

W mniej niż w co dziesiątej szkole, prowadzone są programy autorskie, a w co ósmej programy nauczania modyfikowane są corocznie. W niewielkim stopniu szkoła reaguje na potrzebę zmiany klasy przez ucznia (patrz rysunek 59). Taka sytuacja mogłaby mieć miejsce na przykład w sytuacji, gdy uczeń pragnie zmienić specjalizację na bardziej „rynkową”, tj. rokującą na większe szanse zatrudnienia po ukończeniu szkoły. Z badań wynika jednak, że tego rodzaju sytuacja ma miejsce stosunkowo rzadko. Najczęściej, bo zdaniem 57% badanych, dotyczy to najwyżej 2-3 uczniów w roczniku. Zmiany 2-3 uczniów w klasie, deklarują respondenci z prawie co piątej szkoły (19,4%). W dwóch szkołach taka praktyka jest dość częsta, gdyż dotyczy więcej niż trzech uczniów w klasie. Jeden z respondentów stwierdził zaś, że taka praktyka w ogóle nie jest możliwa, gdyż placówka prowadzi działania resocjalizacyjne. W blisko połowie badanych szkół prowadzone są zajęcia indywidualne, rozwijające wyjątkowe zdolności uczniów. Częściej są to zespoły szkół zawodowych (58,3%), technika (50%) oraz licea ogólnokształcące (48%), niż pozostałe typy szkół.

Opracowanie i promowanie oferty edukacyjnej jest jednym z podstawowych zadań szkoły, pozwalających na jej harmonijne funkcjonowanie. Brak naboru kolejnych roczników oznacza mniejszą subwencję dla organu prowadzącego, likwidację części oddziałów, a w dalszej konsekwencji redukcję zatrudnienia. Są to oczywiste problemy szkół, ich dyrekcji i zatrudnionych w nich nauczycieli. Z drugiej jednak strony szkoła powinna odpowiadać na społeczne zapotrzebowanie, aspiracje edukacyjne młodzieży, potrzeby lokalnych pracodawców, wymogi ogólnopolskiego czy wręcz światowego rynku pracy, oczekiwania lokalnego samorządu, który przyjmuje określoną wizję rozwoju swej zbiorowości. Występuje więc bardzo wiele zróżnicowanych oczekiwań formułowanych przez wiele podmiotów.

Jak w praktyce wygląda współpraca z różnymi interesariuszami przy tworzeniu oferty edukacyjnej? Pewną odpowiedź na to pytanie daje rozkład odpowiedzi zawarty w tabeli 26.

Tabela 26. Współpraca z instytucjami rynku pracy przy tworzeniu i realizacji oferty edukacyjnej [w %]

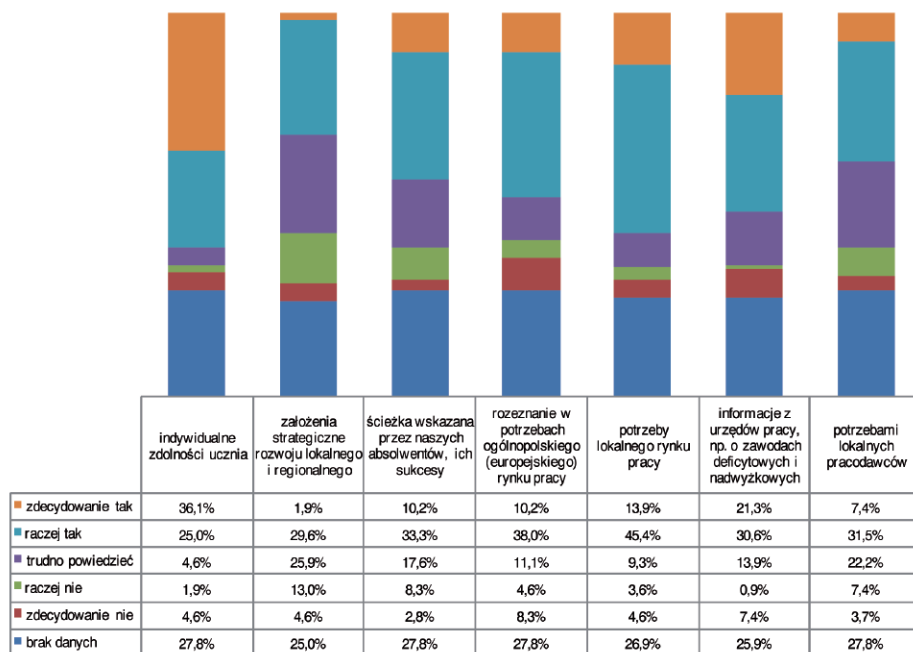
Instytucja rynku pracy	Nie współpracujemy	Bardzo źle	Źle	Trudno powiedzieć	Dobrze	Bardzo dobrze
Kuratorium Oświaty	30,0	26,5	2,5	2,5	20,4	28,9
Urząd Marszałkowski	33,3	50,6	-	-	33,3	12,4
Starostwo Powiatowe	30,1	27,7	1,2	2,5	15,6	25,3
Urząd Miasta (Gminy)	30,1	27,7	-	4,8	18,1	30,1
Powiatowy Urząd Pracy	30,0	16,9	2,5	-	10,8	48,1
Izba rzemieślnicza	36,7	54,4	2,6	-	21,4	8,9
Związek pracodawców	31,7	64,6	0,0	2,5	19,5	13,4
Lokalni pracodawcy	30,1	27,7	0,0	0,0	28,9	38,5

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r.

Należy zwrócić uwagę, że w niemal każdej dziedzinie około 30% badanych szkół nie współpracuje z wymienionymi w pytaniu podmiotami. Nie oznacza to, że występuje pewna stała kategoria niewspółpracująca z instytucjami rynku pracy i jednostkami samorządowymi. Przeciwnie, można tu znaleźć pewien wzór doboru partnerów do współpracy. Tak więc z kuratorium nie współpracuje większość techników czteroletnich i jedna trzecia zespołów szkół zawodowych. Z kolei z powiatowymi urzędami pracy nie współpracują niemal wszystkie szkoły policealne. Wreszcie licea w umiarkowanym stopniu współpracują ze związkami pracodawców oraz lokalnymi przedsiębiorcami. Dobór partnerów, tworzenie i wdrażanie oferty edukacyjnej jest więc pochodną potrzeb szkół i ich miejsca w systemie edukacyjnym. Drugą kwestią w tym pytaniu jest ocena występującej współpracy. Odnotujemy, że blisko połowa badanych szkół negatywnie oceniła współpracę z Urzędem Marszałkowskim w Szczecinie oraz izbami rzemieślniczymi. Najgorzej została oceniona współpraca ze związkami pracodawców (blisko 65% negatywnych opinii). Patrząc na drugi kraniec tej listy, to najlepiej oceniana była współpraca z lokalnymi pracodawcami (67,4% pozytywnych opinii) oraz powiatowymi urzędami pracy (58,9%). Nieco poniżej połowy pozytywnych ocen uzyskiwały urzędy miejskie (gminne) oraz Kuratorium Oświaty w Szczecinie (odpowiednio 48,2 i 49,3%). Respondenci - nie zawsze etatowi i wykwalifikowani doradcy zawodowi - wskazali na czynniki, którymi kierują się przy doradzaniu przyszłemu absolwentowi. Dane źródłowe prezentuje rysunek 60.

Rysunek 60. Czynniki udzielania porad uczniom w opiniach szkolnych doradców zawodowych

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ respondent mógł udzielić wielokrotnej odpowiedzi.

Sumując odpowiedzi „zdecydowanie tak” oraz „raczej tak” można stworzyć hierarchię kryteriów, na podstawie których doradcy zawodowi udzielają wsparcia. W przejrzystej formie pozyskane dane prezentuje tabela 27.

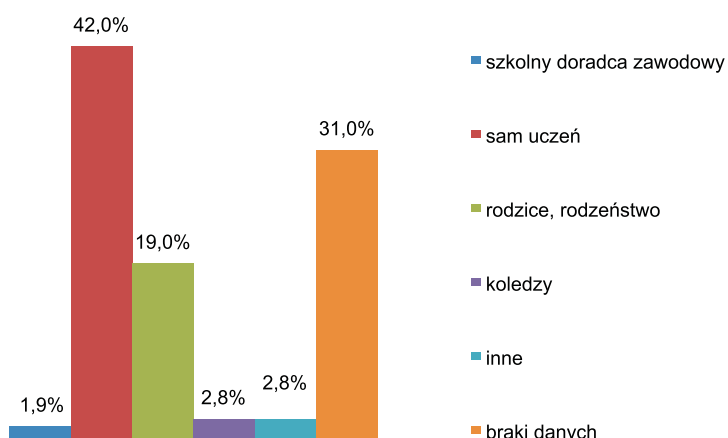
Tabela 27. Kryteria brane pod uwagę przy doradztwie zawodowym [w %]

Odpowiedzi	Udział
indywidualne zdolności ucznia	61,1
potrzeby lokalnego rynku pracy	59,3
informacje z urzędów pracy, np. o zawodach deficytowych i nadwyżkowych	51,9
rozeznanie w potrzebach ogólnopolskiego (europejskiego) rynku pracy	48,2
ścieżka wskazana przez naszych absolwentów, ich sukcesy	43,5
potrzeby lokalnych pracodawców	38,9
założenia strategiczne rozwoju lokalnego i regionalnego	31,5

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ respondent mógł udzielić wielokrotnej odpowiedzi.

Ustanowiona w ten sposób kolejność pokazuje, iż u podstaw porad udzielanych uczniom leżą zarówno cele indywidualne, jak i ogólnospołeczne. 61,1% badanych wskazało na indywidualne zdolności ucznia, a 59,3% na potrzeby lokalnego rynku pracy. Ostatnia kwestia poruszona przez ten raport odnosi się do oceny wpływów na decyzję ucznia o wyborze dalszej drogi edukacji. Rozkład odpowiedzi prezentuje rysunek 61.

Rysunek 61. Konsultanci przy wyborze dalszego kierunku kształcenia przez uczniów w opiniach doradców zawodowych

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie badania „Preferencje i oczekiwania zawodowe uczniów w województwie zachodniopomorskim” (materiały niepublikowane WUP Szczecin), 2010 r. (N=108, bd=34).

Respondenci – osoby pełniące funkcję doradców zawodowych zapytani o spostrzeżenia co do tego, czy ktoś ma wpływ na decyzje ucznia co do dalszej edukacji najliczniej wskazywali, że to uczniowie sami podejmują te decyzje (co potwierdza odpowiedzi uczniów na to samo pytanie) – 42%. Stosunkowo duży wpływ mają także najbliższe osoby, rodzeństwo czy rodzice – 19%. Warto wspomnieć także o stosunkowo wysokim odsetku braku danych, być może wynika to z niewiedzy doradców zawodowych, co tak naprawdę kieruje uczniem, a niekoniecznie jest to dla niego dobrym rozwiązaniem.

Wnioski

Podstawowe wnioski wynikające z badań ujęte syntetycznie, odnosić się będą do trzech obszarów badawczych: planów edukacyjnych i zawodowych gimnazjalistów, preferencji uczniów szkół ponadgimnazjalnych, a także funkcjonowania systemu doradztwa zawodowego. Waga przedstawionych wniosków jest zróżnicowana. O ile wnioski z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów oparte są na próbach reprezentatywnych i porównywalnych założeniach metodologicznych, mają wysoką moc predyktywną, to wnioski dotyczące szkolnego systemu doradztwa zawodowego są oparte na badaniach o charakterze jakościowym, w związku z tym są dalece mniej reprezentatywne.

Plany zawodowe i edukacyjne gimnazjalistów

1. W stosunku do 2008 roku w 2010 roku zmalała liczba osób poszukujących informacji na temat szkół ponadgimnazjalnych funkcjonujących w najbliższym otoczeniu.
2. W latach 2008-2010 zmalała liczba uczniów poszukujących informacji o studiach wyższych oraz kursowych formach uzyskiwania kwalifikacji. Odsetek osób nie przejawiających zainteresowania informacjami dotyczącymi oferty edukacyjnej nie zmienia się.
3. Zmienia się wzór wyboru szkoły ponadgimnazjalnej: w 2008 roku blisko połowa gimnazjalistów chciała podjąć naukę w liceach ogólnokształcących, a w 2010 roku mniej niż jedna trzecia (29,4%).
4. Gimnazjaliści zmieniają swoje preferencje wyboru szkoły w kolejnych deklaracjach. W pierwszym wyborze najczęściej wskazań odnosi się do technikum; w drugim do liceum ogólnokształcącego, w trzecim zaś wzrasta liczba wskazań zasadniczej szkoły zawodowej.
5. Wpływ rodziców na decyzje o wyborze szkoły w 2010 roku zmalał w stosunku do roku 2008. Dużo mniejszy jest też wpływ kolegów. Zmiana ról i zaakcentowanie decyzyjności gimnazjalistów jest ogromną przemianą w stosunku do wcześniejszej sytuacji.
6. Niemal równo rozkładają się preferencje gimnazjalistów odnośnie przyszłego miejsca pracy, pomiędzy sektorem publicznym (administracja publiczna, szkolnictwo, służba zdrowia, policja, sądownictwo) oraz sektorem komercyjnym (bankowość, hotelarstwo, czy ubezpieczenia).
7. Zmalał odsetek gimnazjalistów korzystających z poradnictwa zawodowego. Jeżeli jeszcze w 2008 roku z poradnictwa korzystało ponad 23% badanych, to w 2010 roku zaledwie 9%.
8. Dla gimnazjalistów wartością wiodącą (blisko połowa wskazań) jest możliwość realizacji własnych marzeń i rozwoju. Na drugim miejscu znalazła się możliwość zaspokojenia wszystkich potrzeb materialnych oraz dostatnie życie. Tuż obok plasuje się prawdziwa miłość i założenie rodziny - bycie w przyszłości dobrą matką/ojcem. Wartości prospołeczne przeplatają się z wartościami indywidualistycznymi, takimi jak: satysfakcjonująca praca, nowość i ciągłe zmiany, zdobycie uznania, poważanie innych ludzi, uznanie społeczne.

9. Wśród zajęć pozaszkolnych najczęściej wymieniane są zajęcia sportowe oraz korepetycje.
10. Zdecydowana większość gimnazjalistów (ponad 70%) korzysta z Internetu, nawet wielokrotnie w ciągu dnia.

Aspiracje zawodowe i edukacyjne uczniów szkół ponadgimnazjalnych

1. W porównaniu do 2008 roku zmalała liczba osób, które przy wyborze szkoły ponadgimnazjalnej kierowały się względami dotyczącymi ich przyszłej pracy. Nadal dominują opinie, że wybór szkoły był podyktowany własnymi zainteresowaniami.
2. Spośród wszystkich trzech pomiarów, badania z 2010 roku wskazują na wzrost znaczenia renomy szkoły. Jest to o 5%, a nawet o 9% więcej wyboru tego czynnika niż w poprzednich badaniach. Występujące różnice mogą być pochodną zmiany znaczenia wykształcenia w świadomości społecznej, co można uznać za pozytywną zmianę.
3. Zaobserwować można wyraźny model wyboru szkoły ponadgimnazjalnej. Przed trzema, czterema laty, kiedy obecny abiturient podejmował decyzję o swej dalszej edukacji, pragnął przede wszystkim rozwijać swoje zainteresowania, a także uczęszczać do szkoły, która cieszy się dobrą opinią, do której jest nieuciążliwy dojazd, pozwoli na zdobycie konkretnego zawodu oraz utrzymanie kontaktów z dotychczasowymi znajomymi i kolegami.
4. Występują dwa modele preferencji zawodowych i edukacyjnych. Dla uczniów liceów ogólnokształcących dalszą drogę edukacyjną stanowiąienne studia wyższe. Odmienne model dalszej edukacji prezentują uczniowie maturalnych i pomaturalnych szkół zawodowych, zwłaszcza techników i liceów zawodowych. Znacznie liczniejsza jest za to kategoria osób pragnących podjąć studia zaoczne i wieczorowe. Łącznie stanowią oni blisko 28% badanych, czyli prawie trzykrotnie więcej niż wśród licealistów.
5. Najważniejszym motywem podjęcia studiów jest zapewnienie dobrej pozycji zawodowej, poszerzenie horyzontów, a wreszcie zapewnienie przyszłego zatrudnienia. Zupełnie nieważne okazały się motywy związane z uniknięciem służby wojskowej, która obecnie nie jest powszechna.
6. W 2010 roku wzrosła w stosunku do wcześniejszych badań liczba osób uczestniczących w kursach i innych formach pozaszkolnego doksztalcania.
7. Udział uczniów w praktykach zawodowych największy jest w zasadniczych szkołach zawodowych (96%), a najmniejszy w liceach profilowanych (14%).
8. Na zbliżonym poziomie, w próbach, była obecna kategoria korzystających ze stypendiów socjalnych – w granicach 13%-14%. W roku 2010 znacząco wzrosła liczba uczniów otrzymujących stypendia naukowe (z 2% w 2007 roku do 12% w 2010 roku).
9. W 2010 roku znacznie zmniejszyła się gotowość do podjęcia pracy zawodowej po ukończeniu szkoły przez uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych. W stosunku do roku 2007 jest to spadek o blisko 10%, zaś w stosunku do 2008 roku spadek ten wynosi aż 14%.
10. Możliwość znalezienia pracy poprzez rodzinne koligacje i znajomości wskazało mniej respondentów w roku bieżącym, niż w poprzednich latach.

11. Maleje poziom optymizmu związanego z podjęciem pracy po ukończeniu szkoły, co dotyczy zwłaszcza uczniów zasadniczych szkół zawodowych. Odsetek osób liczących na zatrudnienie w wyuczonym zawodzie sięga 37%, co jest o 16%-17% mniej niż w badaniach z lat 2007-2008.
12. Wysokość oczekiwanych wynagrodzeń w dużym stopniu jest zróżnicowana aktualnym miejscem kształcenia. Generalnie, w 2010 roku, w stosunku do wcześniejszych lat, nie zmieniła się hierarchia oczekiwań. W dalszym ciągu najwyższe oczekiwania płacowe mają przyszli absolwenci liceów ogólnokształcących oraz techników, a najniższe uczniowie zasadniczych szkół zawodowych.

Szkolny system doradztwa zawodowego

Wnioski z badań ankietowych uczniów

1. System doradztwa zawodowego nie spełnia funkcji preorientacji zawodowej. Wniosek ten wynika z faktu, że z systemu doradztwa zawodowego skorzystało mniej niż 10% gimnazjalistów. Tylko nieznacznie lepiej jest w przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych.
2. W ocenie przydatności poradnictwa zawodowego przeważają opinie, że jest to instytucja „dość przydatna” lub „bardzo przydatna” (łącznie 39,8%). Wyraźny jest rozdzźwięk między tą oceną a rzeczywistym korzystaniem z instytucji doradztwa zawodowego.

Wnioski z badań ankietowych szkół

3. Doradztwo zawodowe w niewielkim stopniu realizowane jest w liceach ogólnokształcących, gdzie nie ma tego rodzaju komórek.
4. Obowiązki doradztwa zawodowego są najczęściej przerzucane na pedagoga szkolnego, a w szkołach zawodowych dodatkowo na kierownika praktyk.
5. Szkoły w niewielkim stopniu korzystają z informacji o sytuacji na rynku pracy. Około połowa szkół nie prowadzi badań ankietowych, nie korzysta z informacji przygotowywanych przez Kuratorium w Szczecinie i Ministerstwo Edukacji Narodowej, nie analizuje informacji o zawodach nadwyżkowych i deficytowych, a także nie korzysta z informacji dostarczanych przez jednostki samorządu terytorialnego (42,6%).
6. Programy szkolne są realizowane konsekwentnie, co oznacza, że zmiany zachodzące na rynku pracy nie są uwzględniane podczas bieżącej działalności.
7. Szkoły w niewielkim stopniu współpracują z instytucjami rynku pracy. Z Kuratorium Oświaty nie współpracuje większość techników czteroletnich i jedna trzecia zespołów szkół zawodowych. Z kolei z powiatowymi urzędami pracy nie współpracują niemal wszystkie szkoły policealne. Wreszcie licea w umiarkowanym stopniu współpracują ze związkami pracodawców oraz lokalnymi przedsiębiorcami. Dobór partnerów, tworzenie i wdrażanie oferty edukacyjnej jest więc pochodną potrzeb szkół i ich miejsca w systemie edukacyjnym.
8. Szkoły w bardzo niewielkim stopniu akcentują zgodność profilu swojej działalności z założeniami strategicznymi rozwoju lokalnego i regionalnego.

Bibliografia

- 1) Brzeziński J.: *Elementy metodologii badań psychologicznych*, Warszawa 1984, PWN.
- 2) Kamiński A.: *Metoda, technika, procedura badawcza w pedagogice empirycznej*, Studia Pedagogiczne. T. XIX, Wrocław 1970.
- 3) Kotarbiński T.: *Elementy teorii poznania, logiki formalnej i metodologii nauk*, Warszawa 1961, Ossolineum.
- 4) Lamb R.: *Doradztwo zawodowe w zarysie*, Warszawa 1998, Wydawnictwo i Zakład Poligrafii Instytutu Technologii Eksploatacji.
- 5) Łobocki M.: *Metody badań pedagogicznych*, Warszawa 1982, PWN.
- 6) Muszyński H.: *Wstęp do metodologii pedagogiki*, Warszawa 1967, PWN.
- 7) Nowak S.: *Metodologia badań socjologicznych*, Warszawa 1970, PWN.
- 8) Okoń W.: *U podstaw problemu uczenia się*, Warszawa 1971, PWN.
- 9) Okoń W.: *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Warszawa 1987, PWN.
- 10) Peter J.: *Ogólna metodologia pracy naukowej*, Wrocław - Warszawa 1967, Ossolineum.
- 11) Pilch T.: *Zasady badań pedagogicznych*, Wrocław - Warszawa - Gdańsk 1977, WSiP.
- 12) Skorny Z.: *Prace magisterskie z psychologii i pedagogiki*, Warszawa 1984, WSiP.
- 13) Sztumski J.: *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Warszawa 1984, PWN.
- 14) Szymczak S. (red): *Słownik języka polskiego*, Warszawa 1988, PWN.
- 15) Wroczyński R.: *Pedagogika społeczna*, Warszawa 1979, PWN.
- 16) Zaborowski Z.: *Wstęp do metodologii badań empirycznych*, Wrocław - Warszawa 1973, Ossolineum.
- 17) Zaczynski W.: *Praca badawcza nauczycieli*, Warszawa 1967, PZWS.

Strony i materiały Internetowe:

- 1) WSiP – Serwis oświatowy
http://www.wsipnet.pl/oswiata/os_slownik.php?literka=S-%A6&haslo=295
- 2) Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie
www.wup.pl/files/content/plany8.pdf
- 3) Społeczny Monitor Edukacji
<http://www.monitor.edu.pl/newsy/licea-profilowane-beda-wygaszane.html>
- 4) Metodologia Monitoringu Regionalnej Strategii Innowacyjności Dla Wielkopolski
<http://www.innowacyjna-wielkopolska.pl/files/45/d1b8d618-5dae-4e0e-be95-1bd2f419507b.pdf>
- 5) Zakład Poprawczy i Schronisko dla nieletnich w Raciborzu
<http://www.zpsdn-raciborz.pl/pliki/43/problemy%20alkoholowe%20rodziców.doc>
- 6) Lubelskie Centrum Edukacji Zawodowej
www.lcez.lublin.pl/pliki/Wartosci_i_aspiracje_mlodziemy.doc
- 7) Szkolnictwo.pl
<http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU3619>
- 8) Serwis edukacyjny Szkoła.net
http://www.szkoła.net/awans/download.php?type=doc.zip&id=1119&autor=1119.zip&tytuł=P_odejmowanie+decyzji+zawodowych+przez+m%B3odzie%BF
- 9) Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie
http://www.wsiz.rzeszow.pl/pl/Dokumenty_WSiZ/dzialalnosc_naukowa/badania_rynkul7377_20raport1.pdf

Spis rysunków

Rysunek 1. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w województwach - część humanistyczna 2009 i 2010 r.	21
Rysunek 2. Średnie wyniki egzaminu w województwach - część matematyczno - przyrodnicza 2009 i 2010 r.	21
Rysunek 3. Wyniki egzaminów gimnazjalnych - część humanistyczna (na 50 punktów)	25
Rysunek 4. Wyniki egzaminów gimnazjalnych - część matematyczno-przyrodnicza (na 50 punktów)	25
Rysunek 5. Zdawalność egzaminu maturalnego w podziale na województwa w roku 2010	27
Rysunek 6. Zdawalność egzaminu maturalnego w województwie zachodniopomorskim w podziale na powiaty 2010 r.	28
Rysunek 7. Zdawalność egzaminów na zawody techniczne w 2010 r.	28
Rysunek 8. Zdawalność egzaminów na zawody robotnicze w 2010 r.	29
Rysunek 9. Średnia zdawalność egzaminów zawodowych w podziale na typy szkół w roku 2010	30
Rysunek 10. Poszukiwanie informacji o dostępnej ofercie edukacyjnej przez gimnazjalistów w 2008 i 2010 roku	36
Rysunek 11. Preferowane szkoły ponadgimnazjalne w 2008 i 2010 roku	37
Rysunek 12. Kolejne wybory typów szkół deklarowane przez gimnazjalistów	38
Rysunek 13. Motywy wyboru kontynuacji nauki w szkole ponadgimnazjalnej deklarowane przez gimnazjalistów	40
Rysunek 14. Miejsce kontynuowania nauki w szkole ponadgimnazjalnej	40
Rysunek 15. Moment podjęcia decyzji przez gimnazjalistów o dalszym kierunku nauki w szkole ponadgimnazjalnej	41
Rysunek 16. Moment podjęcia decyzji związanej z dalszym kształceniem przez gimnazjalistów w podziale na płeć	42
Rysunek 17. Konsultacje związane z wyborem szkoły w 2008 i 2010 roku	43
Rysunek 18. Ocena oferty edukacyjnej w najbliższej okolicy zamieszkania przez gimnazjalistów	44
Rysunek 19. Deklaracja wyboru zawodu w przyszłości przez gimnazjalistów	44
Rysunek 20. Preferowane gałęzie gospodarki narodowej jako miejsce przyszłej pracy gimnazjalistów	46
Rysunek 21. Preferowane branże gospodarki narodowej przez gimnazjalistów w podziale na płeć	46
Rysunek 22. Gimnazjaliści korzystający z poradnictwa zawodowego w 2008 i 2010 roku	47
Rysunek 23. Wskaźniki sukcesu zawodowego według gimnazjalistów	48
Rysunek 24. Miejsce szkoły i nauki w opiniach gimnazjalistów	49
Rysunek 25. Udział gimnazjalistów w zajęciach pozaszkolnych	50
Rysunek 26. Częstotliwość korzystania z Internetu przez gimnazjalistów w 2010 roku	50
Rysunek 27. Znane, preferowane i odrzucane przez gimnazjalistów formy zatrudnienia	51
Rysunek 28. Cechy idealnego pracodawcy w ocenie gimnazjalistów	52
Rysunek 29. Znajomość języków obcych przez gimnazjalistów	53

Rysunek 30. Kryteria wyboru szkół ponadgimnazjalnych przez ich uczniów	55
Rysunek 31. Wiedza na temat oferty edukacyjnej w powiecie ucznia szkoły ponadgimnazjalnej	56
Rysunek 32. Deklarowane możliwości korzystania ze źródeł informacji o ofercie edukacyjnej przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych	57
Rysunek 33. Preferowane drogi kontynuacji nauki w podziale na typ szkoły badanego ucznia szkoły ponadgimnazjalnej	59
Rysunek 34. Schemat dróg edukacyjnych w Polsce	60
Rysunek 35. Najważniejsze kryteria wyboru szkoły przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych	61
Rysunek 36. Podejmowanie decyzji o wyborze kierunku studiów przez uczniów szkół gimnazjalnych	62
Rysunek 37. Uczestnictwo w pozaszkolnych formach edukacyjnych uczniów szkół ponadgimnazjalnych w latach 2007, 2008 i 2010	63
Rysunek 38. Uczestnictwo uczniów szkół ponadgimnazjalnych w pozaszkolnych formach edukacyjnych w podziale na rodzaj szkoły	64
Rysunek 39. Formy praktyk zawodowych w 2008 i 2010 roku odbytych przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych	65
Rysunek 40. Udział uczniów szkół ponadgimnazjalnych w praktykach zawodowych według typów szkół w 2010 r.	65
Rysunek 41. Ocena praktyk zawodowych przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych w podziale na typ szkoły	66
Rysunek 42. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych korzystający z pomocy finansowej w roku 2007, 2008 i 2010 r.	67
Rysunek 43. Korzystanie uczniów szkół ponadgimnazjalnych z pomocy finansowej w podziale na typ szkoły	68
Rysunek 44. Ocena możliwości znalezienia pracy w powiecie w 2007, 2008 i 2010 roku przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych	69
Rysunek 45. Gotowość podjęcia pracy po ukończeniu szkoły ponadgimnazjalnej	70
Rysunek 46. Gotowość podjęcia pracy po ukończeniu szkoły ponadgimnazjalnej w podziale na jej typ	71
Rysunek 47. Deklarowany czas pracy według typów szkół w roku 2010	72
Rysunek 48. Ocena możliwości zatrudnienia u rodziny lub znajomych w 2007, 2008 i 2010 roku przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych	73
Rysunek 49. Obecność pracodawcy w powiecie, u którego można podjąć zatrudnienie w 2008 i 2010 roku w ocenie uczniów szkół ponadgimnazjalnych	74
Rysunek 50. Gotowość podjęcia pracy poza miejscem zamieszkania w latach 2007, 2008 i 2010 przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych	75
Rysunek 51. Oczekiwania płacowe uczniów według typów szkół [w zł]	76
Rysunek 52. Korzystanie z porad zawodowych przez gimnazjalistów	78
Rysunek 53. Ocena przydatności poradnictwa zawodowego przez gimnazjalistów	79
Rysunek 54. Konsultacje przy wyborze szkoły wyższej uczniów szkół ponadgimnazjalnych	80
Rysunek 55. Doradcy zawodowi w podziale na typ szkoły	81
Rysunek 56. Ocena szkolnego systemu doradztwa zawodowego	81
Rysunek 57. Kryteria wyznaczania kierunków kształcenia	85
Rysunek 58. Zakres modyfikowania programów nauczania	86

Rysunek 59. Praktyka zmiany klasy przez ucznia w związku z koniecznością dostosowania specjalności do możliwości i oczekiwań ucznia	86
Rysunek 60. Czynniki udzielania porad uczniom w opiniach szkolnych doradców zawodowych	88
Rysunek 61. Konsultanci przy wyborze dalszego kierunku kształcenia przez uczniów w opiniach doradców zawodowych	89

Spis tabel

Tabela 1. Przykładowe pytania badawcze	14
Tabela 2. Średnie wyniki punktowe uzyskane przez uczniów za cały egzamin - z części humanistycznej oraz matematyczno-przyrodniczej w 2009 r.	22
Tabela 3. Średnie wyniki punktowe z egzaminu gimnazjalnego w powiatach województwa zachodniopomorskiego w 2009 r. i 2010 r.	24
Tabela 4. Średnie wyniki punktowe uzyskane przez szkoły w województwie zachodniopomorskim w latach 2002-2010	25
Tabela 5. Średnia zdawalność egzaminów w podziale na typy szkół w roku 2010	29
Tabela 6. Zestawienie szkół i uczniów w powiatach województwa zachodniopomorskiego - stan z 2009 r.	31
Tabela 7. Struktura próby badawczej z uwzględnieniem typu szkoły, powiatu oraz podregionu	33
Tabela 8. Oczekiwania gimnazjalistów wobec wyboru profilu szkoły ponadgimnazjalnej [w %]	38
Tabela 9. Preferowane zawody przez gimnazjalistów [w %]	45
Tabela 10. Najważniejsze wartości życiowe gimnazjalistów [w %]	47
Tabela 11. Motywy wyboru szkoły wskazane przez respondentów w 2007, 2008 i 2010 roku [w %]	54
Tabela 12. Gotowość kontynuacji nauki po ukończeniu szkoły przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych [w %]	57
Tabela 13. Rodzaj szkoły, w której chęć nauki deklarują uczniowie szkół ponadgimnazjalnych [w %]	58
Tabela 14. Kryteria wyboru przyszłej szkoły przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych w 2007, 2008 i 2010 roku [w %]	61
Tabela 15. Oczekiwania związane z ukończeniem studiów w 2007, 2008 i 2010 roku przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych [w %]	63
Tabela 16. Najważniejsze kryteria oceny przyszłej pracy w 2007, 2008 i 2010 roku deklarowane przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych [w %]	69
Tabela 17. Preferowany czas przyszłej pracy zawodowej przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych w 2007, 2008 i 2010 roku [w %]	71
Tabela 18. Preferowane miejsca zatrudnienia przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych [w %]	73
Tabela 19. Ocena możliwości znalezienia pracy w wyuczonym zawodzie w 2007, 2008 i 2010 roku przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych [w %]	75

Tabela 20. Oczekiwania płacowe uczniów w latach 2007, 2008 i 2010 r. uczniów szkół ponadgimnazjalnych [w zł]	76
Tabela 21. Ocena skuteczności metod poszukiwania pracy przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych [w %]	77
Tabela 22. Poziom korzystania z pomocy instytucji doradczych przez uczniów ponadgimnazjalnych [w %]	79
Tabela 23. Osoby odpowiadające za doradztwo zawodowe w szkołach [w %]	82
Tabela 24. Ocena przydatności informacji o rynku pracy [w %]	83
Tabela 25. Hierarchia kryteriów wyznaczających kierunki kształcenia [w %]	85
Tabela 26. Współpraca z instytucjami rynku pracy przy tworzeniu i realizacji oferty edukacyjnej [w %]	87
Tabela 27. Kryteria brane pod uwagę przy doradztwie zawodowym [w %]	89

Załączniki

Ankieta dla gimnazjalistów

Q1. Czy poszukujesz informacji na temat możliwości kształcenia w Twoim mieście i regionie? [możesz zaznaczyć kilka odpowiedzi.]

tak, informacji na temat szkół ponadgimnazjalnych – typów szkół, profiliów kształcenia, rankingów szkół, itp.	1
tak, informacji na temat szkół wyższych – możliwości studiowania, kierunków studiów, kryteriów przyjęć, itp.	2
tak, na temat kursów, zajęć pozaszkolnych, możliwości dodatkowego kształcenia	3
tak, innych informacji – jakich?	4
nie, w zasadzie nie jestem zainteresowany(a) takimi informacjami	5

Q2. Do jakiego rodzaju szkoły będziesz starał(a) się o przyjęcie po ukończeniu gimnazjum?

Zaznacz, proszę, najpierw szkołę, jaką bierzesz pod uwagę w pierwszej kolejności, następnie tę, o której myślisz w drugiej kolejności oraz tę, o której myślisz w trzeciej kolejności.

	szkoła, jaką bierzesz pod uwagę w pierwszej kolejności	szkoła, jaką bierzesz pod uwagę w drugiej kolejności	szkoła, jaką bierzesz pod uwagę w trzeciej kolejności
proszę, zaznacz kółkiem typ szkoły, a poniżej wpisz wybrany przez Ciebie profil kształcenia w tej szkole	liceum ogólnokształcące 1	liceum ogólnokształcące 1	liceum ogólnokształcące 1
	liceum profilowane 2	liceum profilowane 2	liceum profilowane 2
	technikum 3	technikum 3	technikum 3
	zasadnicza szkoła zawodowa 4	zasadnicza szkoła zawodowa 4	zasadnicza szkoła zawodowa 4
profil:			
nie będę kontynuować nauki, zamierzam szukać pracy - jakiej pracy?			
jeszcze nie zdecydowałem(am), jaką szkołę wybiorę			

Q3. Dlaczego zdecydowałeś(aś) się kontynuować naukę w tej szkole?

[Odpowiadając, proszę weź pod uwagę tę szkołę, o jakiej myślisz w pierwszej kolejności.

[Możesz zaznaczyć kilka odpowiedzi i/lub wpisać inną odpowiedź.]

bo umożliwia uzyskanie atrakcyjnego / konkretnego zawodu	1
bo chcę zdać maturę, a potem kontynuować naukę na studiach, w szkole policealnej / pomaturalnej	2
bo będę mieć większe możliwości podjęcia pracy po ukończeniu tej szkoły	3
ze względu na moje preferencje, zainteresowania	4
pod wpływem namowy rodziców (rodzeństwa), nauczyciela (pedagoga, psychologa szkolnego)	5
bo jest najbliżej miejsca mojego zamieszkania, w najbliższej okolicy	6
bo posiada wysoki poziom nauczania	7
bo w szkole tej panuje dobra atmosfera	8
bo tam chodzą moi znajomi	9
inny powód – jaki?	10

Q4. Czy ktoś ci doradzał, jaką szkołę powinieneś wybrać po gimnazjum?

[możesz zaznaczyć kilka odpowiedzi.]

tak, rodzice	1
tak, starsze rodzeństwo	2
tak, ktoś z dalszej rodziny (np. dziadkowie, ciocia, wujek, itp.)	3
tak, mój nauczyciel	4
tak, psycholog / pedagog	5
tak, koledzy / koleżanki	6
tak, inna osoba – napisz, proszę – kto?	7
nie, decyzję podjąłem(ęłam) / podejmę wyłącznie sam(a)	8

Q5. Czy uważasz, że w Twojej miejscowości lub okolicach masz wystarczający wybór szkół, w których mógłbyś kontynuować naukę po ukończeniu gimnazjum?

zdecydowanie tak	1
w zasadzie tak, chociaż mógłby być większy wybór	2
nie, jest mały wybór	3
inna odpowiedź – jaka?	4

Q6. Gdzie znajduje się szkoła, w której zamierzasz się uczyć po ukończeniu gimnazjum? *[Odpowiadając, proszę weź pod uwagę tę szkołę, o myślisz w pierwszej kolejności.]*

w miejscowości, w której mieszkam – jakiej?	1
w innej miejscowości – jakiej? oddalonej o km od mojego miejsca zamieszkania	2

Q7. Kiedy podjąłeś/podjęłaś decyzję o wyborze szkoły, w jakiej będziesz się uczył(a) po ukończeniu gimnazjum? *[zaznacz, proszę, jedną odpowiedź.]*

jeszcze będąc w szkole podstawowej	1
w pierwszej klasie gimnazjum	2
w drugiej klasie gimnazjum	3
w obecnej, czyli trzeciej klasie gimnazjum	4
jeszcze nie podjąłem / nie podjęłam takiej decyzji	5

Q8. Czy po ukończeniu szkoły ponadgimnazjalnej planujesz pójść na studia?

tak	1
nia	2
jeszcze nie wiem	3

Q9. Przeczytaj, proszę, poniższą listę. Umieszczone są na niej różne wartości, które mogą być ważne dla ludzi. Proszę zakresł spośród nich dwie takie, które są najważniejsze dla Ciebie osobiście. *[zaznacz, proszę, dwie odpowiedzi.]*

możliwość rozwoju, realizacji własnych marzeń	1
możliwość zaspokojenia wszystkich potrzeb materialnych, dostatnie życie	2
ciekawa, satysfakcjonująca praca zawodowa	3
prawdziwa miłość	4
prawdziwa przyjaźń	5
spokój wewnętrzny, życie w zgodzie z samym sobą	6
nowość i ciągłe zmiany, podejmowanie nowych wyzwań	7
założenie rodziny / Bycie w przyszłości dobrą matką / ojcem	8
zdobycie uznania, poważania innych ludzi, uznanie społeczne	9
zrobienie kariery zawodowej, zdobycie wysokiego stanowiska	10

Q10. Co, według Ciebie, świadczy o sukcesie zawodowym?

[zaznacz, proszę, maksymalnie dwie odpowiedzi.]

ciekawa, satysfakcjonująca praca zawodowa, zgodna z zainteresowaniami	1
wysokie zarobki, dobrze płatna praca	2
zrobienie kariery zawodowej, zdobycie wysokiego stanowiska	3
wykonywanie poważanego zawodu	4
stabilna, stała praca	5
posiadanie własnej firmy	6
dokonanie w pracy czegoś nowego, ważnego (wniesienie trwałego wkładu)	7
inna odpowiedź – jaka?	8

Q11. A co, według Ciebie, świadczy o sukcesie osobistym?

[zaznacz, proszę, maksymalnie dwie odpowiedzi.]

możliwość rozwoju, realizacji własnych marzeń	1
możliwość zaspokojenia wszystkich potrzeb materialnych, dostatnie życie (własne mieszkanie / dom, samochód, itp.)	2
prawdziwa miłość	3
prawdziwa przyjaźń	4
spokojne życie, spokój wewnętrzny, życie w zgodzie z samym sobą	5
ukończenie studiów	6
wolność (niezależność osobista, wolność wyboru, indywidualizm)	7
założenie rodziny / Bycie w przyszłości dobrą matką / ojcem	8
zdobycie uznania, poważania innych ludzi, uznanie społeczne	9
życie dla innych, niesienie innym pomocy	10
życie pełne wrażeń (aktywne, ekscytujące)	11
życie zgodne z wartościami moralnymi, etycznymi	12
inna odpowiedź – jaka?	13

Q12. Jak uważasz, w jakim stopniu na osiągnięcie sukcesu zawodowego mają wpływ poniższe elementy:

[Dla każdego elementu zaznacz, proszę, jedną odpowiedź. Odpowiadając, posłuż się, proszę, skalą od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „ma bardzo mały wpływ”, a 5 „ma bardzo duży wpływ”. Oceny od 2 do 4 służą do wyrażenia opinii pośrednich].

	1 (ma bardzo mały wpływ)	2	3	4	5 (ma bardzo duży wpływ)
zdobycie dużej wiedzy	1	2	3	4	5
zdobycie wszechstronnego, dobrego wykształcenia	1	2	3	4	5
pracowitość, sumienność, rzetelność	1	2	3	4	5
znajomość z odpowiednimi osobami	1	2	3	4	5
odpowiednie cechy charakteru, takie jak przebojowość, spryt, odporność psychiczna	1	2	3	4	5
doświadczenie	1	2	3	4	5
znajomość języków obcych	1	2	3	4	5
inne cechy / umiejętności - jakie?	1	2	3	4	5

Q13. Czy wiesz już, kim chciał(a)byś zostać po ukończeniu szkoły / studiów, to znaczy, jaki zawód chciał(a)byś wykonywać?

tak, wiem	1
tak, zastanawiałem(am) się już, ale nie jestem jeszcze pewien / pewna	2
w ogóle jeszcze o tym nie myślałem(am)	3

Q14. Przeczytaj, proszę, poniższą listę, na której znajdują się różne gałęzie gospodarki i zakreśl jedną branżę – taką, w której najbardziej chciał(a)byś pracować:

przemysł	1
rolnictwo	2
budownictwo	3
handel	4
motoryzacja	5
transport	6
usługi publiczne (np. Szkolnictwo, Służba Zdrowia, Opieka społeczna, Administracja państwowa, Sądownictwo, Policja, itp.)	7
usługi prywatne (np. Hotele, restauracje, bankowość, ubezpieczenia, informatyka, itd.)	8
inna branża – jaka?	9

Q15. Czym się kierowałeś(aś) myśląc o wyborze przyszłego zawodu?
[możesz zaznaczyć lub wpisać kilka odpowiedzi.]

własnymi zainteresowaniami	1
możliwością znalezienia pracy w tym zawodzie w mojej miejscowości	2
możliwością znalezienia pracy w tym zawodzie w moim regionie / województwie	3
przekonaniem, że w tym zawodzie można znaleźć pracę w wielu miejscach	4
tradycjami rodzinnymi	5
możliwością otrzymywania wysokich zarobków w tym zawodzie	6
poradami rodziny / nauczycieli / innych osób, że dobrze wybrać taki zawód, że jest to przyszłościowy zawód	7
czyms innym – wpisz, proszę, czym się kierowałeś(aś):	8
w ogóle jeszcze nie myślałem(am) o wyborze zawodu	9

Q16. Czy korzystałeś(aś) kiedykolwiek z poradnictwa zawodowego w swojej szkole lub innej instytucji?

tak	1
nie	2

Q17. Jeśli w powyższym pytaniu udzieliłeś odpowiedzi „TAK”, proszę zaznacz lub wpisz, z których porad zawodowych korzystałeś i ile razy:

Rodzaj poradnictwa zawodowego		Ilość razy
pedagog / psycholog w mojej szkole		
pedagog / psycholog w poradni pedagogiczno-psychologicznej		
doradca w innej instytucji – jakiej?		
doradca w innej instytucji – jakiej?		

Q18. Jeśli nigdy nie korzystałeś z poradnictwa zawodowego, napisz proszę, dlaczego?

Q19. Jak oceniasz porady udzielane przez doradców zawodowych?

są zupełnie nieprzydatne	1
są mało przydatne	2
ani przydatne ani nieprzydatne	3
są dosyć przydatne	4
są bardzo przydatne	5

Q20. Zaznacz, proszę, w jakim miejscu najbardziej chciał(a)byś znaleźć pracę po ukończeniu nauki, a następnie, w jakim miejscu, Twoim zdaniem, masz największe szanse na znalezienie pracy:

Miejsce pracy	Q24a	Q25b
	miejsce, w jakim najbardziej chciał(a)byś znaleźć pracę	miejsce, w jakim, Twoim zdaniem, masz największe szanse na znalezienie pracy
w miejscowości, w której mieszkam	1	1
w miejscowości położonej blisko miejsca mojego zamieszkania	2	2
w jakimkolwiek mieście / miejscowości położonej w moim regionie / województwie	3	3
w jakimś dużym mieście w Polsce – jakim?	4	4
w innym kraju – jakim?	5	5
w innym miejscu – jakim?	6	6

Q21. Czy w Twojej miejscowości lub regionie są takie firmy lub instytucje, w których chciał(a)byś pracować po skończeniu edukacji?

nie, nie ma takich firm / instytucji, w których chciała(a)bym pracować	1
tak, jest wiele takich firm / instytucji – wymień proszę nazwę firmy / instytucji, w której najbardziej chciał(a)byś pracować?	2
tak, jest kilka takich firm / instytucji – wymień proszę nazwę firmy / instytucji, w której najbardziej chciał(a)byś pracować?	3
nie wiem	4

Q22. A jak myślisz, czy w Twojej miejscowości lub regionie są takie firmy lub instytucje, w których został(a)byś przyjęty(a) do pracy po ukończeniu edukacji, jaką planujesz?

zdecydowanie nie	1
raczej nie	2
raczej tak	3
zdecydowanie tak	4
nie wiem	5

Q23. Zaznacz proszę najpierw te formy zatrudnienia, jakie znasz, następnie te, w jakich chciał(a)byś być zatrudniony(a) w przyszłości, a następnie te, w jakich nie chciałabyś być zatrudniony(a)?

[W każdym przypadku możesz zaznaczyć kilka odpowiedzi.]

	Q27a	Q27b	Q27c
	Znam taką formę zatrudnienia	Chciał(a)bym być zatrudniony(a) w takiej formie	Nie chciał(a)bym być zatrudniony(a) w takiej formie
umowa o pracę na cały etat	1	1	1
umowa o pracę na część etatu (np. pół etatu)	2	2	2
umowa o dzieło	3	3	3
umowa – zlecenie	4	4	4
samozatrudnienie (własna działalność gospodarcza)	5	5	5

Q24. Czym powinien charakteryzować się pracodawca, u którego chciał(a)byś pracować?

w odpowiednią rubrykę wstaw X	Zdecydowanie nie	Raczej nie	Trudno powiedzieć	Raczej tak	Zdecydowanie tak
oferować dobrze płatne wynagrodzenie					
zapewniać odpowiednie warunki pracy (komputer, telefon komórkowy, 8 godzinny dzień pracy, itp.)					
zapewniać możliwość awansu i kariery					
zapewniać możliwości szkoleń					
oferować ciekawą pracę, w której można się rozwijać					
przygotowywać do wykonywania powierzonych zadań					
zapewnić stałą, stabilną pracę					
inne cechy – jakie?					

Q25. Jakie i w jakim stopniu znasz języki obce:

Język obcy	Stopień znajomości				
	w ogóle nie znam	podstawowy	średnio zaawansowany	zaawansowany	biegły
jęz. angielski	1	2	3	4	5
jęz. niemiecki	1	2	3	4	5
jęz. rosyjski	1	2	3	4	5
inny- jaki?	1	2	3	4	5

Q25.1 Jaką ocenę uzyskałeś/uzyskałaś z języka obcego za ostatni semestr?

mierny	2
dostateczny	3
dobry	4
bardzo dobry	5
celujący	6

Q25.2 Czy uczęszczasz na jakiś kurs językowy (szkolenie językowe) poza zajęciami szkolnymi?

nie	1
tak	2
jeśli tak, to podaj nazwę tego kursu (szkolenia)	

Q25.3 Czy posiadasz certyfikat ze znajomości języka obcego?

nie	1
tak	2
jeśli tak, to podaj nazwę i stopień uzyskanego certyfikatu.	

Q26. Czy uczęszczasz na jakiekolwiek zajęcia pozaszkolne, kursy lub dodatkowe lekcje?

tak	1
nie	2

Jeśli powyżej udzieliłeś odpowiedzi „TAK”, wypisz, proszę, wszystkie rodzaje zajęć, w jakich uczestniczysz oraz zaznacz - jak często.

Rodzaj zajęcia pozaszkolnego	Kilka razy w tygodniu	Raz w tygodniu	Kilka razy w miesiącu	Raz w miesiącu	Rzadziej niż raz w miesiącu
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5

Q27. Jakie wykształcenie posiadają Twoi rodzice?

	podstawowe	zasadnicze zawodowe	niepełne średnie	średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	pomaturalne / policealne	niepełne wyższe	licencjat	inżynierskie	wyższe magisterskie	wyższe magisterskie + studia podyplomowe	posiada tytuł doktora / profesora
mama	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
tata	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Q27b. Jeśli posiadasz starsze rodzeństwo, które jeszcze się uczy, napisz, proszę w jakiej szkole / uczelni uczy się obecnie siostra / brat:

Rodzeństwo [wpisz, poniżej rodzeństwo, tzn. siostra / brat]	Rodzaj szkoły / uczelni

METRYCZKA

M1. Proszę, podaj swój wiek (w latach):

M2. Proszę zaznaczyć swoją płeć:

kobieta	1
mężczyzna	2

M3 Proszę zaznaczyć rodzaj miejscowości, w jakiej mieszkasz i wpisz jej nazwę:

miasto – podaj, proszę nazwę miasta:	1
wieś - – podaj, proszę nazwę wsi:	2

M4. Zaznacz, proszę, wielkość miejscowości, w której mieszkasz:

wieś	1
miasto do 10 tys.	2
miasto 10-20 tys.	3
miasto 20-50 tys.	4
miasto 50-100 tys.	5
miasto 100-200 tys..	6
miasto 200-500 tys.	7

M5. Dochód netto Twoich rodziców:

do 1000 zł	1
1001-1200 zł	2
1201-1600 zł	3
1601-2000 zł	4
2001-3000 zł	5
3001-5000 zł	6
5000-7000 zł	7
powyżej 7000 zł	8

Ankieta dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych

1. Dlaczego wybrałeś(aś) szkołę do której uczęszczasz?

Zaznacz trzy najważniejsze powody.

1. ze względu na zainteresowania
2. ze względu na rodziców
3. chciałem(am) zdobyć konkretny zawód
4. ze względu na kolegów, znajomych
5. ze względu na bliskość, łatwość dojazdu
6. szkoła miała dobrą opinię
7. taki wybór doradzono mi w gimnazjum
8. brałem pod uwagę zwiększenie szansy na znalezienie zatrudnienia
9. po prostu trzeba było coś wybrać

2. Czy poza informacjami o swojej szkole masz jakąś wiedzę o ofercie edukacyjnej w Twoim powiecie?

1. nie interesuję się tym (PRZEJDŹ DO PYTANIA 3)
2. tak interesuję się tym

2.1. Czy znasz ofertę poszczególnych instytucji rynku pracy?

1. nie
2. tak, wiem z czego mogę skorzystać w:
  - Powiatowy Urząd Pracy
  - Zakład Doskonalenia Zawodowego
  - Ochotniczy Hufiec Pracy
  - Centrum Kształcenia Ustawicznego/Centrum Kształcenia Praktycznego
  - Szkolny Ośrodek Kariery
  - Różnych stowarzyszeniach i organizacjach

3. Czy po ukończeniu szkoły, do której chodzisz obecnie zamierzasz kształcić się dalej?

1. nie
2. jeszcze nie wiem
3. tak

3.1 ZAZNACZ, GDZIE BĘDZIESZ SIĘ STARAŁ(A) KONTYNUOWAĆ NAUKĘ:

1. jeszcze nie wiem
2. szkoła uzupełniająca (technikum lub liceum kończące się maturą)
3. szkoła policealna
4. studia dzienne
5. studia wieczorowe
6. studia zaoczne (weekendowe)

4. Gdybyś wybierał(a) szkołę, w której kontynuowałbyś(abys) edukację, to czym byś się kierował(a)?

Powody	zdecydowanie nieważne	raczej nieważne	trudno powiedzieć	raczej ważne	bardzo ważne
1. swoimi zainteresowaniami					
2. radami rodziców					
3. chęcią zdobycia konkretnego zawodu					
4. radami kolegów, znajomych					
5. bliskością, łatwością dojazdu					
6. dobrą opinią o szkole					
7. radami uzyskanymi w obecnej szkole					
8. wybiorę cokolwiek – ważne tylko żeby jeszcze nie kończyć edukacji					

5. Gdybyś wybierał(a) w przyszłości pracę to czym byś się kierował(a)?

Powody	zdecydowanie nieważne	raczej nieważne	trudno powiedzieć	raczej ważne	bardzo ważne
1. tym czy praca będzie ciekawa – jej wykonywanie da mi satysfakcję					
2. radami rodziny, znajomych, starszych kolegów, którzy już pracują					
3. możliwością pracy w moim zawodzie					
4. bliskością, łatwością dojazdu					
5. dobrą opinią o pracodawcy					
6. radami uzyskanymi w obecnej szkole					
7. tym czy praca da mi możliwość szybkiego awansu					

8. wysokością oferowanych zarobków					
9. tym czy praca da mi możliwość rozwoju					
10. wybiorę cokolwiek – ważne tylko żeby coś zarobić					

6. Czy w przyszłości (niekoniecznie zaraz po ukończeniu obecnej szkoły) zamierzasz iść na studia wyższe?

1. nie (przejdź do pytania 7)
2. tak

6.1. Jeżeli miałbym(abym) w tym momencie podjąć decyzję o wyborze uczelni wyższej, w pierwszej kolejności po radę zwróciłbym(abym) się do:

1. rodziny	4. sam(a) gromadziłbym(abym) informacje (Internet, prasa)
2. znajomych	5. nie radziłbym(abym) się nikogo
3. doradcy zawodowego	

6.2. Jakie nadzieje wiążesz ze studiami wyższymi?

Zaznacz najwyżej trzy powody.

1. zapewnią mi dobrą pozycję zawodową
2. pozwolą mi poszerzyć wiedzę i zainteresowania
3. są niezbędne abym znalazł pracę
4. pozwolą spełnić ambicje moje i/lub moich najbliższych
5. pozwolą mi wymigać się/uciec przed wojskiem
6. na studiach chciał(a)bym się dobrze bawić
7. nie mam sprecyzowanych oczekiwań wobec wyższej uczelni

7. Jak sądzisz, czy w Twoim powiecie jest łatwo o pracę?

1. na terenie mojego powiatu jest bardzo trudno o pracę
2. można tu znaleźć pracę ale tylko w niektórych specjalnościach/zawodach
3. na tym terenie nie ma problemu bezrobocia – każdy kto chce znajdzie pracę
4. nie interesuję się sytuacją na lokalnym rynku pracy – nie potrafię odpowiedzieć

8. Czy po ukończeniu obecnej szkoły zamierzasz podjąć pracę?

1. tak
2. jeszcze nie wiem
3. nie

8.1. W jakim wymiarze godzin chciałbyś(abyś) pracować?

1. na pełny etat (40 godzin tygodniowo – 5 dni po 8 godzin)
2. na część etatu (mniej niż 40 godzin, np. 20 godzin tygodniowo)
3. dorywczo
4. jeszcze nie wiem

8.2. Gdzie najchętniej podjąłbyś/podjęłabyś pracę?

1. w zakładzie państwowym
2. w firmie prywatnej
3. chciałbym(abym) prowadzić działalność na własny rachunek

9. Czy będziesz starał(a) się znaleźć pracę w zawodzie związanym z Twoim aktualnym wykształceniem?

1. nie
2. tak

Jeśli tak, to jak oceniasz szanse na znalezienie pracy w zawodzie?

1. na pewno nie znajdę
2. raczej nie znajdę
3. trudno powiedzieć
4. raczej znajdę
5. na pewno znajdę

10. Napisz, czy byłbyś(abyś) gotów(gotowa) podjąć pracę w poniższych miejscach.

Pod właściwą rubryką wstaw „X”	Nie	Tak
1. poza miejscem zamieszkania, ale w woj. zachodniopomorskim		
2. w którymś z sąsiednich województw		
3. w którymś z dalszych województw		
4. za granicą		

11. Czy korzystałeś(aś) z pomocy jakichś doradców pomagających w poszukiwaniu pracy?

Przy każdej pozycji zaznacz „nie” albo „tak” i uzasadnij swoją odpowiedź.

1. szkolny doradca zawodowy nie tak
dlaczego?.....
2. doradca Powiatowego Urzędu Pracy nie tak
dlaczego?.....
3. doradca szkolnej poradni psychologicznej nie tak
dlaczego?.....

12. Czy w szkole pracowałeś jako wolontariusz lub brałeś udział w akcjach charytatywnych?

1. nie i nie zamierzam
2. nie i zaangażuję się tylko, jeśli cel będzie mi szczególnie bliski
3. nie, ale w przyszłości z pewnością się zaangażuję
4. tak, zdarzyło mi się brać udział w tego typu akcjach
5. tak, zawsze jeśli jest taka możliwość angażuję się w tego typu akcje

13.1. W ilu rodzajach tego typu form kształcenia pozaszkolnego brałeś(aś) udział w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

W (wpisz cyfrę)..... formach kształcenia pozaszkolnego.

13.2. W jakim typie kursów, seminariów, szkoleń, prywatnych lekcji lub innych formach kształcenia pozaszkolnego uczestniczyłeś(aś) w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Zaznacz wszystkie, w których uczestniczyłeś(aś) i wpisz ich tematykę

1. kursy .....
2. seminaria .....
3. szkolenia .....
4. prywatne lekcje.....
5. staże w firmach/instytucjach.....
6. inne formy kształcenia pozaszkolnego .....

14. Każdy ma pewne wyobrażenie na temat tego, jaka jest odpowiednia zapłata za jego pracę. W rzeczywistości może się zdarzyć, że pracodawca zaproponuje nam kwotę wyższą od naszych oczekiwań. Może nam też zaproponować kwotę na tyle niską, że wahalibyśmy się, czy warto podejmować tę pracę, czy raczej trzeba poszukać czegoś innego. Załóżmy, że po ukończeniu szkoły ktoś proponuje Ci stałą pracę na stanowisku, które Ci w miarę odpowiada. Miejsce pracy położone jest dość blisko Twojego miejsca zamieszkania. Czasowy wymiar tej pracy to 8 godzin dziennie od poniedziałku do piątku. Pomyśl o miesięcznej pensji, jaką mógłbyś/mogłabyś otrzymać za taką pracę (chodzi o płacę netto, czyli kwotę, którą dostaniesz do ręki po odliczeniu wszystkich podatków).

1. najniższa pensja, za jaką podjąłbym/podjęłabym tę pracę to ..... złotych.
2. pensja, którą uznał(a)bym za w miarę zadowalającą to ..... złotych.
3. pensja, którą uznał(a)bym za zaskakująco wysoką dla mnie to ..... złotych.

15. Zdobyć, której z poniższych rzeczy w największym stopniu decyduje o odniesieniu sukcesu zawodowego? Zaznacz najwyżej dwie takie rzeczy.

1. satysfakcjonująca praca
2. wysokie zarobki
3. wyższe wykształcenie
4. wykształcenie zgodne z własnymi zainteresowaniami
5. posiadanie własnej firmy
6. możliwość ciągłego rozwoju zawodowego

16. Czy istnieje w miejscu Twojego zamieszkania (w Twoim powiecie) pracodawca, co do którego wiesz, że znajdziesz u niego zatrudnienie?

1. tak, jest taki pracodawca
2. raczej tak, ale nie mam pewności
3. nie ma takiego pracodawcy

17. Którą z poniższych metod uważasz za najskuteczniejszą w poszukiwaniu pracy?

1. składanie ofert osobiście w firmach
2. poprzez rodzinę i znajomych
3. poprzez ogłoszenia w gazecie
4. poprzez Internet
5. w Urzędzie Pracy
6. w biurze pośrednictwa pracy
7. w inny sposób – napisz jaki? .....

18. Poniżej znajdują się trzy twierdzenia dotyczące poszukiwania pracy i podejmowania zatrudnienia. Przy każdym z nich zaznacz, czy w Twoim przypadku jest to prawda czy też nie.

	Całkowita nieprawda	Raczej nieprawda	Trudno powiedzieć	Raczej prawda	Całkowita prawda
wiem gdzie i jak szukać ofert pracy.					
wiem jakie są prawa i obowiązki pracownika.					
wiem jaka forma umowy z pracodawcą byłaby dla mnie najkorzystniejsza					

19. Czy mógłbyś w miarę swobodnie porozmawiać z pracodawcą o podjęciu pracy w jakimś języku obcym?

1. raczej nie
2. tak

20. ZAZNACZ TE JĘZYKI, W KTÓRYCH MÓGŁBYŚ POROZMAWIAĆ:

1. w języku angielskim
2. w języku niemieckim
3. w języku francuskim
4. w języku włoskim
5. w języku rosyjskim
6. w innym języku obcym

Jeśli jesteś uczniem zasadniczej szkoły zawodowej, technikum lub szkoły policealnej odpowiedz na poniższe pytanie. Jeśli jesteś uczniem liceum profilowanego lub ogólnokształcącego, przejdź do pytania nr 22 i kontynuuj wypełnianie kwestionariusza.

21. Czy brałeś udział w zorganizowanych przez szkołę zajęciach praktycznych lub praktykach zawodowych?

1. praktyki w szkole
2. w zakładzie pracy
3. w innej instytucji (np. Centrum Kształcenia Praktycznego)
4. za granicą w ramach wymiany uczniów

21.1. Jak oceniasz te praktyki?

1. zupełnie nieprzydatne
2. raczej nieprzydatne
3. trudno powiedzieć
4. raczej przydatne
5. bardzo przydatne

22. Czy Twoje obecne wykształcenie (to, które będziesz miał po zakończeniu obecnej szkoły) ułatwi Ci znalezienie pracy?

1. zdecydowanie nie
2. raczej nie
3. trudno powiedzieć
4. raczej tak
5. zdecydowanie tak

23. Czy w czasie nauki w obecnej szkole korzystałeś(aś) z pomocy finansowej?

1. tak, otrzymywałem stypendium socjalne
2. tak, otrzymywałem stypendium naukowe
3. tak, korzystałem z innych form wsparcia - napisz jakich? .....
4. nie

24. Poniżej znajduje się kilka stwierdzeń. Przy każdym z nich zaznacz, czy się z nim zgadzasz, czy nie. Interesuje nas Twoje osobiste zdanie, więc swoją odpowiedź zaznacz nawet wtedy, gdy wydaje Ci się, że większość osób ma do danej sprawy inne podejście.

W odpowiednią rubrykę wstaw „X”	Całkowita nieprawda	Raczej nieprawda	Trudno powiedzieć	Raczej prawda	Całkowita prawda
to co nas w życiu spotyka, zależy przede wszystkim od nas samych					
to głównie przypadek decyduje o tym, jak się komu wiedzie					
jestem spokojny/spokojna, że znajdę zatrudnienie					
martwię się, że mogę zostać bezrobotnym					
kiedy jest coś do zrobienia, najlepiej wziąć odpowiedzialność na siebie					
najrozsądniej jest unikać jakichkolwiek zobowiązań					

25. Co decyduje o sukcesie lub porażce w otrzymaniu pracy? Jaki wpływ, Twoim zdaniem, wywierają podane poniżej czynniki na otrzymanie pracy?

W odpowiednią rubrykę wstaw „X”	Nie mają żadnego znaczenia	Mają bardzo małe znaczenie	Mają duże znaczenie	Mają bardzo duże znaczenie	Trudno powiedzieć
posiadane wykształcenie, świadectwa, dyplomy					
wiara we własne możliwości					
rzeczywiste umiejętności i kwalifikacje praktyczne					
znajomości i rodzina					
wytrwałość w staraniach o pracę					
dobry wygląd					
„wygadanie”, umiejętność komunikowania się					
posiadane doświadczenie					
szczęście, przypadek					
coś zupełnie innego, co?					

Na decyzje związane z podejmowaniem pracy i kształceniem pewien wpływ mają nasi rodzice.

Dlatego prosimy o odpowiedź na kilka pytań dotyczących bezpośrednio Ciebie i Twoich rodziców.

M1. Twoja płeć:

1. kobieta
2. mężczyzna

M2. Twój wiek:

..... lat

M3. W jakiej szkole obecnie się kształcisz?

1. liceum ogólnokształcące
2. liceum profilowane
3. technikum
4. szkoła policealna
5. zasadnicza szkoła zawodowa

M3.1. Jaki jest profil Twojej szkoły/klasy?

.....

M4.1. Wykształcenie ojca:

1. podstawowe
2. zawodowe
3. średnie
4. wyższe

M4.2. Wykształcenie matki:

1. podstawowe
2. zawodowe
3. średnie
4. wyższe

Ankieta CAWI skierowana jest do szkół ponadgimnazjalnych (do osób pełniących funkcję doradców zawodowych)

1. Jak Państwo oceniają aktualne rozwiązania dotyczące szkolnego systemu doradztwa zawodowego? Czy system ten działa w sposób zadawalający ?

1. zdecydowanie nie
2. raczej nie
3. trudno powiedzieć
4. raczej tak
5. zdecydowanie tak

1.1 Co jest największą zaletą tego systemu?

.....

1.2 Co jest największą wadą tego systemu?

.....

.....

2. Kto w Państwa szkole odpowiada za doradztwo zawodowe i orientację zawodową uczniów?

Proszę wybrać wszystkie właściwe odpowiedzi

1. szkolny doradca zawodowy
2. pedagog szkolny
3. kierownik praktyk zawodowych
4. nauczyciel pełniący dodatkowo obowiązki doradcy zawodowego
5. jeden z dyrektorów szkoły
6. pracownik powiatowego urzędu pracy
- inaczej, jak?.....

3. W jakiej formie zatrudniony jest w Państwa placówce doradca zawodowy:

1. umowa o pracę – pełny etat związany z doradztwem zawodowym
2. umowa o pracę – etat częściowy związany z doradztwem
3. umowa cywilno- prawna
4. nie zatrudniamy doradcy zawodowego
- inaczej, jak?.....

4. W jaki sposób świadczone jest doradztwo zawodowe dla uczniów państwa placówki?

Proszę wybrać wszystkie właściwe odpowiedzi

1. doradztwo grupowe w klasach
2. doradztwo indywidualne
3. dyżury doradcze
- inne, jakie?.....

5. Czy spotkanie z doradcą zawodowym jest wymagane dla każdego z uczniów Państwa Placówki?

1. tak
2. nie - spotkania z doradcą są dobrowolne
3. nie - nie zapewniamy spotkania z doradcą w ramach naszej placówki

6. Z jakich źródeł informacji korzystają Państwo przy doradztwie i orientacji zawodowej?

1. materiałów otrzymanych z Ministerstwa Edukacji Narodowej, Kuratorium Oświaty informacji od administracji samorządowej (Urzędu Marszałkowskiego, Starostwa, Urzędu Gminy)
2. informacji dostarczanych przez Powiatowy Urząd Pracy
3. informacji dostarczanych przez Wojewódzki Urząd Pracy / ZORP
4. prowadzimy własne badania ankietowe
5. informacje od naszych absolwentów
6. ogłoszenia w prasie
7. korzystamy z informacji o zawodach nadwyżkowych i deficytowych
8. informacje lokalnych pracodawców
- inne źródła, jakie? .....

7. Jak oceniacie Państwo przydatność poniższych źródeł informacji dotyczących orientacji zawodowej ?

Proszę kliknąć myszką pod oceną, jaką wybiera Pan/Pani w ocenie każdego z wymienionych źródeł informacji.

L.p.	Źródło informacji	Nigdy nie korzystaliśmy	Ocena bardzo zła	Ocena zła	Trudno powiedzieć	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra
1	materiały z Ministerstwa Edukacji Narodowej, Kuratorium Oświaty						
2	informacje od administracji samorządowej (urzędu Marszałkowskiego, Starostwa, Urzędu Gminy)						
3	informacje z Powiatowego Urzędu Pracy						
4	własne badania ankietowe						
5	informacje od naszych absolwentów						

6	ogłoszenia w prasie						
7	informacje o zawodach nadwyżkowych i deficytowych						
8	informacje od lokalnych pracodawców						
9	inne źródła, jakie?						

8. Czym przede wszystkim kierujecie się Państwo przy ustalaniu kierunków i specjalności kształcenia ?

Proszę wybrać najwyżej dwie odpowiedzi

1. specjalizacją szkoły, jej zasobami kadrowymi i wyposażeniem w pomoce dydaktyczne
  2. założeniami strategicznymi rozwoju lokalnego i regionalnego
  3. skutecznością dotychczasowych naborów na poszczególne specjalności
  4. rozeznaniem potrzeb ogólnopolskiego (europejskiego) rynku pracy
  5. potrzebami lokalnego rynku pracy
  6. oczekiwaniami rodziców
  7. potrzebami lokalnych pracodawców
- inne czynniki, jakie? .....

9. Czy w trakcie nauki w jakiejś specjalności zmieniacie Państwo program nauczania w związku ze zmieniającymi się oczekiwaniami rynku pracy?

1. program szkolny jest konsekwentnie realizowany niezależnie od zmian zachodzących na rynku pracy
  2. takie zmiany dokonywane są przez nauczycieli w ramach ich przedmiotów
  3. stosowane są programy autorskie, w których za treści programowe odpowiada nauczyciel
  4. modyfikacje programów nauczania prowadzone są tylko w wyjątkowych sytuacjach
  5. programy nauczania modyfikowane są dla każdego roku
- inaczej, jak? .....

10. Czy w Państwa szkole istnieje praktyka zmiany klasy ucznia w związku z koniecznością dostosowania specjalności do możliwości i oczekiwań ucznia? Jak często ma miejsce taka sytuacja?

1. sporadycznie (dotyczy to najwyżej 2-3 uczniów w roczniku)
  2. rzadko (dotyczy to 2-3 uczniów w klasie)
  3. często (dotyczy to więcej niż 3 uczniów w klasie)
- inaczej, jak? .....

11. Czy w Państwa szkole prowadzone są zajęcia indywidualne rozwijające wyjątkowe zdolności uczniów?

1. nie
2. tak

jeśli tak , to ilu uczniów jest objętych takimi zajęciami?.....

jaki procent wszystkich uczniów oni stanowią?.....

12. Proszę spróbować określić odsetek absolwentów Państwa szkoły, którzy kontynuują naukę w:

1. technikach uzupełniających ..... %

2. wyższych uczelniach na kierunkach technicznych ..... %

3. wyższych uczelniach na kierunkach nietechnicznych (także medycyna) ..... %

4. szkołach policealnych ..... %

innych typach szkół ..... %

13. Proszę z kolei spróbować określić odsetek absolwentów Państwa szkoły, którzy po ukończeniu szkoły podejmują pracę zawodową:

Proszę wpisać szacowany odsetek .....%

14. Kto w największym stopniu Państwa zdaniem, wpływa na decyzję ucznia o wyborze kierunku dalszego kształcenia lub podjęciu pracy zawodowej?

Proszę wybrać najwyżej dwie odpowiedzi.

1. szkolny doradca zawodowy

2. pedagog szkolny

3. sam uczeń

4. rodzice, rodzeństwo

5. koledzy

6. wychowawca klasy lub inny nauczyciel

ktoś inny, kto?

15. Czy przy formułowaniu oferty edukacyjnej oraz przy samej jej realizacji współpracują Państwo z niżej wymienionymi instytucjami? Jeżeli współpracujecie Państwo z którąś z tych instytucji , to jak tę współpracę oceniacie?

L.p.	Nazwa instytucji	Nie współpracujemy	Ocena bardzo zła	Ocena zła	Trudno powiedzieć	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra
1.	Kuratorium Oświaty						
2.	Urząd Marszałkowski						
3.	Starostwo Powiatowe						
4.	Urząd Miasta (Gminy)						
5.	Powiatowy Urząd Pracy						
6.	Izba rzemieślnicza						

7.	Związek pracodawców						
8.	Lokalni pracodawcy						
9.	Inne, jakie?						

W jakiej miejscowości ma siedziba Pani/ Pana szkoła /CKP?

.....

16. Z jakich powiatów pochodzą uczniowie Pani/ Pana szkoły? Proszę zaznaczyć trzy najważniejsze.

- a) białogardzki
- b) choszczeński
- c) drawski
- d) goleniowski
- e) gryficki
- f) gryfiński
- g) kamieński
- h) kołobrzeski
- i) koszaliński
- j) łobeski
- k) myśliborski
- l) policki
- m) pyrzycki
- n) sławieński
- o) szczecinecki
- p) świdwiński
- r) Miasto Koszalin
- s) Miasto Świnoujście

17. Jaki rodzaj instytucji Pan/Pani reprezentuje (możliwy wielokrotny wybór):

- 1. zasadnicza szkoła zawodowa o okresie nauczania nie krótszym niż 3 lata :
- 2. czteroletnie technikum
- 3. trzyletnie technikum uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych
- 4. szkoła policealna o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku
- 5. zespół szkół zawodowych
- 6. centrum kształcenia praktycznego

Proszę wymienić zawody, w jakich kształci Pani/Pana szkoła:

.....

.....

.....

.....

Kontakt:

Zachodniopomorskie Obserwatorium Rynku Pracy
Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie
ul. A. Mickiewicza 41
70-383 Szczecin
Tel. (91) 42 56 120/179

Projekt „Zachodniopomorskie Obserwatorium Rynku Pracy” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa. Poddziałanie 6.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 - 2013.